هەرێمی کوردستان - عێراق
پەرلەمانی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆلەکان

١٢٠

سالّی/ ٢٠٢١ – بەرگی سەدو بیست

چاپی یەکەم/ سالّی ٢٠٢٣

پێڕیست

پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٢) ی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠٢١/٥/٥ ل ٥
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٣) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠٢١/٥/١٨ ل ١٠١
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٤)ی خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە ٢٠٢١/٥/٢٥ ل١٣٩
پرۆتۆکۆلی دانیشتنی ژمارە (١٥) خولی پێنجەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە ٢٠٢١/٥/٢٦ ل ٢٢٧

پەرلەمان بە نیازە تا کەی بابەتی نا یاسایی لێبڕینی مووچە بخاتە بەرنامەی کارەوە، کاتێکی زۆری بەسەردا ڕۆیشتووە و ئێستا فەرمانبەر بەرەو جەژن ڕۆیشت خەڵك پێویستی بە پارەیە، ئەوە چەندین جارە کە داهات زیادی کردووە، وە ڕێکەوتن لە نێوان عێراق و هەرێمی کوردستان کراوە، یاسای مووچە پەسەندکراوە تاوەکو ئێستا ئەوەندەی ئاگاداربم هەرێم داهاتی یەك بەرمیلە نەوتی نەداوە بە حکومەتی عێراقی، داواکارین هەرچی زووترە ئەم یاداشتە بخرێتە بەرنامەی کارەوە ئەو بابەتە کۆتایی پێ بێنن و یەکلایی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم اسکندر مەم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٢) قسە دەکەم، ماددەی (٢) ئاماژە بە پەرلەمان دەکات دامەزراوەیەکی گەورەی تەشریعی و چاودێرکردن، کە دەڵێین دامەزراوەیەکی گەورەی تەشریعی و چاودێریکردنە دەبێت بێ لایەنی خۆی نیشان بدات بەرامبەر هەموو پێکهاتەکانی هەرێمی کوردستان، بە داخەوە جارێکی تریش هەمان قسەمکرد، هەندێك جار قسەی ئێمە و ڕەفتاری ئێمە وەکو پەرلەمانتار و هەم وەکو موئەسەسەش ڕەنگدانەوەیەکی زۆر خراپ لەسەر سەقامگیری سیاسی و ئاشتەوایی کۆمەڵایەتی دەکات لە هەرێمی کوردستاندا، ئێمە خۆشحاڵین کە ماوەیەکە جەنابی سەرۆکی هەرێمی کوردستان لەگەڵ لایەنەکانی تری سیاسی لە هەوڵی ئەوەدان ڕێکخستنێکی ناو ماڵی کوردی بکرێت لەسەر پرسە نیشتیمانی و نەتەوەییەکانی ئەم وڵاتە، لە گرنگتریان بابەتی دەستوورە، ئێمە لێرە بەرافتارەکانی ئێمە ڕەجا دەکەین با ئەو سەقامگیریە تێك نەچێت با دروست بێت، ئێمە لەبەردەم مەترسیداین ئێستاش مەترسیەکی گەورە لەسەر هەرێمی کوردستاندایە، تەنها بە یەك ڕێزی دەتوانین ئەم هەرێمە بپارێزین و دەستکەوتەکانی خۆمان بپارێزین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

دەست بە جێ بەجێکردنی بەرنامەی کار دەکەین، کاك عباس فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بابەت ڕاپۆرتی لیژنەی تایبەتمەند کە ڕاستاندنی بۆ کراوە لەلایەن لیژنەی کاروباری یاسایی، لیژنەی کاروباری یاسایی ڕۆژی یەکشەممە و دووشەممە، ڕێکەوتی (٢٠٢١/٥/٢) و (٢٠٢١/٥/٣)، کاتژمێر (٩)ی شەو کۆبوونەوەی خۆیان ئەنجامداوە بە مەبەستی پێداچوونەوە و داڕشتنەوەی یاسایی و دڵنیابوون لە دژ نەبوونی دەقەکان لەگەڵ دەستوور و یاسا کارپێکراوەکان، بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٨٥) بڕگەی یەکەم و سێیەم سەبارەت بە ڕاپۆرتی لیژنەی وزە و سامانە سرووشتییەکان، پێشنیازی بازرگانی تایبەت بە خوێندنەوەی دووەم بۆ پڕۆژە یاسای وەزارەتی کارەبا لە هەرێمی کوردستان_عێراق، لیژنەی یاسایی ئەم داڕشتنەوەی خوارەوە پێ پەسەندە، پڕۆژە یاسای وەزارەتی کارەبا لە هەرێمی کوردستان_عێراق:

ماددەی (١):

بـۆ مەبەسـتی حوکمەکـانی ئەم یاسـایە ئەم دەسـتەواژانەی خـوارەوە ماناکـانی بەرامبەریـان دەگەیەنێت:

یەکەم/ هەرێم: هەرێمی کوردستان_عێراق.

دووەم/ وەزارەت: وەزارەتی کارەبای هەرێم.

سێیەم/ وەزیر: وەزیری کارەبا.

چوارەم/ ئەنجوومەن: ئەنجوومەنی وەزارەت.

پێنجەم/ بەرهەمهێنان: بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا.

شەشەم/ گواستنەوە: گواستنەوەی وزەی کارەبا بە هێڵی (٣٣)ی کیلۆ ڤۆڵت بەرەوسەر.

حەوتەم/ دابەشـکردن/ دابەشـکردنی وزەی کارەبـا لە رێگـای تـۆڕی ناوەنـدی هێڵەکـانی (٠,٤٣٣). (٠,٤١١)، (٠,٤) کیلۆ ڤۆڵت بەرەوخوار.

هەشتەم/ وزە: وزەی کارەبا.

نۆیەم/ کۆنترۆڵ: کۆنترۆڵی سەر تۆڕەکانی کارەبای هەرێم.

دەیەم/ هاوبەشـەکان: هەر بەشـداربوویەك کە گرێـدراوی تۆڕەکـانی کارەبـا بێـت بە مەبەسـتی وەرگرتنی وزەی کارەبا لە رێگای پێوەری کارەباوە.

یـانزەیەم/ تۆڕەکـان: پێکهاتەکـانی کارەبـا لە هەردوو سـێکتەری گواسـتنەوە و دابەشـکردن دەگرێتەوە.

دوانزەیەم/ وێستگەکانی بەرهەمهێنان: سـەرجەم وێستگەکانی بەرهەمهێنـانی کارەبـا لە هەردوو کەرتی تیابەت و گشتی.

ئامانجەکان

ماددەی (٢):

ئامانجەکانی ئەم یاسایە بریتیە لەمانەی خوارەوە:

یەکەم: پەرپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستیەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی.

دووەم: هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا.

سێیەم: پاڵپشتیکردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا.

چوارەم: رێکخستنی گشت چالاکیەکانی پەیوەست بە کارەبا لە بواری بەرهەمهێنان و کـۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردن و بەرهەمهێنان بەو شێوەیەی کارەبـا بەردەوامـی بەرهەمهێنـانی وزەی کارەبـا و پڕکـردنەوەی خواسـت مسـۆگەر دەکـات لەگەڵ زامنکردنـی پاراسـتنی ژیـنگە و بەرنگاربوونەوەی ئاڵوگۆڕی کەش و هەوادا.

پێنجەم: رێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری و بەدەستەوەبوونی نرخەکان.

شەشەم: سزادانی زیادەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا.

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی (٣):

یەکەم: وەزاەرت پێکـدێت لە یەك وەزیـر سـەرۆکی بـاڵای وەزارەتە و بەرپرسـە لە ئەرکەکـانی و ئاڕاستەکردن و سیاسەتەکانی و سەرپەرشتیکردنی و چاودێردکردنی کارەکـانی لە رێگـای بڕیـار و فەرمــان و رێنماییەکــانی لە گشــت ئەو بابەتــانەی پەیوەندیــدارن بە ئەرکەکــانی وەزارەت و

پێکهاتەکان و دەسەڵاتەکانی و سەرجەم کاروباری تەکنیکی دارایی و کارگێڕی، وەزیر دەتوانێت هەندێك لە دەسەڵاتەکانی بسپێرێت لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەست نیشانی دەکات.
دووەم: نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات، کە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانەمەی زانکۆیی بەرایی بێت و ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی دەدەن.
سێیەم: بریکاری وەزارەت یارمەتی وەزیر دەدات لەسەر سەرپەرشتیکردنی کاروباری وەزارەت لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانەی وەزیر پێی دەسپێرێت بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانەمەی زانکۆیی بێت و خاوەن شارەزایی بێت.
چوارەم: ژمارەیەك راوێژکار زیاتر نەبن لە چوار کەس بەو مەرجەی هەر یەکێکیان لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت خاوەنی شارەزایی بێت.
پێنجەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە یاسا یان کارگێڕی یاسا و خاوەن شارەزایی بێت.
شەشەم: بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی وزەی کارەبا بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەنی شارەزایی بێت.
حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی گواستنەوەی وزەی کارەبا بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی دابەشکردنی وزەی کارەبا بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
نۆیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی پلاندانان بەڕێوەبەرێکی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم خاوەن بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
دەیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری وزە بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و لە ئەندازیاری کارگێڕی یان ئابووری یان بازرگانی و خاوەن شارەزایی بێت.
یەکەم: هەر پارێزگایەك و ئیدارەیەکی سەربەخۆ لە هەرێم بەڕێوەبەرایەتییەکی گشتی کارەبا پێك دەهێندرێت و هەر یەکێك خاوەنی کەسایەتییەکی مەعنەوی دەبێت.
دووەم: هەر بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتوو لە خاڵی یەکەمی ئەم بڕگەیە لەلایەن بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوە دەبرێت بە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت و فەرمانبەرێك بە پلەی یاریدەدری بەڕێوەبەری گشتی یارمەتی دەدات کە بە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە بواری کارگێڕی یان یاسایی یان ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
ئەرکەکانی وەزارەت

ماددەی (٤):
وەزارەت ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:-
یەکەم: بەرهەمهێنـــان و گواســـتنەوە و دابەشـــکردنی کارەبـــا و دامەزرانـــدن و بەگەڕخســـتن و چاککردنەوەی وێستگەکان و بەرهەمهێنان و گۆڕین و تۆڕەکانی کارەبا.
دووەم: بەگەرخستنی تۆڕەکانی کارەبا بە شێوەی زانستیانە بەپێـی سـتانداری نێودەوڵەتیەکـان لە رێگـای دامەزرانـدنی سیسـتەمی گەیانـدن بـۆ مسـۆگەر کردنـی پارێزگـاریکردن لە پێکهاتەکـانی تۆڕەکانی کارەبا و کەمکردنەوەی تێچووەکانی.
سێیەم: دەستەبەرکردنی بەرژەوەندی گشتی و کۆنترۆڵکردنی بەکاربردنی کارەبا و مسـۆگەرکردن و دابینکردنـی کارەبـا و کەمکـردنەوەی بەهەدرەدانـی مافەکـانی وەزارەت لە ریگـای دامەزرانـدنی پرۆژەیی تۆڕی زیرەك.
چوارەم: دیاریکردنی نرخەکانی کارەبـا لەلایەن وەزیـر رەزامەنـدی ئەنجـوومەن و بەرزکـردنەوەی بۆ ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم بۆ رەزامەندیدان لەسـەر تێچـووی کارەبـا بژێـووی هاوڵاتیـان و ئابووری هەرێم رووبدات لەبەرچاو بگیرێت.
پێنجەم: بەرزکردنەوەی ئاستی وەبەرهێنانی وزەی کارەبای پاك بۆ پێداویستیەکانی بەرژەوەنـدی گشـتی، وە مۆڵەتـدان بـۆ کۆمپانیاکـانی بەرهەمهێنـانی کارەبـا لەسـەرچاوە نـوێ بووەکـان لەگەڵ رەچاوکردنی یاسا و پەیڕەو و رینمایی بەرکارەکان.
شەشـەم: گـرتنەبەری رێکـاری پێویسـت بـۆ پاراسـتنی ژیـنگە و دەسـتەبەرکردنی سـەلامەتی و تەندروستی گشتی.
حەوتەم: رێکخسـتنی میلاکـی پێویسـت و پەرەپێـدنی توانـای فەرمـانبەران لە رێگـای ناوەنـدی راهێنـــانی پیشـــەیی بە هاوکـــاری لەگەڵ دامەزرانـــدن و فێرکاریەکـــان و ئەکـــادیمی ناوەنـــدی پسپۆڕەکان یان رێکخراوە ناوخۆیی یان نێودەوڵەتیەکان.
هەشـتەم: پێـدانی مـۆڵەت و گرێبەسـتکردن لەگەڵ کۆمپانیاکـانی پسـپۆر لە کەرتـی تـایبەت بـۆ بەگەڕخستن و چاککردنەوەی وێستگەکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبا، تۆڕەکـانی گواسـتنەوە و دابەشکردن و هاوردەکردن و هەناردەکردنی وزە.
نـۆیەم: هەمـاهەنگیکردن لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیـدارەکان بە میلاکەکـانی وەزارەت و کارکردن لەسـەر رێنمـوونی و بەکـاربردنی وزەی کارەبـا لە رێـگەی دانـانی سیاسـەت و رێنمـایی و هاندان و بەکاربردن بۆ ئەم مەبەستە.
دەیەم: پێشکەشـکردنی پێشـنیار بە ئەنجـوومەنی وەزیرانـی هەرێـم بە مەبەسـتی پەرەپێـدانی کەرتی کارەبا لە هەرێم.
یـانزەیەم: نـوێنەرایەتیکردنی هەرێـم لە رێکخـراو و کۆنفراسـە نێـودەوڵەتی و هەرێماتیەکـانی تایبەت بە کەرتی وزەی کارەبا.
دوانـــزەیەم: هەمـــاهەنگی و تەواوکردنـــی یەکتـــر لەگەڵ وەزارەتەکـــانی هەرێـــم و وەزارەتە ئێتیحادیەکان.
سـیانزەیەم: ئەنجامـدانی کـڕین و فرۆشـتن و لێکـدەرکردن (مقاصـە) بـۆ وزەی کارەبـا بەپێـی پێویست و بەرژەوەندی گشتی.

ماددەی (٥):
یەکەم: وەزارەت بـۆی هەیە وایـر و کێبـڵ لەسـەر یـان لە ژێـرەوەی هـێڵە گشـتییەکان یـان شەقامەکانی ناوەوە یان دەرەوەی شارەکان رابکێشێت، هەروەها مـافی هەیە سـتوون دابنێـت و توونێل لێبدات و کاری دیکەی پێویسـت ئەنجـام بـدات بـۆ ئەنجامـدانی پرۆژەکـانی وەزارەت بـۆ ئەرکەکانی لەگەڵ رەچاوکردنی ماستەر پلان و پاراستنی ژینگە و حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان.
دووەم: وەزارەت بە گوێرەی پێویست بۆ هەیە بێتە خاوەن زەوی و بە ناوی وەزارەتـی کارەبـاوە تۆمار بکرێت بەپێی یاسا بەرکارەکان.
سـێیەم: قەرەبـووکردنەوەی هەر کەسـێك زیـان مەنـد دەبێـت لە ئەنجـامی چالاکیەکـانی و جـێ بەجێکردنی ئەرکەکانی بەپێی یاسا بەرکارەکان.
چـوارەم: بڕیارەکـانی وەزیـر شـیاوی تـانە لێـدانە لەبەردەم دادگـای کـارگێڕی بەپێـی یاسـای ئەنجوومەنی شوورای هەرێم بەرکار.
ماددەی (٦):
یەکەم: هاوبەشەکانی کارەبا پۆلێن دەکرێـن بەم شێوەیەی خوارەوە:_
١ - یەکەی نیشتەجێبوون (ماڵەکان).
٢ - بازرگانی.
٣ - پیشەسازی.
٤ - کشتوکاڵی.
٥ - کەرتی گشتی.
دووەم: وەزارەت دەتوانێت جۆری دیکەی هاوبەش کارەبا زیاد بکات.
سێیەم: دیاریکردنی جۆری پۆلێنەکان و بنەمای جیاکردنەوەیان بە رێنمـاییەك دیـاری دەکرێـت کە وەزیر دەریدەکات.
ماددەی (٧):
یەکەم: هەر کەسێك زیادەڕۆیی بکـاتە سـەر سیسـتەمی کارەبـا و تۆڕەکـانی بەپـێ بژاردنێـك سـزا دەدرێت، بڕ و رێگارەکانی بە رێنماییەك رێك دەخرێت کە وەزیر لەسـەر پێشـنیاری ئەنجـوومەن و بە رەزامەندی ئەنجوومەنی وەزیران دەریدەکات.
دووەم: وەزیر بە رەزامەندی ئەنجوومەنی وەزیرانی هەرێم بۆی هەیە رێژەیەك لەو بڕ پـارانەی لە پێ بژاردنی زیادەڕۆیی لەسەر سیسـتەمی کارەبـا و تۆڕەکـانی وەرگیـراون تەرخـان بکـات بـۆ ئەو کەسـانەی راسـپێردراون بە ئاشـکراکردنی زیـادەڕۆیی و لابـردن و ئەمەش بە رێنمـایی رێـك دەخرێت کە وەزیر بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووری دەریدەکات.
سێیەم: ئەو کەرستانەی لە زیادەڕۆیی سەر سیسـتەمی کارەبـا و تۆڕەکـانی بەکارهـاتوو دەسـتیان بەسەردا دەگیرێت.
چـوارەم: ئەو سـزایانەی لەم مـاددەیە هـاتووە رێگـر نـابن لە سـزا توونـدتری هـاتوو لە یاسـا بەرکارەکان.
پێـنجەم: پێویسـتە لەسـەر وەزیـر داوای قەرەبـووی ئەو زیانـانە بکـات کە لە دەرئەنجـامی زیادەڕۆیین بەپێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ڕۆژان خان فەرموو.

بەڕێز ڕۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨):

یەکەم: ئەنجوومەنێـك لە وەزارەت پێکدەهێنـدرێت بە سـەرۆکایەتی وەزیـر و ئەنـدامییەتی هەر یەك لە:-

١ - بریکار دەبێتە جێگری سەرۆکی ئەنجوومەن.

٢ - راوێژکاران.

٣ - بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت.

٤ - هەر شارەزایەکی پسپۆڕ کە وەزیر لە ناوەوە یان دەرەوەی وەزارەت بۆی دەست نیشان دەکات.

دووەم: ئەنجوومەنی وەزارەت دەربـارەی ئەم کاروبـارانەی خـوارەوە گفتوگۆی دەکـات و بڕیـار و ڕێنمایی و راسپاردەی پێویست دەردەکات:-

١ -ڕێکخسـتنی سیاسـەتی بەرهەمهێنـان و کـۆنترۆڵ و گواسـتنەوە و دابەشـکردنی وزەی کارەبـا و دانانی پلانە ستراتیجیەکان.

٢ -ڕێکخستنی وەبەرهێنان لە بواری کارەبا.

٣ -ڕێکخستنی پەیکەر و ئەرك و وەزیفەی پێکهاتەکانی وەزارەت.

ماددەی (٩):

وەزیـر بە گـوێرەی پێویسـتی وەزارەت بـۆ هەیە گرێبەسـت بکـات لەگەڵ ژمـارەیەك راوێژکـار و شارەزای خاوەن ئەزموون و پسپۆڕ لەوەی پەیوەستە بە وزەی کارەبا بەپێی ئەو ریکسـازیانەی لە هەرێم کاریان پێ دەکرێت.

ماددەی (١٠):

ئەو کۆمپانیایانەی کە مۆڵەتیان پێدراوە یان گرێبەسـتیان لەگەڵ کـراوە لە بـواری کارەبـا تەنهـا بە ڕەزامەندی وەزارەت دەتوانن دەست لە کارەکانیان هەڵبگرن ئەمەش بە پەیڕەوێك ڕێك دەخرێـت کە ئەنجوومەنی وەزیران دەریدەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ڕۆژان خان.

بەڕێز ڕۆژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـاددەی (١١): یاسـای وەزارەتـی کارەبـای هەرێمـی کوردسـتانی عێـراق ژمـارە (٥)ی سـاڵی (٢٠٠٦) هەڵدەوشێتەوە و گشـت ئەو ڕێنماییـانەی کە پاڵپشـت بەو یاسـایە دەرچـوون کاریـان پێـدەکرێت ئەگەر ناکۆك نەبن لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە.

ماددەی (١٢): کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکـانی ئەم یاسـایەدا ناکرێت.

ماددەی (١٣): پێویستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویسـت بـۆ ئاسـان جـێ بەجێکردنـی حوکمەکـانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك جلال.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٤): پێویستە لەسەر ئەنجوومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێ بەجێ بکەن.

ماددەی (١٥): ئەم یاسایە لە ریکەوتی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی وەقائیعی کوردستان جێ بەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچوواندن

لەبەر بایەخی وزەی کارەبا لەسەر ژیان و تەندروستی گشتی هاونیشتیمانیان، وە کاریگەری لەسەر ژێرخانی ئابووری و رێکخستنەوەی کارەکانی وەزارەت بە هۆی گرنگی ئەو چالاکیانەی کەرتی گشتی و تایبەت پێی هەڵدەستن بۆ هێنانەدی ئامانجەکانی وەزارەت و بە جێگەیاندنی ئەرکەکانی ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە ئەو راپۆرتە بکرێتە بنەمای گفتوگۆ تکایە دەست بەرزکاتەوە؟ بە دەنگی (٦٤) ئەندامی پەرلەمان ئەو راپۆرتە دەکرێتە بنەمای گفتوگۆ، فەرموون راپۆرتەکە مادده بە مادده بخوێننەوە.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرۆژە یاسای وەزارەتی کارەبا لە هەرێمی کوردستانی عێراق.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، کێ لەسەر ئەم ناونیشانە قسەی هەیە تکایە ناوی تۆمار بکات؟ سێ ئەندامی پەرلەمان ناویان نووسیووە (د.شێرکۆ. د.سماعیل، د.زێدان)، د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی بەڕێزان لە وەزارەتی کارەبا دەکەین، بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، سەبارەت بە ناونیشانی یاساکە پرسیارەکە ئەوەیە ئایا هەمواری یاسای وەزارەتی کارەبایە، یان یاسایەکی نوێیە بۆ وەزارەتی کارەبا؟ چونکە جیاوازی زۆر دروست دەکات لە سیاغەی یاساکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەمە یاسایەکی نوێیە، یاساکەی تر کاری پێ ناکرێت، ئیلغا دەبێتەوە، کاك د.زێدان فەرموو.

بەڕێز زێدان رشید خان اودل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پرسیاری منیش هەمان ئەو پرسیارە بوو کە بەڕێز د.شێرکۆ کردی، ناونیشانەکان هەمان ئەو پرۆژەیە کە لە یاسای ژمارە (٥)ی ساڵی (٢٠٠٦)دا کراوە، هەمان ناوەرۆکیش تەقریبەن لە (٥٠%)ی

وەکو یەکە، بۆیە وا باشترە بکرێتە هەمواری یەکەمی پڕۆژە یاسای وەزارەتی کارەبا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

حکومەت پێی باش بووە وەکو پڕۆژە یاسایەك بێت، وە مادام گۆڕانکاریەکان تا رادەیەك هەن باشترە لەوەی کە پڕۆژەیەکی تازە بێت، د.اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طە :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەستپێکێ ئەم بەخێرهاتنەکا گەرم ل جەنابێ وەزیری دکەین و شاندێ دگەلیدا، پشتگیریا بۆچوونا هەردوو مامۆستا د.شێرکۆ و د.زێدان دکەم کو ببیتە پڕۆژەی هەمواریێ ئێکی وەزارەتا کارەبێ ل هەرێما کوردستانێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە راپۆرتەکەماندا لە ماددەی (١١) ئاماژە پێکراوە کە یاسا کۆنەکە هەڵدەوەشێتەوە، ئەو راپۆرتە بەو شێوەیە ئامادەکراوە وەکو ئامادەکاریەك بۆ یاسایەکی نوێ، یەعنی ئێستا لێرە ناتوانین بکەینە هەموار، ئەگەر وابێت پێویستە ئەم یاسایە یان ئەم بڕگەیە یان ئەم دانیشتنە تەئجیل بێت جارێکی تر راپۆرتێکی تر ئامادە بکەین، چونکە ئامادەکردنی هەمواری یاسای جیاوازی زۆری هەیە لەگەڵ ئامادەکردنی یاسایەکی نوێ بۆ وەزارەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموون ماددەی یەك بخوێننەوە.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێناسەکان

ماددەی (١):

بۆ مەبەستی حوکمەکانی ئەم یاسایە ئەم دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریان دەگەیەنێت:

یەکەم/ هەرێم: هەرێمی کوردستان_عێراق.

دووەم/ وەزارەت: وەزارەتی کارەبای هەرێم.

سێیەم/ وەزیر: وەزیری کارەبا.

چوارەم/ ئەنجوومەن: ئەنجوومەنی وەزارەت.

پێنجەم/ بەرهەمهێنان: بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا.

شەشەم/ گواستنەوە: گواستنەوەی وزەی کارەبا بە هێڵی (٣٣)ی کیلۆ ڤۆڵت بەرەوسەر.

حەوتەم/ دابەشکردن/ دابەشکردنی وزەی کارەبا لە رێگای تۆڕی ناوەندی هێڵەکانی (٠,٤٣٣). (٠,٤١١)، (٠,٤) کیلۆ ڤۆڵت بەرەوخوار.

هەشتەم/ وزە: وزەی کارەبا.
نۆیەم/ کۆنترۆڵ: کۆنترۆڵی سەر تۆڕەکانی کارەبای هەرێم.
دەیەم/ هاوبەشەکان: هەر بەشداربوویەك کە گرێدراوی تۆڕەکانی کارەبا بێت بە مەبەستی وەرگرتنی وزەی کارەبا لە ڕێگای پێوەری کارەباوە.
یانزەیەم/ تۆڕەکان: پێکهاتەکانی کارەبا لە هەردوو سێکتەری گواستنەوە و دابەشکردن دەگرێتەوە.
دوانزەیەم/ وێستگەکانی بەرهەمهێنان: سەرجەم وێستگەکانی بەرهەمهێنانی کارەبا لە هەردوو کەرتی تایبەت و گشتی.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەمە ناوی راپۆرتی هاوبەش نیە، ئەمە ناوی راپۆرتی راستێنراوی لیژنەی یاساییە، بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، سەبارەت بە ماددەی یەك هەر کەسێك دەیەوێت قسە بکات فەرمووو ناوەکانتان بنووسن، ئەو بەڕێزانەی دەیانەوێت ناوی خۆیان بنووسن بۆ قسەکردن یان ناویان نووسیووە (د.شێرکۆ، د.اسماعیل، کاك کاروان، گوڵستان خان، شادی خان، کاك شیخ ظاهر، کاك مەم اسکندر)، کاك شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەرەتا بەخێرهاتنی وەزیر و ستافەکەی دەکەم، لەبەر ئەوەی یاساکە یاسایەکی تایبەتە بە وەزارەتێکی دیاریکراو ئەویش کە وەزارەتی کارەبایە پێشتر لە یاسا کۆنەکەش پێناسەی وەزارەتی کارەبا نەکراوە، بۆیە پێمباشە لەسەرەتا ئەگەر بکرێت پێناسەی کارەبا بکرێت، وەزارەتی کارەبا چیە و کاری چیە، ئەمیش بەم شێوەیە، وەزارەتی کارەبا ئەو کەسایەتیە مەعنەویەیە کە کەسێکی سرووشتی نوێنەرایەتی دەکات کە وەزیر یان ئەو کەسەی کە رایدەسپێدرێت، بارەگای سەرەکی لە هەولێرە بۆ هەیە پێکهاتەی خۆجەیی دروست بکات بۆ بەڕێوەبردنی کارەکانی لە هەرێمی کوردستان بە مەبەستی بەدیهێنانی ئەو ئامانجەی کە لەم یاسایەدا هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك مەم فەرموو.

بەڕێز مەم اسکندر مەم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

داوای تەوزیحێك دەکەین رەنگە من هەڵەش بم، بەڵام لە پێشنیازە یاسا و پڕۆژە یاساکەش ئێستا لێرەدا بەرهەمهێنان گواستنەوە، کۆنترۆڵ ئەمانە هەمووی فعلن، یەعنی تەعریفیان بۆ دانراوە، ئەگەر تەوزیحێکمان پێ بدەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵستان خان فەرموو.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سـەبارەت بە مـاددەی یەکەم خـاڵی دەیەمیـان هاوبەشـەکان هەر بەشـداربوویەك کە گرێـدراوی تۆڕەکانی کارەبا بێت بە مەبەستی وەرگرتنی وزەی کارەبا لە ڕێگەی پێوەری کارەباوە، پێمباشـە وای لێبکرێت هاوبەشەکان ئەو بەشداربووانەن کە بەپێی گرێبەستێك وزەی کارەبا وەردەگرن لە ڕێـگەی پێـوەری کارەبـاوە، سـەبارەت بە یازدەیەمیـان تۆڕەکـان پێکهـاتەی کارەبـا لە هەردوو سێکتەری گواستنەوە و دابەشکردن دەگرێتەوە، پێمباشـە بکرێـت بە بنچینەکـانی گواسـتنەوە و دابەشکردنی وزەی کارەبا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی یەك ئەو پێناسانەی کە پێویستە ئیزافە بکرێت بە بڕوای ئـێمە سـێ چەمکـی ترە کە یەکێکیان دابینکردنە کە ئەگەر پێناسە بکرێت کە ئایـا دابینکردنـی کارەبـا بە جـومەلە و بە مفرد واتە بۆ تاك و گرووپەکان، پێناسـەی دووەم مەسـەلەی بەکـاربەرە (مسـتهلك) کێـیە؟ چـونکە ئەمە وەزارەتـێکە تەولیـدی کارەبـا دەکـات، بەکـاربەر کێـیە دەبێـت پێناسـە بکرێـت کە هەمـوو کەسـێکی تەبیعـی و ئیعتیبـاریە کە (مسـتهلك) پێناسـە بکرێـت زەرووره، مەسـەلەی تەعـریفە کە سعری پارەکەیە، سعری کارەبایە لە یەساکەدا وجودی نییە، بەڵام بە زەرووری دەزانین کە پێناسـە بکرێت تەعریفە چیە، کە نرخی ئەو وزەی کارەبـایە کە دابـین دەکرێـت لەبەر ئەم سـێ چەمـکە بە زەروور دەزانین ئیزافە بکرێت بۆ پێناسەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طە :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خاڵا ئێکی ئەز پشتگیریا هێژا شـێخ ظـاهر دکەم، مـادام مە گـوتیە ل مـاددەی یـازدەدا دێ یاسـایا ژمـارە (٥)ی سـاڵی (٢٠٠٦) دێـتە ئیلغـاکرن، تەعریفـا وەزارەتـێ ب زەروری ئەز دبیـنم، هەروەسـا ئیزافەکرنا وان هەرسێ تەعریفا ژی ئەز پشتگیریا د.شێرکۆ دکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك کاروان فەرموو.

بەڕێز کاروان عبدالرحمن (کاروان گەزنەیی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ببـورە هەرچەنـدە مـن ئەنـدامی لیـژنەکەم، بەڵام تەحەفـوزم هەبـووە لەسـەر چەنـد مـاددەیەك بە تـایبەتی مـاددەی یەك و مـاددەی سـێ و مـاددەی نـۆ، ئەوە لەسـەر مـاددەی یەك بەڕاسـتی چەنـد تێبینیەکم هەیە دەبوایە جێگەمان بکـردایەتەوە و جێگەمـان نەکـردەوە، بە تـایبەت ئـێمە بـاس لە وەزارەتـــی کارەبـــا دەکەیـــن و ئەرك و مەهـــامی ئەم وەزارەتە بەڕێـــزە ئەوەیە کە یەکێـــك لە

مەهامەکانی داهاتوویان بەرهەمهێنانی کارەبا لە ڕێگەی وزە نوێبووەکانەوە، بۆیە من پێشنیاز دەکەم کە تەعریفی وزە نوێبووەکان بکرێت بە جۆرە جیاوازییەکانیەوە بەم شێوەی خوارەوە.

وزە نوێبووەکان بە مانا و لێکدانەوە دێت بەو وزەی پاك كە لە سەرچاوە سرووشتییەکان دەستەبەر دەکرێت کە بەرهەمهێنانیان پەیوەستە بە شوێن و کاتەوە، وزەی هایدرۆپاوەر و تۆربایینی بایی و وزەی خۆر یان هەر جۆرێکی تری نوێ وزە کە لە پرۆتۆکۆڵی وەزارەتی کارەبا دانپێدراوبێت دەگرێتەوە، بە دوایدا دەکرێت تەعریفاتی وزەی با بکەین یاخود تەعریفاتی تۆربایینی بایی و ستوونی بایی بکەین، یاخود وزەی خۆریش تەعریف بکەینەوە دووبارە، بەڵام هەر دەکەوێتەوە سەر لیژنەی بەڕێزی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەندیش دواتر چۆن بتوانین ئەم پێناسانە جێگەی بکەینەوە، بەڵام لایەنی کەم بە پێویست دەزانم وزە نوێبووەکان لە تەعریفاتدا جێگەی بکرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری کارەبا بەڕێزتان قسەیەکتان هەیە، فەرموو.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەڕاستی ئەڤ یاسایە کو نوکە ڕەشنووسێ یاسایێ بەردەستێ جەنابێ هەوەبوو بۆ پەسەندکردنێ، مە یاسای ژمارە (٥)ی ساڵا (٢٠٠٦) هەبوویە، ئەڤ یاسایە بەری (١٥) ساڵە بوو، وی وەختیدا کە ڕەوشا کارەبێ ل هەرێمێ ب شێوەیەکی دیتر بوو، کو ڤی دەمیدا تەنێ مە وێستگەها دوکان و دەربەندیخان هەبوو، نوکە مە (٦٧٠٠) مێگەواتێت کارەبێت هەین، دشیان کو بەرهەم بێت، لەوما ئەڤ ماوەی کو (١٥) ساڵ چەندین گۆڕانکاری هاتیە کرن، مە دڤیا ل ڤێ یاسایێدا بێتە جێ بەجێ کرن، چەندین پرسیار هاتنە کرن سەبارەت ب تەعریفا وەزارەتێ، ئەز دبێژم هەر یاسای بەری نوکەدا ژی تێدا نەبوویە، بەس پێکهاتەکانێت وەزارەتێ ئەز دبێژم دیارن، مەهامێت وی ژی دیارن، ئەرك و ئیلتیزاماتێت سەر وەزارەتێ دیارن، سەبارەت ب تەعریفا وەزارەتێ ئەز دبێژم ژ پێکهاتێت وێ دیارن ئەرك و مەهامێت وێ دیارن، ئەگەر وە پێ باشە ژی ئەم دشێین ئەڤێ تەعریفێ ژی بکەن، بەس بە ڕەئیا من ئەڤە تێرا هەندێ دکەت کو تەعریفا کارەبێ پی بێتە ناسین، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی دوو فەرموون بیخوێنەوە.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئامانجەکان

ماددەی (٢):

ئامانجەکانی ئەم یاسایە بریتین لەمانەی خوارەوە:

یەکەم: پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستیەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی.

دووەم: هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا.

سێیەم: پاڵپشتیکردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا.

چوارەم: ڕێکخستنی گشت چالاکیەکانی پەیوەست بە کارەبا لە بواری بەرهەممهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردن و بەرهەممهێنان بەو شێوەیەی کارەبا بەردەوامی بەرهەممهێنانی وزەی کارەبا و پڕکردنەوەی خواست مسۆگەر دەکات لەگەڵ زامنکردنی پاراستنی ژینگە و بەرنگاربوونەوەی ئاڵوگۆڕی کەش و هەوادا.

پێنجەم: ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری و بەدەستەوەبوونی نرخەکان.

شەشەم: سزادانی زیادەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەسەر ماددەی دوو هەر بەڕێزێك دەیەوێت قسە بکات با ناوی خۆی بنووسێت، ئەمانەی دەیانەوێت قسە بکەن (لەنجە خان، کاك چیا، حسیبە خان، کاك هێڤیدار، کاك بەهجەت، د.شێرکۆ، د.اسماعیل، سەرچنار خان، مامۆستا ابوبکر، گوڵستان خان، کاك مەلا ناصر)، گوڵستان خان فەرموو.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی دووەم ئامانجەکان، بڕگەی یەکەمیان پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستیەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی، پێشنیار دەکەم بکرێت بە دابینکردن و پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداوستیەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی، وشەی دابینکردن بۆ زیاد بکرێت، سەبارەت بە بڕگەی سێیەمیان پاڵپشتیکردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا بکرێتە پاڵپشتیکردن و هاندان بۆ فرە سەرچاوەییکردنی وزەی کارەبا، سەبارەت بە بڕگەی پێنجەمیان ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری بەدەستەوەبوونی نرخەکان بکرێتە ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری و زیادەڕۆیی کردن لەسەریان و بە دەستەبوونی نرخەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

لەنجە خان فەرموو.

بەڕێز لەنجە ابراهیم عبدالرحمن:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی بەڕێزان وەزیری کارەبا و شاندی یاوەری دەکەم، دەستخۆشی لە لیژنەی پەیوەندیدار و لیژنەی یاسایی دەکەم، سەبارەت بە ماددەی دووەم لە خاڵی چوارەم لە دوای ڕێکخستن بە دامەزراوەییکردنی بۆ زیاد بکرێت پێشنیار دەکەم، هەروەها لە خاڵی شەشەم کە دەڵێت سزادانی زیادەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا لە کۆتایی ئەوە پێشنیار دەکەم ئەوەی بۆ زیاد بکرێت وە هەموو ئەوانەی پێشێلکاری یاسا و ڕێنماییە بەرکارەکانی هەرێمی کوردستان دەکەن لەم بوارەدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك هێڤیدار فەرموو.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە بەشی پێنجەم ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری و بەدەستەوەبوونی نرخەکان، خۆی چەندە مەسەلەن بەهەدەردانی کارەبا، مەسەلەن چۆن ڕێگەی لێدەگردن، بەردەوامە لە هەرێمی کوردستان ئەمە، ئەوە ئیتر روون نەکراوەتەوە ئالیەتەکە چۆنە و چۆن ڕێگەی لێدەگرن، مەسەلەن ئەوەندە ساڵە بەڕێز وەزیری کارەبا خۆی گوتی زیاتر لە (٤٠%)ی کارەبای کوردستان دەدزرێت، چۆن عیلاج دەکرێت؟ خاڵی شەشەم سزادانەکە بە چ یاسایەك سزایەکە دەکرێت لێرە هیچ روونکردنەوەی نەداوە، بەس سزا دەدرێت، چۆن سزا دەدرێت دەبێت حەسم بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

مەلا ناصر فەرمووو.

بەڕێز عبدالناصر احمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی دوو ئامانجەکانی ئەم یاسایە لە بڕگەی یەکەم پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستییەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی، پرسیارێك ئاڕاستەی بەڕێز وەزیری کارەبا دەکەم کۆمەڵگا پێویستی بە کارەبا هەیە بۆ دابینکردن، ئێمە لە سنووری گەرمیان (کەلار، کفری، چەمچەماڵ) زیاتر لە هەشتا گوند تاوەکو ئێستا کارەبای نیشتیمانیان نییە، ئەو لادێیانە لانەی پێشمەرگە و شۆڕشە یەك لە دوای یەکەکانی کوردستان بوون، لە دوای سی ساڵ حوکمڕانی کە پێویستیان بە دابینکردنی کارەبا هەیە تاوەکو ئێستا کارەبای نیشتیمانیان بۆ دابین نەکراوە، پێویستە لەم ماددەیە جێی ئەوە بکرێتەوە ئەو لادێیانەی کە کارەبایان بۆ دابین نەکراوە کارەبایان بۆ دابین بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەرچنار خان فەرمووو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دوو تێبینیم هەیە لەسەر ماددەی دوو، بڕگەی دووەمی کە دەڵێت هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا ئەوەی بۆ ئیزافە بکرێت بە رەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی، لە خاڵی شەشەم پێمباشە ئەو خاڵەی سزادانی زیادەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا ئەو خاڵە لابرێت، چونکە بابەتی سزادان بەڕاستی ئەم یاسایە یاسای هەیکەلی وەزارەتی کارەبایە، یاسای ڕێکخستنی سلوکی هاووڵاتیان نیە، مألوف نیە لە یاسای وەزارەتەکاندا باسی سزا بکرێت، یاسای هیچ وەزارەتێکمان نیە باس لە سزا و دەقی موادی عیقابی لە ناو یاسای وەزارەتەکاندا هەبێت، بەڵکو دەچێتەوە بۆ یاسا بەرکارەکان، ئەوە تەنها هەیکەلی وەزارەتەکان ڕێك دەخات، لەبەر ئەوە ئەو بابانەی کە باسی سزا دەکات ئێستا لە ماددەی حەوتیشدا هەر باسکراوە، بابەتە سزاییەکان لابرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك چیا فەرمووو.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من دوو تێبینی هەبوون ئارمانجێ ڤێ پرۆژێ پێتڤی بیە یەکیش ئارمانجی هەرێ گرنگ ڤی پرۆژێ ئەوبووە کە پێش هێخستنا پەرەپێدانا کەهرەبێ بیە بە رێکا تاڤێ بیە، بەڵێ مخابن ل ڤێرێ تەنها پاراستنا ژینگەهێ هاتیە بەحس کرن، من پێ باشە خەڵەکی دی بێتە زێدە کرنێ پەرەپێدان و پێش هێخستنا بەرهەمهێنانا کارەبا ب رێکا خۆری تاڤێ بیە کو ل ڤێری جهێ ژینگە دۆستی یەکیش ئارمانجێ هەر گرنگ یا وەزارەتا کەهرەبێ بیت، هەروەسا خالا شەشەم سزادانا وەکو لەنجە خانێ بەحس کر سزادانی زیادەڕۆکار بەسەر تۆڕێ کارەبا ڤێرێ تەنها بەس بەحسێ زیادەڕۆکار کریە ل سەری، بەحسێ کۆمپانیا نەکریە، چونکە گەلەك جارا کۆمپانیایەکا تایبەت وەختێ کارەبا بەرێڤە دبەت زیادەگاڤیە رەنگە کۆمپانیا بکەت، من پێ باشە کۆمپانیا بێنە زێدەکرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

حسیبە خان فەرموو.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە ماددەی دووەم ئامانجەکان، پێشنیار دەکەم خاڵی یەکەم و دووەم بەم شێوەیە لێ بکرێن، دابینکردن و پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستیەکانی کۆمەڵگا و ئابووری نیشتیمانی، دووەمیش هاندانی پشتیوانیکردنی وەبەرهێنانی ناخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا، وە لە خاڵی پێنجەمیش پشتیوانی مامۆستا گوڵستان دەکەم، ڕێگریکردن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرغکاری زیادەڕۆییکردن لەسەریان و بەدەستەوەبوونی نرخەکان، خاڵی شەشەم لە بری سزادان بەم شێوەیەی لێ بکرێت ڕێگریکردن لەسەرپێچیکردنی زیادەڕۆکاری بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا، وە دوو خاڵی تر بە زنجیرەی ئامانجەکان زیاد بکرێن بەم شێوەیە، حەوتەم: ڕێکخستنی چالاکی بەگەرخستن وەك بەرهەمهێنانی دابەشکردن و کڕین و فرۆشتنی وزە، هەشەتەم: پشتیوانی و هاندانی بەکارهێنانی وزەی نوێ لە بوارە جیاجیاکاندا و خۆماڵیکردنی پیشەسازیەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوانە ئەگەر بە نووسین بیدەنە لیژنە دەستت خۆش بێت، مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله (ابوبکر هەڵەدنی):

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من لە خاڵی چوارەمدا پشتگیری کاك مەلا ناصر دەکەم، بەس بەو شێوازەی تر گەیاندنی وزەی کارەبا بە هەموو جێگایەکی کوردستان، یەکێك بێت لە ئامانجەکانی وەزارەتی کارەبا، چونکە سەدان گوندی کوردستان هەیە ئەم وزە نیشتیمانیانەی نەگەیشتووەتێ، خاڵی شەشەمیش سزادانی زیادەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا و دامەزراوەکانی کارەباش، چونکە چەندین موڵك و زەوی وەزارەتی کارەبا هەیە دەستیان بەسەرداگیراوە، هەروەها پشتگیری سەرچنار خان دەکەم ئەوەی لە ماددەکانی داهاتوو تردا هەیە پێویست ناکات سزاکان لێرە باس بکرێت و هەر ئەم

دەقە کافیە، چونکە مألوف نیيە لە یاسای وەزارەت و پێکهاتەی وەزارەتدا بەو چڕیە وەك لە ماددەکانی تردا هاتووە باسی سزاکان بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د. اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخافتنێت مـن هـاتنە کـرن، ئەز پشـتگیریا هێـزا سـەرچناریٚ دکەم، هەردوو بۆچوونێـت ویٚ دا، هەروەسا پشتگیریا مامۆستا ابوبکر و مەلا ناصر دکەم کو ئێکیش ئامانجێت وەزارەتا کارەبێ گەهاندنا کارەبێ بۆ هەمی جهێت کوردستانێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە گووتەکانی بەڕێز گوڵستان خان پشتگیری دەکەم لە مەسەلەی بەهەدەردانی کارەبا، هەروەها پشتگیری لە قسەکانی لەنجە خان دەکەم بۆ پێشێلکاریەکان، پشتگیری لە قسەکانی مامۆستا ابوبکر و مەلا ناصر دەکەم بۆ مەسەلەی گەیاندنی کارەبا کە ئەرکی وەزارەتی کارەبایە بە هەموو شار و شارۆچکە و لادێیەکی ئەم هەرێمە کوردستانە، هەروەها پشتگیری لە قسەکانی سەرچنار خان دەکەم بۆ مەسەلەی سزاکان، دوو ئیزافەشم هەیە لە ماددەی دووەم بڕگەی دووەم لە مەسەلەی وەبەرهێناندا کە دەڵێت هاندانی وەبەرهێنانی ناخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبادا ئەم هاندانە ئەگەر بێتوو بە ڕەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی بۆ ئیزافە نەکەین دەبێتە تەنها هاندانی وەبەرهێنان کە ئیحتیماله بەس بۆ تەنها ڕێکبخرێت کە ئەوە زیانی گەروە بە کەرتەکە دەگەیەنێت و بە خەڵکیش دەگەیەنێت، لەبەر ئەوە ئیقتراحی ئەوە دەکەم بە ڕەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی بێت، خاڵێکی تر لە بڕگەی سێیەمدا کە پاڵپشتیکردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا باسی وزە نوێبووەکان و وزەی بەدیل بکەین وەکو ئیزافە، چونکە مەعلومی جەنابتانە ئەوە باسی ئامانجەکانە دەبێت سەوابت لێرە تەسبیت بکەین کە وزە نوێبووەکان و وزەی بەدیل بە سابتی و بە بەردەوام وەزارەتی کارەبا کاری لەسەر بکات بۆ ئەوەی کە فرە سەرچاوەیی وەکو ئامانجێکی ئیستراتیجی بۆ کاری وەزارەتی کارەبا و بۆ ئەم یاسایە تەسبیت بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری کارەبا ئەگەر قسەیەکتان هەیە، فەرموون.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

تێبینیێت برادەران چێ دبیت هەتا حەدەکی گەلەکیش وان ل جێ خۆدا بینە، هەندەك ژی نە جهێ هەندێیە کو ل ڤێ یاسایێدا بکەن، ئەڤ ڕەشنووسە ل لیژنەیا وزەدایە تێپەڕی ب تێر و تەسەلی موناقەشە هاتیەکرن، هەروەسا ل گەل لیژنەیا یاسایی ژی کو هەتا سەعات ئێکی شەڤێ ژی دیسا گەل یەك بووینە ئەڤ داڕشتنە هاتیە کرن، هەندەك بابەت ژ وان یا خاڵا ئێکێ کو

برایەکی بێژیت دابینکرن بەری پەرەپێدان، ئەسەلەن کارەبا مە یا هەی ئەم چاوا بشێین ئەڤ ژێر خانە مە هەی ئەم کاربینین، نەکو ئەم ئیلتیزاماتا ل سەر خۆ زێدەکەین، یەعنی بۆ نموونە شەش هەزار و حەوت سەد مێگاوات تنێ ئەم سێ هەزار و پێنج سەدە، ئەم هەندی رابین زێدە بکەین دێ ئیلتیزاماتا ل سەر خۆ کەین ب عەکسەوە بیت، ئەو ژێر خانە مە هەبیت ئەم جارێ دشێین بێخینە خزمەتا خەڵکیدا، دا تەکلیفا ل سەر وەکو لایەنێ دارایی ل سەر حکومەتێ گران نەبیت، برادەرەکی پرسیار کر کانێ ب فیرۆچوون چەندە دزی ئەو، مە گۆتی یەعنی تەقریبەن (٤٤%) دزی هەبووینە، بەس نوکە مە چ کریە کو ئەڤان دزیا یان ئەڤان مەفاقیدا کەم ڤەکەین ب فیرۆچوونا کەم ڤەکەین ئەو پرۆژێت پێوەرێ زیرەك نوکە ل ئارادایە شەش سەد و بیست هەزارێت هاتیە دانان، وە هەر جهێ ئەڤ پێڤەری زیرەك کەتیە ژی ئەو دزی دشێم بێژم نەمایە، هەروەسا بەرف کەرتێ تایبەت کو دێبیتە پاڵدەرێکی دی تر بۆ نەهێلانا ئەڤی ب فیرۆچوونێ، سەبارەت سزا چ سزا بۆ تێن، تەبعەن مە رێنماییێت سەر پێدانا کارەبێ و سزادانێت مەییێت هەی کو ئەڤ رێنماییێت هاتیە هەناردن بۆ ئەنجوومەنی وەزیران ل وێرێ هاتیە پەسەند کرن و چوویە مەجلیس شوورا و تێدا دیارکرینە، ئەز دبێژم سەفحا سی دیارکرینە کو سزا چاوانە، ماڵەك وەختێ هەر پێکهاتەیەك بیت دیجا ئەگەر ماڵ بیت سنگل فەیس بیت شەست هەزارن بۆ (اجور قگع) یان دیتر تەخمینا ساڵا، هەروەسا بۆ پیشەسازی سەد هەزار و تەخمینا دوو ساڵا، یەعنی ل ڤێرێدا یا دیار کرینە جۆرێ سزادانا ژی، هەروەسا بەرێز مەلا ناصر بەحسێ چەند گوندا کر کو هەشتێ گوند کر، تەبعەن مە سەرەدانا گەرمیان ژی کری ژمارە ئەو گوندێت کو کارەب نەگەهشتیە چل و سێ نە، ئەڤ داخوازا مەش ل رێڤەبەرێ مەیا گشتی کو هەر گوندەکێ هەشت ماڵ ل سەرڤە تێدابن بۆ مە بنێرن، چونکە ئەو ئیمکانیاتێت بەر دەستێ مەیە تێرا هەندێ مە نینە کو ئەم بشێین هەر چل و سێ گوندە، هەرچەندە مەلا ناصر بەحسی هەشتێ گوندا دکەت، بەس وەکو مودیر عامێ مەعنی بەحسێ ئەڤان چل و سێ گوندا کری، ئەز دبێژم مامۆستا ابوبکر ژی هەر دیسان ل سەر بابەتێ گەهاندنا کارەبێ بۆ گوندان راستی ئەڤە نە بابەتە کو بچیتە ناڤ یاساییێدا، ئەڤە جهەتێ تەنفیزی ئەڤێ دکەن، د.شێرکۆ بەحسێ وزە نوێبووەکان کر ئەز دبێژم مە لێرە گوتی بەرهەمهێنان یا دیارە دێجە ژێ دەرێت وی چ بن، چونکی مە یا هەی کهرۆ ئاڤی هەی تاقە شەمسی نوکە تەندەرە ل بەر دەستێ هەر کۆمپانیایەکی بشێت بەشداری تێدا بکەت مەییێت هەی، یا نەفتا رەش و دیزل مەییێت هەی، ئەز دبێژم ئەڤە ژی دەچیتە زمنێ وان دا مە پێنگاڤ ژی هاڤێتی، دیسان کهرۆ ئاڤی ژی نوکە ل دێرەلوك سی و حەوت مێگاواتێ ئاڤێ ژی ژ وان غازا دێت کو ئەڤە ئەوەندە ساڵە دهاتنە سۆتن و ژینگەها هەرێمێ تێکدایە یەك ژ وانا ل گەرمیان مەزەنترین پرۆژە کو ل هەیڤا پێنج ان شاءالله دوماهیا هەیڤا پێنج دکەڤیتە خزمەتا خەڵکیدا، ل هەر هەیڤێدا سەد و شەست و پێنج مێگاواتێت کارەبێ کو ئەڤە بۆ جارا ئێکیە ل کوردستان و ل عێراقێ ئەڤ غازێت دهاتە سۆتن بێنە کارهینان بۆ ژێر خانا بەرهەمهێنانا کارەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك بهجت ببوورە، فەرمووو.

بەڕێز بهجت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنا بەڕێز وەزیرێ کارەبێ و شاندێ دگەلدا دکەین، سەبارەت ئامانجەکان ماددەی دووەم، حەقیقەت برگەیا دووێ هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی ل بواری کەرتی کارەبادا،

پرسیارەك لێرە دێتە پێش ئایا ئەو پرۆژێت کەرتێ تایبەت مەشمول دەبن ل ڤێ بەندێ یان نا؟ ئەگەر مەشمول بن بن یاسای وەبەرهێنانی ژمارە (٤)ی ساڵا (٢٠٠٦) ل دیڤ وێ دشێن ئەو مەزایا ناڤ وێ یاسایێدا فائیدە ژێ بکەن، ئەڤ پرسیارە بۆ بەڕێز جەنابێ وەزیری بوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیر کارەبا فەرموو.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

سەبارەت ب ئەڤ پرۆژێت وەبەرهێنانێ مەیێت هەین کەرتێ تایبەت کو (٨٤%) نوکە وەبەرهێنان ل هەرێمێ لای کەرتێ تایبەتە، بەس ئەڤە ل ڤێرێ کەرتێ تایبەت ژی تەبعەن ل دیڤ رێنما و ئەو پێداویستییێت وەزارەتێ کو تەمسیلا خەڵکی مە دکەت ئەم ل سەر ڤێ کارێ خۆ دکەین، یەعنی بۆ نموونە مە دوو وێستگە ل بازیان و خۆرمەلە (سیمپل سایکلن)، (سیمپل سایکل) کو ئەو وەحداتێت یەعنی ل دەسپێکی وەختێ کار دکەن هەڵمەك ژێ دەرکەڤیت، ئەڤ هەڵمە نوکە مە یا هەردوو موستەسمر مەییێت هاندایین کو ئەڤ هەڵمە نابیت ژینگەهێ تێك بدەت، یا دیتر ژی ئەم دکەنە کارەب و دکەفتە خزمەتا خەڵکیدا، هەر موحەتەیەکیش وان پێنج سەد مێگاواتێ دی مە گرێبەست ل ساڵا (٢٠١٩) دگەل کری یەعنی ئەم تەوقوع دکەین ساڵا (٢٠٢٢) هەزار مێگاواتێ دیتر دی زێدە بیت ل وێ هەڵمێ، بەڵێ مە حەقێ هەی کەرتێ تایبەت ژی ل دیڤ رێنماییێت مە کار بکەت، چونکی ئەوێ دکێلێ و ئەوێ غازاتێت دهاڤێتە ژینگەها مە دا تەئسیرێ زیراعەتێ مە دکەت ئەگەر باران و ئاڤ بێن دێبنە ئەمتار حامزیە و ئەڤە تەئسیرێت دکەت، هەروەسا وەکو ژینگەهی ژی لەوما ل دیڤ پێداویستییێت مە و ئەو رێنماییێت کو وەزارەت بۆ دیار دکەت هۆسا کارێت خۆ دکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ماددەی دوای ئەوە بخوێننەوە، فەرموون.

بەڕێز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی (٣):

یەکەم: وەزاەرت پێکدێت لە یەك وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەرکەکانی و ئاڕاستەکردن و سیاسەتەکانی و سەرپەرشتیکردنی و چاودێریکردنی کارەکانی لە رێگای بڕیار و فەرمان و رێنماییەکانی لە گشت ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکان و دەسەڵاتەکانی و سەرجەم کاروباری تەکنیکی دارایی و کارگێڕی، وەزیر دەتوانێت هەندێك لە دەسەڵاتەکانی بسپێرێت لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەست نیشانی دەکات.

دووەم: نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات، کە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانەمەی زانکۆیی بەرایی بێت و ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی دەدەن.

سێیەم: بریکاری وەزارەت یارمەتی وەزیر دەدات لەسەر سەرپەرشتیکردنی کاروباری وەزارەت لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانەی وەزیر پێی دەسپێرێت بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانەمەی زانکۆیی بێت و خاوەن شارەزایی بێت.

چوارەم: ژمارەیەك راوێژكار زیاتر نەبن لە چوار كەس بەو مەرجەی هەر یەكێكیان لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت خاوەنی شارەزایی بێت.
پێنجەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە یاسا یان كارگێڕی یاسا و خاوەن شارەزایی بێت.
شەشەم: بەڕێوەبەری گشتی وەبەرهێنانی وزەی كارەبا بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی كەم بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەنی شارەزایی بێت.
حەوتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی گواستنەوەی وزەی كارەبا بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
هەشتەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی دابەشكردنی وزەی كارەبا بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
نۆیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی پلاندانان بەڕێوەبەرێكی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی كەم خاوەن بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
دەیەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی كاروباری وزە بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت و لە ئەندازیاری كارگێڕی یان ئابووری یان بازرگانی و خاوەن شارەزایی بێت.
یەكەم: هەر پارێزگایەك و ئیداریەكی سەربەخۆ لە هەرێم بەڕێوەبەرایەتیەكی گشتی كارەبا پێكدەهێندرێت و هەر یەكێك خاوەنی كەسایەتیەكی مەعنەوی دەبێت.
دووەم: هەر بەڕێوەبەرایەتی گشتی هاتوو لە خاڵی یەكەمی ئەم بڕگەیە لەلایەن بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوە دەبرێت بە لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت و لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت و فەرمانبەرێك بە پلەی یاریدەدری بەڕێوەبەری گشتی یارمەتی دەدات كە بە لایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە بواری كارگێڕی یان یاسایی یان ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، لەسەر ماددەی سێیەم هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان دەیەوێت قسە بكات تكایە ناوی تۆمار بكات؟ ناوەكان دەخوێنمەوە (د.شێركۆ، د.اسماعیل، كاك زیاد، گوڵستان خان، كاك بەڵێن، كاك محسن، كاك نزار، لەنجە خان، سوسن خان، حسیبە خان، نجاە خان، كاك شوان، مامۆستا عمر، كاك عثمان سێدەری، كاك جمال)، فەرموو كاك عثمان.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

دیارە لێرە لە ماددەی سێیەمدا لە هەموو بڕگەكاندا ئیشارەت بەوەدراوە كە باس لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی دەكات، بەڵام باسی بەڕێوەبەرەكانی تر ناكات وەك وەك بەڕێوەبەری قەزا و ناحیەكان كە ئیشارەتی پێنەدراوە، پێویستە یەكێك لە بڕگەكان زیاد بكرێت و ئیشارەت بە

بەڕێوەبەری قەزا و ناحیەکان بدات و لە بواری بڕوانەمەشدا ئایا بڕوانامەی پەیمانگا دەبێت بۆ بەڕێوەبەری قەزا و ناحیەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی بەڕێز وەزیری کارەبا و هاوکارەکانی دەکەم، من لەم ماددەیە پێشنیارێکم هەیە ئەویش ئەوەیە خاڵی پێنجەم بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان، تەبعەن بەڕێوەبەری گشتی دیوان بەڕاستی مەهامێکی زۆر گەورەی هەیە دەتوانم بڵێم لە دوای وەزیر زۆرینەی کارەکانی وەزارەت بە بەڕێوەبەری گشتی دیواندا تێدەپەڕن، بۆیە خیبرە و شارەزایی ئەو بەڕێوەبەرە گشتییە لە بوارەکەی وەزارەتدا زۆر گرنگە و یارمەتیدەرێکی گەورەی وەزیرە، هەر وەزیرێك بێت، لێرە پسپۆڕیەکەی دانراوە بە مەرج گیراوەکە لە یاسا یان کارگێڕی بڕوانامەی هەبێت، من پێشنیار دەکەم ئەندازیاریشی بۆ زیاد بکرێت، ئەندازیاری یان یاسا یان کارگێڕی، ئەمە وا دەکات حکومەت یان وەزارەتی کارەبا دەستکراوەتربێت لە دانانی بەڕێوەبەرێکی گشتی شارەزا و بە توانا، چونکە لە بوارەکانی تردا بەڕێوەبەری گشتی گواستنەوەی وزەی کارەبا و هەموو ئەوانە بە مەرج گیراوە ئەندازیار بێت لەم بوارەشدا باشترە ئەو ئیختیارەش هەبێت لەبەردەست وەزارەت و حکومەتدا کە ئەگەر ئەندازیارێکی شارەزا هەبێت لەو بوارە ئەویش یەکێك لە ئیختیارەکان بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك شوان فەرموو.

بەڕێز شوان کریم محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی جەنابی وەزیر و هاوکارانی دەکەین، سەبارەت بە بڕگەی دووەم کە کاك جەلال ئاماژەی پێدا هەڵەیەکی ئیملایی هەیە ئەوە چاك بکرێتەوە، هەروەها سەبارەت بە بڕگەکانی تر کە لە زۆربەی بڕگەکان ئاماژەی پێکراوە دەڵێت لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت، من پێمباشە ئەو بڕگەیە بابەتی ئەندازیاری بۆ زیاد بکرێت هەر بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی کە یەکێك دەبێت بە بەڕێوەبەری گشتی ئەندازیار بێت لە بوارەکەی خۆی بۆ ئەوەی لە رووی کارگێڕییەوە کارەکان باشتر بەڕێوەبچن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوسن خان فەرموو.

بەڕێز سوسن محمد میرخان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێ لە بڕگەی یەکەمدا وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەرکەکانی و ئاڕاستەکردن و سیاسەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێردکردنی کارەکانی لە رێگای بڕیار و فەرمان و رێنماییەکانی لە گشت ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە ئەرکەکانی وەزارەت و

پێکهاتەکان و دەسەڵاتەکانی و سەرجەم کاروباری تەکنیکی دارایی و کارگێڕی، لێرە (واو) هاتووە بکرێت فاریزە ئەوەی تر وەزیر دەتوانێت هەندێك لە دەسەڵاتەکانی ئەو بسپێرێتە بهێنرێتە کۆتایی باشتر دەبێت و رێك تر، هەندێك لە دەسەڵاتەکانی لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەست نیشانی دەکات بسپێرێت، پاشان لە بڕگەی دووەمدا ئەوەی کە کاك جالال باسیکرد، نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات، نەك دەکات، ئەوەی تر لە خاڵی چوارەم ژمارەیەك راوێژکار ئەو زیاتر نەبنە هەڵبگیرێت، بکرێتە ژمارەیەك راوێژکار کە لە چوار کەس زیاتر نەبن، بەو مەرجەی کە هەر یەکێکیان لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت، لێرە (واو)ێکی کەمە (واو)ی بۆ زیاد بکرێت، پاشان لە بڕگەی دووەمدا لە خاڵی یەکەم لە هەر پارێزگایەك یان ئیدارەیەکی سەربەخۆ لە هەرێم بەڕێوەبەرایەتیەك نووسراوە، کە دەبێت بکرێتە بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی کارەبا پێکبهێنرێت و هەر یەکێکیان خاوەن کەسایەتی مەعنەوی بێت، لە بڕگەی دووەمدا هەر بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی هاتوو لە خاڵی یەکەمی ئەم بڕگەیە (لە) نووقسانە لێرە ئەو (لە)یە زیاد بکرێت لە لایەنی بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوە دەبرێت کە بە لایەنی کەم نەك بە لانی کەم، لێرەدا لە بە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت، هەروەها بە لایەنی کەم لێرەش دووبارە بۆتەوە بکرێتە بە لایەنی کەم، هەروەها پشتیوانی لە برای بەڕێزمان کاك عثمان دەکەم لە پێشنیارەکەیدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

مامۆستا نجاة فەرموو.

بەڕێز نجاة شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنا رێزدار وەزیرێ کەهرەبێ و شاندێ دگەلدا دکەین، سەبارەت بە ماددەی سێ من سێ تێبینیێت هەی، سەرەڕای پاڵپشتیا ئاخافتنێت کاك شوان دکەم، ماددەی سێ بڕگەی ئێکێ یا خالا دووێ نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوە دەبات کە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی دەدەن، ئەگەر ژمارەیەك فەرمانبەر دەست نیشان بکەین کە چەند فەرمانبەرن، چونکە لەوانەیە گەلەك بن، لێرە پێتڤیە بێتە دەست نیشان کرن، خالا چوارێ ئەگەر بەرێ خۆ دەینێ بێژیت ژمارەیەك راوێژکار زیاتر نەبن لە چوار کەس بەو مەرجەی هەر یەکێکیان لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت، لێرە مادام راوێژکارن پێتڤیە لایەنی کەم بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی لە ئەندازیاریا کەهرەبێ هەبیتن، چونکە راوێژکارن پێتڤیە تایبەتمەندیا خۆ لێرە بێتە پاراستن، هەروەسا خالا دەیەم بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارەبا و وزە لێرە ژی ئەگەر ئەم بەرێ خۆ بدەینێ پێتڤیە مەرجا وێ لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بیت لە ئەندازیاری کارەبا، چونکە ئەو خۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی کارەبای وزەیە، پێتڤیە ئیختیصاصاتا وی تێدابیت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك زیاد فەرموو.

بەڕێز زیاد جبار محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێ بڕگەی یەکەم خاڵی سێیەم، بریکاری وەزارەت دیارە هەموو لایەکمان دەزانین سرووشتی کارکردنی بریکاری وەزارەت تایبەتمەندی و پسپۆڕییە لە مەجالەکەی خۆیدا، یەعنی لە ئێستادا ئەم بڕگەیە کە هاتووە دەڵێت بڕوانامەی زانکۆیی هەبێت، بڕوانامەی زانکۆیی دیاری نەکراوە، بڕوانامەی زانکۆیی ئەگەر خەریجی مێژوو دەکەی بە وەکیلی کارەبا ئەوە نا مەنتقیە، لە کۆتاییەکەیدا هاتووە دەڵێت خاوەن شارەزایی بێت، ئەم خاوەن شارەزایی مەتاتیەکی تێدایە، لەبەر ئەوە من پێشنیار دەکەم بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی هەبێت لە ئەندازیاری، هەروەها پێشنیار دەکەم بۆ چەند بڕگەیەکی تر کە ئەندازیاری کارەبایی بۆ زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

گوڵستان خان فەرموو.

بەڕێز گوڵستان سعید حمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێیەم بڕگەی یەکەمیان وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەرکەکانی و ئاڕاستەکردنی سیاسەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێریکردنی کارەکانی لە ڕێگەی بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەکانی لە گشت ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بەئەرکەکانی وەزارەت وپێکهاتەکانی و دەسەڵاتەکانی وسەرجەم کاروباری تەکنیکی ودارایی وکارگێڕی وەزیر دەتوانێت هەندێك لە دەسەڵاتەکانی بسپێرێت، لێرە ئەمە چاککردنێکی دەوێت بسپێرێت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەست نیشانی دەکات لە چوارچێوەی یاسایی وەزارەت، واتە ئەو چوارچێوەی یاسایی وەزارەتە بێتە کۆتایی، سەبارەت بە دووەمیان نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات، لێرە ئەمە دەبێت چاك بکرێت، ئەم وشەی لایەنی کەمە بە بڕوای من هەر پێویست ناکات لە هەموو بڕگەکاندا پێویستە لابرێت، کە دەڵێ دەبێت ئەوە مەرجە هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێت، بەراییەکەشی ناوێت، چونکە بەکالۆریۆسەکە لە هەمووی گرنگترە ئێستا کەمترین بڕوانامە بۆتە بەکالۆریۆس، خەڵك هەوڵی ماجستێر و دکتۆرا دەدات، هەروەها ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی بدەن، سێیەمیان بریکاری وەزارەت یارمەتیدەری وەزیر دەدات لە سەرپەرشتیکردنی کاروباری وەزارەت لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانەی وەزیر پێی دەسپێرێت بەو مەرجەی هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی ئەندازیاری بێت لە بواری کارەبادا و خاوەن شارەزایی و ئەزموون بێت، چونکە ئەزموونەکە زۆر گرنگە، ئێستا منداڵی وا دەکەن بە جێگر هەر ئەزموونیشی نیە و ئەو تەمەنەشی نییە، لە خاڵی چوارەمدا ژمارەیەك راوێژکار لە چوار کەس زیاتر نەبن، ئەم زیاتر نەبنە بێتە دوای ئەوە بەو مەرجەی هەر یەکێکیان هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێت و خاوەن شارەزایی تەواوبێت لە بوارەکەدا، شەشەمیان بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات کە بە مەرجێك هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێت لە

ئەندازیاری کارەبا و خاوەن شارەزایی و ئەزموون بێت جارێکی تر، وە بۆ هەر ئەوانەی تریش چ بەڕێوەبەرایەتی گشتی گواستنەوەی وزەی کارەبا و بەڕێوەبەرایەتی گشتی دابەشکردنی وزەی کارەبا و بەڕێوەبەرایەتی گشتی پلاندانان و بەڕێوەبەرایەتی گشتی کاروباری وزە بە بڕوای من پێویستە ئەو بەڕێوەبەرە گشتییانە هەموویان ئەندازیاربن لە بواری کارەبا و شارەزایی تەواویان هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال حویز مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێ بڕگەی سێ، بریکاری وەزارەت یارمەتی وەزیر دەدات لە سەرپەرشتیکردنی کاروباری وەزارەت لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانەی وەزیر پێی دەسپێرێت بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت، بریکاری وەزارەت پۆستێکی سیادیە، من تێبینیم لەسەر ئەوە هەیە حەق وایە دەسەڵاتەکانی بریکاری وەزارەتیش لە ئەنجوومەنی وەزیرانەوە دیاری بکرێت، هەروەها پشتیوانی لە ڕەئیەکانی کاك زیاد و سوسن خان و کاك عثمان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

حسیبە خان فەرموو.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی سێیەم لە پێکهاتەکانی وەزارەت سەرەتا هەڵەیەکی ئیملایی هەیە لە هەموو خاڵەکان لایەنی کەم نووسراوە بکرێتە بە لایەنی کەم، وە لە خاڵی چوارەمیش ژمارەیەك ڕاوێژکار پێمباشە بەم شێوەیە پێناسە بکرێت ڕاوێژکاران ژمارەیەك فەرمانبەری شارەزان لە بواری تایبەتمەند و بە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆسن و مەرجە لە چوار کەس زیاتر نەبن، هەروەها لە بڕگەی دووەم لەگەڵ ئەوەدا لە پێش خاڵەکان بنووسرێت بەڕێوەبەرایەتی گشتی دابەشکردنی وزەی کارەبا پێکدێت لە خاڵی یەکەم و دووەم، لە خاڵی دووەمی هەر بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی لە خاڵی یەکەمی ئەم بڕگەیە لەلایەن بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوە دەبرێت بە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت، فەرمانبەرێك لێرە پێشنیاری ئەوە دەکەم بکرێن بە دوو یاریدەدر بۆ بەڕێوەبەری گشتی دابنرێن بۆ ئەوەی یارمەتی بدات، یەکێکیان هەڵگری بڕوانامەی یاسایی و ئەوەی تریشیان لە بواری ئەندازیاری بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودەت مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی یەکەم لەم ماددەیە وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە، ئێمە باس لەوە دەکەین ئایا سیستەمی سەرۆکایەتی وەزیر تەنها بڕیاردەر بێت لە وەزارەتدا یان وەکو لە بڕگەکانی تر و

لە ماددەکانی تردا هاتووە باس لە ئەنجوومەنی وەزارەت دەکات، لەبەر ئەوە ئێمە ئەو سەرۆکی باڵایە تەبعەن ئەمە هەم بۆ پاراستنی وەزیر و پشتیوانی لە وەزیر ئەنجوومەنی باڵا جەختی لەسەر بکەینەوە، ئەنجوومەنی وەزارەت جەختی لەسەر بکەینەوە باشترە وەك لەوەی بڵێین وەزیر بە تەنها رەئیس بێت، لەبەر ئەوە پێشنیاری ئەوە دەکەم کە بکرێت بە سەرپەرشتیاری باڵای وەزارەت، چونکە لە بڕگەی تر و ماددەی تردا باسمان لە ئەنجوومەنی وەزارەت کردووە کە وەزیر بەبێ ئەوان ناتوانێت بڕیار بدات، بۆیە پێشنیاری ئەوە دەکەم کە سەرۆکی باڵای بکرێتە سەرپەرشتیاری باڵای وەزارەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

د.اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من کۆمەلەك تێبینیێت هەی، ئێك پشتگیریا ل دکتۆر شێرکۆ دکەم ل بۆچوونا ویدا، یا دووێ خاڵا ئێکێ بێژیتن دەتوانێت هەندەك لە دەسەڵاتەکانی بسپێرێت لە چوارچێوەی یاسایی وەزارەت بە بریکاری وەزارەت و یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەست نیشانی دەکات، من پێشنیار دکەم ئیزافە بیتن کۆمپانیاکانی سەر بە وەزارەت، یەعنی مومکینە بەیانی کۆمپانیایەك هەبیت ل وەزارەتێ دەسەڵاتا بدەتا وێ کۆمپانیا، مەسەلەن ل بەرهەمهێنانێیە شتەکی هۆسا بیت، خاڵا دووێ تێبینیا من نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات، یەعنی ئەز دبێژم پلەی بەڕێوەبەر پلەیەکی ئیدارییە مخابن وەکو بەرچاڤ ب تنێ وەزیر وەکو مەعلوماتێت من یا هەی تەتبیق نەکرینە و تەتبیق نابیت، مەسەلەن موەزەفێکی دگەل خۆ هینیت دەکەتە بەڕێوەبەری نووسینگەی خۆی (مع العلم) ئەو موەزەف مولاحزە یان موساعد مولاحزە هێشتا چەندی ماوە بگەهیتە بەڕێوەبەر، یەعنی تەنفیز یا کەمە، خاڵا چوارێ ژمارەیەك راوێژکار زیاتر نەبن لە چوار کەس، ئەز دبێژم چوار گەلەك زێدەیە بۆ وەزارەتێ، چوار راوێژکار ئەز دبێژم دوو راوێژکار زیاتر نەبیت، ئەڤ پێوەرە یا گوتی خاوەن شارەزایی مەتاتیە، دەبیت ل جیگای وی بیتە چ یەعنی بێژین خزمەتا وی (١٠) ساڵ یان (١٥) ساڵ کەمتر نەبیت، چونکە خاوەن شارەزایی بیت نە یا زەبتە، زەبت ناکەتن، معیارەکێ دی نینە، خاڵا دی یا ئەز تێبینیا هەی ژ بلی بەڕێوەبەرێ گشتی دیوان ئەوی دی هەمی مەفروزە دەرچوویێت زانکۆیی بەشی کارەبای بن، ئیختیصاصاتێت کارەباێینە یەعنی وەزارەت وەزارەتەکا کارەبایە ئەگەر هەر وەزیرەك یان هەر موهەندیسەك بیتن هینا یان هەر خەریجەکی بیت هینا ئەز باوەڕ ناکەم دێ دروستایی کارێ خۆ پێرابیتن، ل دووماهیکێ خاڵا دووێ پێکهاتیە ل دوو خاڵا ئێك و دوو ئەز دبێژم سێ بێتە ئیزافە کرن بەحسێ بەڕێوەبەرایەتیا قەزا و ناحیە نەهاتیە کرن، بەڕێوەبەرایەتیا قەزا و ناحیە ب تنێ بارەکا گران ژی ل سەر ملێت بەڕێوەبەرایەتیا قەزا ئەو ببیتە خاڵا سێ و فەقەرا دووێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کاك محسن فەرموو.

بەڕێز محسن حسین مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەم پڕۆژە یاسایەدا ئەو بەڕێزانەی کە لە وەزارەتی کارەبا کار دەکەن هەموویان دەبێت شارەزاییان هەبێت و بڕوانامەیان هەبێت، بەڵام باسی جەنابی وەزیر نەکراوە کە دەبێت پسپۆڕ

بێت یان بڕوانامەی هەبێت، بۆیە هەر چەندە پۆستێکی سیادی سیاسیە، بەڵام بۆ هەموو وەزارەتەکانی تریش ئەمە دروستە کە ئەو کەسەی کە لەلایەن حیزبێکەوە دەست نیشان دەکرێت بۆ وەزارەتێك پێویستە پسپۆڕ بێت، یەعنی لە خاڵی یەکەمیشدا ئەوە کەسەی دەبێتە وەزیر پێویستە پسپۆر بێت لەو بوارەدا نەك وەك کابینەکانی پێشووتریش کە بەرێزك وەزیری پەروەردە ببێتە وەزیری زراعە و وەزیری کارەباش لە هەمان کاتدا، لە بڕگەی یەکەم پسپۆڕیش بۆ وەزیر دەست نیشان بکرێ، پشتگیری مامۆستا اسماعیل ئەکەم کە لە ژمارە چوار ئەڵێ ئەوەی ئەبێتە راوێژکار خاوەن شارەزایی بێ، لە دە ساڵ کەمتر خزمەتی نەبێ، دیسان بریکاری وەزارەت یان بریکاری وەزیر؟ حەز ئەکەم روون کردنەوە وەرگرم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بە مەرجی دانانی پلە باڵاکان و پلە تایبەتەکان ئەزانن ئیستینادەن بۆ قانوونی چاکسازی کە لە پەرلەمان دەرچوو لە ناویا دەقێك هەیە بە سابتی باس ئەکا مەرجەکانی دانانی راوێژکاران و بەرێوەبەرە گشتییەکان چییە، بۆیە جارێکی تر لێرە دووبارە نەکراوەتەوە بە هەمان میکانیزم، فەرموو کاك بەڵێن.

بەڕێز بەڵێن اسماعیل حاجی ابراهیم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتیوانی دکتۆر شێرکۆ ئەکەم، بڕگەی یەکەم لە ماددەی سێ و ئەو ئەرك و دەسەڵاتانەی دراوە بە ئەنجومەنی وەزارەت کە تەشکیل ئەکرێ هەم تێکەڵییەك هەیە و هەم بەریەکەوتنی دەسەڵاتەکان لە نێوانی ئەنجومەنەکە و وەزیر تێکەڵ ئەکات کە وەکو وەزیر سەرۆکی باڵا بەرپرسە بەپێی ئەو رێنمایی و فەرمانە کە دەریئەکات، لە ئەنجومەنی وەزارەتیش لە خاڵەکانی کۆتایی لە هەمان ئەو دەسەڵاتە دراوە بە چۆنییەتی ریکخستنی پەیکەر و ئەرك و وەزیفە و کارەکانی وەزارەت، تەنانەت لە رێکخستنی سیاسەتی بەرهەمهێنان و کۆنترۆل کردن و گواستنەوە چارەسەر بکرێ، دوو، نوسینگەی وەزیر ئەڵێ لای کەم فەرمانبەرێك بە پلەی بەرێوەبەر بەرێوەی ئەبات، ئەڵێ لای کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆی بەرایی و ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی ئەدەن، ژمارەکە چەندە؟ نووسینگەی وەزیر ئێستا وەزارەتمان هەیە نووسینگەی وەزیر ئەوەندەی فەرمانبەر تێدایە وابزانم بە دوو هەفتە جارێ شوێنیان نییە لێی دانیشت، دەوامیان بەر ناکەوێ، تەحدیدی ژمارەکە بکەین و بەرێز وەزیریش لێرە ئەزانی نووسینگەکەی و رێوشوێنەکانی ئیدارەکەی بە چەند فەرمانبەر بەرێوە ئەچێ، ژمارەی فەرمانبەر دیاری بکرێ، ئەوەی باسیان کرد کاك زیاد و کاك شوان تەواو پشتگیری ئەکەم، مەسەلەی ئەوەی بەرێزت روون کردنەوەت دا دەقیقە، پەیرەوەکەی دەرچووە لەسەر ئەساسی یاسای چاکسازی بۆ دانانی راوێژکار و مودیر عام و پلە تایبەتەکان، بەڵام ئیختیساس و ئەندازیاری کارەبایی لەو یاسایە گرنگە کە ئیشارەتی پێ بدرێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لەنجە خان.

بەریز لەنجە ابراهیم عبدالرحمن:

بەریز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی یەکەم لەو بەشەی دەست پێ ئەکات ئەڵێ وەزیر ئەتوانێ هەندێ لە دەسەڵاتەکانی بسپێری لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەرێوەبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەستنیشانی بکات، هەر فەرمانبەرێك گەلی بەرفراوانە، پێشنیار

ئەکەم بکرێتە هەر فەرمانبەرێك کە پلەی لە بەڕێوەبەر کەمتر نەبێت یان ئەزموونی پسپۆری هەبێ لەو دەسەڵاتەی پێی ئەسپێردرێ، دووو، ئەوەی باس لە بەڕێوەبەری گشتی ئەکات پاڵپشتی لە کاك شوان و کاك زیاد و گوڵستان خان و ئەو بڕادەرانە ئەکەم، داوا ئەکەن بڕوانامەی ئەندازیاری و خاوەن پسپۆری تایبەت و شارەزایی لە بوارەکە زیاد بکرێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك نزار.

بەڕێز نزار ملا غفار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، لە خاڵی یەکەم ئەڵێ وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەرکەکانی و ئاراستە کردنی سیاسەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری کردنی کارەکانی، پێم باشە وەزیر سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ڕێکخستن و ئەرکەکانی، وشەی ڕێکخستن لە پێش ئەرکەکانی بۆی زیاد بکرێ، لە هەمان خاڵی یەکەم ئەڵێ وەزیر ئەتوانێ هەندێ لە دەسەڵاتەکانی بسپێری لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر بەڕێوەبەری فەرمانگەیەك و هەر فەرمانبەرێك دەست نیشانی ئەکات، پێم باشە بەڕێوەبەری فەرمانگەکانیش زیاد بکرێ، لە خاڵی چوار پشتگیری ڕەئی لەنجە خان و کاك شوان و کاك عوسمان ئەکەم سەبارەت بە زیاد کردنی پسپۆری ئەندازیاری، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو وەزیری کارەبا.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڤ بۆچوونا دبێژن هەر یەکێ تێروانینی خۆدا جێ خۆنە، بەس من وەکو ماددا بێژم واژووی ئەنجوومەنی وەزیرانیش هاتی ب دوو فلتەرا دەرباز بووی دگەل لیژنا وزی و لیژنا یاسایی، مە کێشە ل سەر ڤی بابەتی نینە کو گۆڕانکاری تێدا بێتە کرن، ڕاستە خەلەلی ئیملایی هەبوونە، دینە ڕاست کرن، بەڕێزا پرسیار کری بابەتی ڕیڤەبەریا بێتە زیاد کرن، ئەڤە ل هەیکەلی دێتە دیار کرن، چونکی ریڤەبەر سەر ب ڕێڤەبەریا گشتییە، چونکی هەر پارێزگاهەکی سەربەخۆ ڕێڤەبەریەکا گشتی هەی، بەڕێزیك ل سەر بابەتی گشتی دیوان بیژێت ئەندازیاری ژی تێدا زیاد بکەن، تەبعەن کابینێت بەری نوکا ئەڤە یەکەمین جارا کابینا مە ڕێڤەبەری گشتی مە قانوونی هێنایەت ناڤ بابەتی دا، بەرێ نووکا هەمیت ئەندازیار بوون، ب ڕەئیا من بۆ ڤێ بابەتێ پتر هی قانوونی و ئیدارییە، چونکی ئەندازیار ئەرکەکا قورسترین کار دکەن گەلەك جارا، ئەز دبینم ڕێڤەبەریا گشتی درەچوویا یاسایی بێت یان ئیدارە و ئیقتیصاد بێت، ل سەر بابەتی مودیر مەکتەبی وەزیر چەند موەزەفەك ب سەر هەبن، ئەو موەزەفی ب سەرڤە باوەر بکەن ل (٥) موەزفا نەبوورن، ناڤبەرا (٣ تا ٤) موەزفانن کو ئیدارا وان دێتە کرن، بابەتی تر کو هەمی ڕێڤەبەریین گشتی ئەندازیارێت کارەبی بن ڕاستی ئەم دگەل ڤی بۆچوونی نینن، چونکی هەی مودیر عامی بەرهەمهێنانی کو ٨٠% بابەتی میکانیکییە، ٢٠% بابەتی کارەباییە، مەرج نییە ئیلا موهەندسی کارەبا بێت بۆ ئەڤی ئیختیساسێ، بەس بواری دابەش کردنی دا فەرە کارەبا بێت، بۆ

فرۆتنا وزی پی نەبێت ئەندازیار بێت، چونکی بابەت پتر حیسابیە، دانـانە دەسـەلاتە بـۆ بریاکـاری تەبعەن دزانن دەسەلاتی بریاکارا ل ئەنجوومەن دێتە دەست نیشـان کـرن، ب نـووکە دەسـتەلاتی بریاکاری حوکمی ب سەر وەزیری خۆ ڤەیە لایەت وەزیری تێنە دەست نیشان کرن، دکتۆر شـیرکۆ بیژێت سەرۆکی یێ سەرپەرشت بت، خۆ دبێژم وەکی مەهەندیسەك ئەڤ یاسایی ب دوو فلـتەرا رۆیشتییێ، هەر گۆرانکارییەکا لوغەوی بێتە چاك کـرن مە چ کێشـە ل سـەر نیـنە، دکتـۆر اسـماعیل بـابەتی یـێ مودیریاتـا ئیشـارەت پـێ هـاتە کـرن، مە گـوتی چنکـی مودیریـاتە سـەر ب رێڤەبەریـا گشتین شـارەکانن ئەو پتـر هەیکەلـی دێتە دیـار کـرن پێنەڤیـت بێـتە نـاڤ یاسـاییی دا، جەنـابی دکتـۆری پرسـیار کـر کـو سـالی خزمەتـی بـۆ رێڤەبەریـن گشـتی ئـان راوێژکـارا براسـتی ئەڤەژی رێنماییـت پـێ دەرکەتـی کـو ئەنجـوومەنی (١٠) سـالا هتـا (٨) سـالا حەدەکـی دیـار کـرن، ئەڤە دەسـەڵات مە نیـنن، ئەڤە ئەمـری ئەنجـوومەنی وەزیـران و موافەقـا سـەرۆکاتیا هەرێمێـت تیـنە دانان، بۆچی راوێژکار دەست نیشان کرینە، براستی وەکو وەزارەتی کەهرەبـی چـار ئیختیسـاسـی سـەرەکی تێـدا، بەرهەم هێنـانە، ڤەگواسـتنە، دابەش کـرنە، کـۆنترۆل، ئەڤە هەر یەکـێ وەکـو راوێژکارەك هەبیـت، چـونکی نە شـەرتە، زێـدە (٢٠) سـاڵە نـاڤ سیسـتەمی کەهرەبـا ئـیش دکەت، بەس برادەرکی دێ ئەڤ ئیختیساسە نەبێت موحتـاجە بـۆ بەرهەم هێنـانی و گواسـتنی و دابەش کرنی و کۆنترۆلی راوێژکاری خۆ هەبێت، دەسەڵات بۆ هەر فەرمانبەرێکی شیان ڤی کـاری هەبـن، براستی نە مودیرعامەك، چنکی مودیر عام شولی دێ تری هەیە ل سـەر وان، وتەبێـژیمە وزارەتـی نە مودیر عامە، خەبیرە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنە.

بەڕیز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

حەز ئەکەم ئاماژە بە هەندێ خاڵ بدەم، ئەوەی پرسیارمان کرد و جێی گرنگی بوو لای ئێمە زیـاتر لە ٨٠% لە هەموو وەزارەتەکان سەرۆکی دیوانی وەزارەت ئەبێ یاسایی بێ یـا کـارگێری ئیـداری، بەڵام لە ماددەی (٣) بڕگەی یەکەم خالی (٦، ٧، ٩، ١٠) مەرج کراوە ئەنـدازیاری، لێـرە ئەگەر بکەیـنە ئەندازیاری کارەبا بۆ ئەوەی عام نەبێ لەوانەیە دەقیق تر بێ، راوێژکار، پەیڕەوی ژمارە (٦) سـاڵی ٢٠٢٠ دەرچووە لەوێ (١٠) ساڵ مەرجە، پسـپۆر بـن و شـارەزا بـن، ئەبـێ بەڵـگە نـامەش پێشـکەش بکرێ کە فعلەن ئیسبات بکرێ کە ئەو کەسە شارەزاو پسـپۆرە، ئەوەی ماسـتەری هەیە دوو سـاڵی بۆ کەم ئەکرێ، ئەوەی دکتـۆرای هەیە (٤) سـاڵی تـر کەم ئەکرێ، ئەوەی تـر لە مـاددەی (٨) بـرگەی دووەم باسی پەیکەر و پێکهاتەی سنووری وەزارەت کراوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو رۆژان خان.

بەڕێز رۆژان ابراهیم علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دیڤ پەیڕەوی ناڤخۆی پەرلەمانی تەقریبەن نزیکی (١٧) تا (١٨) پەرلەمانتـارا رەئیـی خـۆ گـوتن و جێ خۆ دابێت، پشتگیریا پەرلەمانتارا، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو ماددەی دواتر.

بەڕیز جلال محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٤): ئەرکەکانی وەزارت.

وەزارت ئەو ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ ئەگرێ:

١ بەرهەمهێنــان و گواســتنەوە و دابەش کردنــی کارەبــا و دامەزرانــدن و بەگەرخســتن و دابەش کردنی وێستگەکانی کارەبا (بەرهەمهێنان و گۆڕینی یا تۆڕەکانی کارەبا).

٢- بەگەرخستنی تۆڕەکانی کارەبا بە شێوەیەکی زانستیانە بەپێی ستانداردە نێودەوڵەتییەکان لە ڕێگەی دامەزرانــدنی سیســتەمی گەیانــدن بــۆ مسـۆگەر کردنـی پارێزگـاری کـردن لە پێکهاتەکـانی تۆرەکانی کارەبا و کەمکردنەوەی تێچووەکانی.

٣- دەستبەرکردنی بەرژەوەندی گشتی و کۆنترۆل کردنـی بەکـاربردنی کارەبـا و مسـۆگەر کـردن و دابین کردنـی کارەبـا و کەمکـردنەوەی بەهەدەردانـی مافەکـانی وەزارەت لە ڕێـگەی دامەزرانـدنی پرۆژەی تۆڕی زیرەك.

٤- دیاری کردنـی نرخەکـانی کارەبـا لەلایەن وەزیـر بە ڕەزامەنـدی ئەنجـومەن بەرز کـردنەوەی بـۆ ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم و بەرەزامەنـدی دان بـۆ ڕەزامەنـدی دان لەسـەری بەو مەرجەی ئەو بــارودۆخ و گۆڕانکارییــانەی لەســەر تێچــووی کارەبــا و بژێــوی هاووڵاتیــان و ئــابووری هەرێــم ڕوودەدەن لەبەرچاو بگیرێت.

٥- بەرز کردنەوەی ئاستی بەرهەمهێنـانی وزەی کارەبـای پـاك بـۆ پێداویستییەکانی بەرژەوەنـدی گشتی و مۆڵەت دان بەو کۆمپانیا و بەرهەمهێنانی کارەبا لە سەرچاوە نوێبووەکـان لەگەڵ ڕەچـاو کردنی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە بەرکارەکان و پابەند کردنی کۆمپانیایانە بە دەسـت هەڵگـرتن لە مۆڵەتدان پێیان دراوە مەگەر بە ڕەزامەندی وزارەت بێ ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێکئەخرێ.

٦- گرتنەبەری ڕێککاری پێویست بۆ پاراستنی ژینگە و دەسـتبەر کردنـی سـەلامەتی تەندروسـتی گشتی.

٧- ڕێکخسـتنی میلاکـی پێویسـت بە پێـدانی توانـای فەرمـانبەران لە ڕێـگەی ناوەنـدی ڕاهێنـانی پیشەیی بە هاوکاری لەگەڵ دامەزراوە فێرکارییەکـان و ئەکادیمیـای ناوەنـدی پسـپۆرییەکان یـان ڕێکخراوە نێوخۆیی و یان نێودەوڵەتییەکان.

٨- پێــدانی مــۆڵەت و گرێبەســت کــردن لەگەڵ کۆمپانیاکــانی پســپۆر لە کەرتــی تــایبەت بــۆ بەگەڕخستن و چـاککردن و گـۆڕینی کارەبـا و تۆرەکـانی گواسـتنەوە و دابەش کـردن و هەرنـاردە کردن و وزە.

٩- هەمــاهەنگی کــردن لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیــدارەکان بە چــالاکردنی وەزارەت و کارکردن لەسـەر ڕێنـوویی کـارکردن بە کارەبـا لە ڕێـگەی دانـانی سیاسـەت و ڕێنمـایی و هانـدانی بەرکاربەران بۆ ئەم مەبەستە.

٩- پێشکەش کردنی پێشنیار بۆ ئەنجومەنی وەزیرانـی هەرێـم بە مەبەسـتی پەرەپێـدانی کەرتـی کارەبا لە هەرێم.

١١- نوێنەرایەتی کردنی هەرێم لە ڕێکخراو و کۆنفراسە نێودەوڵەتی و هەرێمایەتییەکانی تایبەت بە کەرتی وزەی کارەبا.
١٢- هەماهەنگی و تەواو کردنی یەکتر لەگەڵ وەزارەتەکانی هەرێم و وەزارەتە ئیتیحادییەکان.
١٣_ ئەنجامدانی کڕین و فرۆشتن و لێکدەرکردن و مەقاسە بۆ وزەی کارەبا بە پێی پێویست و بەرژەوەندی گشتی.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ (کاك سەروان، کاك سەفین، کاك چیا، کاك جەلال، کاك بەهجەت، کاك نزار، کاك زیاد، گولستان خان، کاك هیرش، کاك فیصل، دکتۆرا شایان، کاك رزگار، کاك گۆران، شیرین خان، روپاك خان، بدریە خن، مامۆستا عمر، دکتۆر شیرکۆ)، کاك سەروان فەرموو.

بەڕێز سروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، پرسیارێکم هەیە لە وەزیر و پێشنیاری ئیزافاتیشم هەیە، ئەو پڕۆژەی ئێستا و پرۆژەکانی پێشتیریش و دەنگی لەسەر درا، ئیتر ئەوە ئەبێتە پرۆژەی سەرەکی وەزارەت، کەوایە پێشتر پرۆژە هەبووە، ئەو هەموو پرۆژانە بە ئێستاشەوە بەڵێنی ئەوە بە خەڵك ئەدەین کە سەعاتێك لە کارەبا زیاتر بکرێ؟ زەمان چییە ئەو پرۆژە لە بەرژەوەندی گشتییە، بۆ ئەوەی بتوانین ئەوانەی دەنگیان پێداوین پێیان بڵێین شتێکی وا هەیە، بڕگەی چوارەم دیاری کردنی نرخی کارەبا و بەخشین زیاد بکرێ لەلایەن وەزیر، بۆ بەخشین؟ لەبەر ئەوەی ئێستا لە کوردستان ماڵە شەهید هەیە توانای دانی پارەی کارەبای نییە، وەزیر توانای ئەوەی هەبێ هەندێ ماڵ هەیە ببەخشرێ لە دانی پارەی کارەبا بە رەزامەندی ئەنجومەن و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، بەو مەرجەی ئەو بارودۆخ و گۆڕانکارییانەی لەسەر تێچووی کارەبا و بژێوی هاووڵاتیان و ئابووری هەرێم و لێرە بەرژەوەندی گشتی لەبەر چاو بگیرێت، ئەو دوو ئیزافە بکرێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك جەلال.

بەڕێز جلال محمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، خۆشحاڵم ئێستا کارەبا باشتریش ئەبێ، پرسیار ئەوەیە ئەزانین مەزرەعەکان لە هەموو شارەکانی کوردستان شەو و رۆژ ئەڵێی چراخانە، نە پێوەری کارەبا و نە رێز لە وەزارەتی کارەبا، زوڵمێکی گەورەیە، واقیعێکی تاڵە، خەڵك رۆژانە ئەو گلەییە ئەکات، دوو، چ هەماهەنگی وەزارەتی بەرێزت هەیە لەگەڵ وەزارەتی ناوخۆ و پارێزگاکان، هەموو جار ئەبینین لیژنەیەك پێکهات هی تەجاوزات، پاش هەفتەیەك ئەو لیژنەیە سارد ئەبێتەوە و تەجاوزات زیاتر ئەبێ، ئومێد ئەکەم جێگەی شانازی لەو کاتەی دەست بەکار بووی کارەبا باش بووە، ئومێد ئەکەم ئەو تەجاوزاتە نەمێنێ، بڕوابکە خودای گەورە و ستافەکەش موەفەق ئەکات، ناکرێ خێزانی هەژار کارەبای نەبێ و برادەرێکیش دانیشتووە بە بێ پێوەر دەیان بلاجکتۆری پێ کردووە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك فیصل.

بەڕێز فیصل عباس عولا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، لە خاڵی چوارەم دیاری کردنی نرخەکانی کارەبا بە ڕەزامەندی وەزیر لە ئەنجومەن و بەرز کردنەوە تا ئەخیر، پێم باشە دانانی نرخ لەلایەن وەزیر و لیژنەیەکی تایبەتمەند لە وەزارەت پێکهاتبن لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزارەت و گفتوگۆ و تاوتۆی بکرێ، ڕاستە ئاماژە کراوە ئەبێ ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزارەت وەرگیرێ بۆ بەرزکردنەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران، بەڵام پێویستە پێشتر لیژنەیەکی تایبەت گفتوگۆ و راوێژ بکەن لەسەر دۆخ و بژێوی هاووڵاتیان، پشتیوانی لە کاك جەلال و کاك سەروانیش ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك هێرش.

بەڕێز هێرش حسن حمد:

بەێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی یەکەم بەرهەمهێنان و گواستنەوە و دابەش کردنی کارەبا و دامەزراندن و بەگەڕخستن و چاككردنەوەی دابەش کردنی وێستگەکانی کارەبا (بەرهەمهێنان و گۆڕینی یا تۆڕەکانی کارەبا و گەیاندنی کارەبای نیشتیمانی بەو ناوچانەی تا ئێستا بێبەشن لە کارەبا بە تایبەتی گوندەکان، ٣- دەستبەر کردنی بەرژەوەندی گشتی و کۆنترۆل کردن و بەکاربردنی کارەبا و مسۆگەر کردن و دابین کردنی کارەبای (٢٤) کاتژمێر و کەمکردنەوەی بەهەدەردانی مافەکانی وەزارەت لە ڕێگەی دامەزراندنی پرۆژەی تۆڕی زیرەك، لە چوارەم پشتیوانی کاك فیصل ئەکەم، لە هیچ بارودۆخێکیش نرخ لەسەر هاووڵاتی بەرز نەکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆرە شایان.

بەڕێز شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی بڕگەی (٥ و ٨) تەقریبەن هەمان ناوەڕۆکن کە باسی کۆمپانیاکانی کارەبا ئەکات کە سەر بە وەزارەتی کارەبان، پێم باشە هەردووکی بکرێتە یەك و بەو شێوەیە، بڕگەی پێنجەم، پێدانی مۆڵەت و گرێبەست کردن لەگەڵ کۆمپانیاکانی پسپۆر لە کەرتی تایبەت بۆ بەگەڕخستن و چاككردنەوەی وێستگەکانی (بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبا و تۆڕەکانی گواستنەوە و دابەش کردن و هاوردە کردن و هەناردەکردنی وزە وبەرزکردنەوەی ئاستی بەرهەمهێنانی وزەی کارەبای پاك بۆ پێداویستی بەرژەوەندی گشتی)، لەگەڵ ڕەچاوکردنی یاسا و پەیڕەو ڕێنماییە بەرکارەکان و پابەند کردنی ئەو کۆمپانیایانە بە دەست هەڵنەگرتن لەو مۆڵەتانەی پێیان دراوە مەگەر بە ڕەزامەندی وەزارەت بێ، ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێکئەخرێ، پرسیارێکیشم هەیە، ئەگەر ئەوە لە پەیڕەو حەل نەکرا بۆ نموونە یەکێ لە هاوەڵەکانم شتەکی ئەکات پێم خۆشە پشتگیری بکەن، بەڵام من دەستم بەرز نەکردۆتەوە، ئەوە کو حەل بکرێ، پێم خۆشە پشتگیری کاك مەلا ناصر

بکەم لەوەی ناوچەکانی کوردستان کارەبایان لۆ بچێ ئەوانەی کارەبایان لۆ نەچووە، ئەتوانرێ بکرێ؟

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

عادەتەن ئەوەی موهتەمە بە مەشروعیك ئێستا رەنگە ئەندامی پەرلەمان هەبێ ئەوە مەجالی ئیختیساسی نەبێ، بەڵام ئەوانەی موهتەمن بە مەشروعێك هەموویان ناوی خۆیان بڵێن و قسە نەکەن، بەڵام بڵێن پشتگیری ئەکەین.

بەڕێز شایان کاکە صالح محمد:

ئەی ئەگەر یەکەم کەس سەرەی من بوو نازانم کاك محسن دوسکی چی دەڵێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کەسی ئەخیر بێ سوود لەوە ئەبینی، فکرەیەکی تر هەیە، جار هەیە ئەندامی پەرلەمان هەیە شتێکی هەیە نەیوتووە و ئەینووسێ ئەیداتە هەردوو لیژنە، ئەگەر پێیان وایە شتێکی باشە ئەتوانن تەبەنی بکەن، هەتا پشتیوانیشی نەبێ و لە دەرەوەی کۆبوونەوەی پەرلەمانیش بێ تێبینیەك بنووسێ بزانن باشە تەبەنی ئەکەن، فەرموو کاك گۆران.

بەڕێز گۆران عمر علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، پشتگیری قسەکانی دکتۆرە شایان ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو روپاك خان.

بەڕێز روپاك احمد رحمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ئەرکی وەزارەت، چونکە گفتوگۆیە لەسەر پرۆژەکە، بۆیە پرسیار و شتیش دروست ئەبێ، دوو بەشی سەرەکی وەزارەت بەرهەم هێنان و دابەش کردن لە دەست کەرتی تایبەتە، وەزیریش لە کۆبوونەوەی لیژنە ئاماژەی پێ کرد کە ٨٤٪ بەرهەمهێنان لە دەستی کەرتی تایبەتە، بەڵام بۆ بە یەك بڕگە باسی کەرتی تایبەت کراوە، لە کاتێکدا بەپێی ئەو زانیاریانەی هەمانە ئەو عەقدەی بۆ بەشی دابەش کردن لەگەڵ کۆمپانیای تایبەت کراوە، وەزارەت باوی دوو ملیار دۆلار کەلوپەلی هەبووە، لەسەر چ بنەمایەك ئەو کەلوپەلانە تەسلیمی کۆمپانیاکان کراوە، ئەگەر بەڕێز وەزیر روون کردنەوە بدات، لە یەکەمیش ئەڵێ بەگەڕخستن و چاککردنەوەی وێستگەکان یان بەرهەمهێنان و گۆڕین ئەگەر لە دەست کەرتی تایبەت نەبێ بۆ وەزارەت چاکی ئەکاتەوە، یان گۆڕین و چاککردنەوە بۆ وەزارەت ئەیکا؟ لە بڕگەی هەشتەم پێم وایە بکرێتە ماددەیەکی سەربەخۆ، چۆن مامەڵە لەکەڵ کەرتی تایبەت ئەکرێ، بە تەفسیلی لە یاسای وەزارەتی کارەبا جێی بکرێتەوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر اسماعیل.

بەرێز اسماعیل علی طه :

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینا ئێکی خالا چاری دیاری کردنی نرخی کارەبا لەلایەن وەزیر، پێم باشە ببێتە لەلایەن ئەنجومەنێکی راوێژکاری تایبەت کە ئەسعارەکان دەقیق بن، چونکە مومکینە دەقیق نەبن، خالا پێنجی، هەڵنەگرتن لەو مۆڵەتانەی پێیان دراوە مەگەر بە رەزامەندی وەزارەت، پێم باشە بڵێ بە رەزامەندی ئەنجومەنی وەزارەت، بە مەرجێ بەدیلێك بۆی هەبێت، یەعنی ئەگەر شەریکەیەك وازی هێناو وەزارەتی رەزامەندی دایی و چوو، خەڵك بێ کارەبا دەمێنێت، بە مەرجێك بەدیلێك بۆ هەبێت، ئەگەر نا وەزارەت رەزامەندی بۆ دەرنەبرێت، خالا هەشتی پێدانی مۆڵەت و گرێبەست کردن لەگەڵ کۆمپانیاکانی پسپۆر وسا دیارە وەزارەتا کارەبێی بەرەڤ کەرتی تایبەت دچی، ئەگەر وسا بێت پا ئەڤ هەیکەلی مەزن بۆ وەزارەتی و هەندە مودیریاتی عام و راوێژکار بۆ چییە، دەوڵەتی یابانی وەزارەتا ئیقتیصادی کارەبا بەریڤە بەتن، هەروسا ل سەر بنەمای کێبرکێی دادوەرانە ئەو مقاوەلات مونافەسە هەبێت نە شەریکاتی ئیحتیکاری بن، ل خالا (١٣) ئەنجامدانی کڕین و فرۆشتن و لێکدەرکردن و مەقاسە بۆ وزەی کارەبا، لێرە قەیدێك دابنێن بۆ وزەی کارەبا نوێ بووەکان، ئێستا ئەگەر تاقە شەمسیە ئەگەر خەڵك بزانێ ئینتاج بکات حکومەت یا زێدە کری تەشجیع بکەت دەبێتە سەبەب ل مال ب کار بێنن، ئێستا ب کار نایێنن چونکی حکومەت ناکرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك حاجی سەفین.

بەرێز سفین اغا عمر:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی وەزیری کارەبا و شاندی یاوەری ئەکەم، لە ماددەی چوارەم ئەرکەکانی وەزارەت خاڵی شەشەم ئەڵێ گرتنەبەری رێکاری پێویست بۆ پاراستنی ژینگە و دەستەبەر کردنی سەلامەتی و تەندروستی گشتی، پێشنیار ئەکەم لەو خاڵە ئەوە زیاد بکرێ ئەو خەڵکانەی زەرەرو زیانیان لە رێگەی کارەبا بەر ئەکەوێ بە هۆی روودانی شۆرتی کارەبا یان دانانی تاوەری زەخت عالی بە ناو زەوییە کشتوکاڵییەکان قەرەبوو بکرێنەوە لەلایەن وەزارەتی کارەباوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك چیا.

بەرێز چیا حمید شریف:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبنیەك هەی ل سەر خالا چاری، دیار کردنی نرخی کارەبا لەلایەن وەزیر، پێم باشە وەزیر بێتە گۆرین و لیژنەکا تایبەت بی ل وەزارەتا کارەبا، هەروسا بنڤیسی ب رەزامەندی ئەنجومەن، ئەو ئەنجومەنە کێیە، ئەنجومەنی وەزیرانە یان پسپۆر و شارەزا ل کارەبایی، بەرز کردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیران، دووبارە نڤیسیە بەرز کردنەوە دیسانەوە بۆ ئەنجومەنی وەزیران، ڤێری پێچەکی هندەك دووبارە بوونی هەیە، پشتەڤانیا دکتۆر اسماعیل دکەم ل وان ڤان خالا چاری، پشتەڤانیا کاك جەلال پەرێشانی دکەم بۆ ئەو خالی گوتن، چونکی گەلەك گوندی تا نووکا پاری

کارەبـایی نـایەتە وەرگرتنـی، کارەبـایی وان (٢٤) سـەعاتی، هەروسـا ب هەزاران مەزرەعـا هەی، پێتڤیا پاری کارەبا وان وەرگرتن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك زیاد.

بەڕێز زیاد جبار محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ئیزافەی ئەو مادده پێم باشە دوو بڕگە ئیزافە بکرێ، بڕگەی یەکەم، دەست خۆشی بۆ لیزا خـان ئەکەم بۆ ئەو بابەتەی پێشکەشی کرد، لە چوارچێوەی ئەوەی پێشکەشی کـرد هانـدانی هـاووڵاتی بۆ دانانی سیستەمی وزەی خۆر بـۆ مـاڵ و بـاخ و ڤیلاکـان، بە لەبەر چـاو گرتنـی خـۆرێکی زۆر لە ناوچەی ئێمە، بەوەش ئەرك لەسەر تۆری نیشتیمانی کەم ئەبێتەوە، دانانی ڕێنمایی بـۆ کـڕینەوەی وزەی ئەو کارەبا زیادەی هـاووڵاتی لە کـاتی زیـاد ئەبـێ لێیـان وەك ئەوەی لە ئەوروپـا هەیە، دوو، دابەش کردنی کارەبای بەرهەم هاتوو لە تۆری کارەبای نیشتیمانی بە یەکسانی بەسـەر هـاووڵاتی، واتە ئەگەر بڕینی کارەبا هەبوو سەعاتی بڕین لە گشـت شـوێنەکان یەکسـان بـن، بـڕگەی چـوارەم، دیاری کردنی نرخـی کارەبـا، پشـتیوانی دکتـۆر اسـماعیل ئەکەم لەلایەن ئەنجـومەنی وەزارەتەوە بێ نەك وەزیر، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك رزگار.

بەڕێز رزگار عیسی سوار:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەم، ماددەی چوار بـڕگەی سـێ و چـوار بـاس لە تـۆری زیـرەك و نرخـی کارەبـا ئەکـات، پێشـنیار ئەکەم جیـاوازی بکـرێ لە نێـوانی گەرمیـان و کوێسـتان دا، چـونکە لە گەرمیان کارەبا بە هۆی گەرماوە زیاتر بەکار دی، لە کوێسـتان کەمتـر، لە پێنجـوین موبەریـدەیەك کافیە بۆ فێنك کردنەوە، لە کفری رەنگە سبلیتیش فێنـك نەکـاتەوە، پێشـنیار ئەکەم هەم رەچـاوی نرخ بکرێ هەم ئەو پێوەرە زیرەکانەی دائەنـرێ لە نـاوچە گەرمەکـان وا بکـرێ ئەمپێـری زیـاتر لەو سەندوقە دابنرێ بۆ ماڵەکان، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك راهی.

بەڕێز راهی راهبر ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خەریکە وردە وردە وزەمـان پـێ نـامێنێ لە سـایەی سـەری مـوزایەدەی سیاسـی لەو خـولە، بـۆتە مەترسـی رۆحـی لەسـەر ئەو روحـی کارکردمـان، ئومێـد ئەکەم دەسـتەی سـەرۆکایەتی حەلێـك بدۆزیتەوە، چونکە ئەم خولە کاریگەری لەسەر موزایەدەی سیاسی هەیە......

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

داوا لە فراکسیۆنەکان ئەکەین قسە لەگەل ئەنـدامەکانیان بـکەن، بـۆ ئەوەی هەر کەس تەعبیـر لە سیاسەتی فراکسـیۆنی خـۆی ئەکـات، ئەزانـم ئەو ئەنـدام پەرلەمانـانەی کە ئەو دەرفەتەیـان نیـیە

لەبەر ئەوە نییە ناتوانن یان ناوێرن قسە بکەن، لەبەر ئەوەیە بەرپرسیارانە مامەڵە لەگەڵ حزوری خۆیان لە حکومەت و ئۆپۆزسیۆن ئەکەن، راستە کاك راهی.

بەرێز راهی راهبر ابراهیم:

...... هەر لە سەرەتاوە بۆ ئەوە کارمان کردووە بە قانوونی کار بکەین، بۆ ئەوەی بۆ خۆمان و هاووڵاتیان لە ئاست دا بین، ئومێدەواریشین ئەوانەی لەسەر ئەو رێچکەیەن کۆڵ نەدەن، دوو تێبینیم هەیە لەسەر بڕگەی چوارەم، یەکەم، من کۆتایی ساڵی ٢٠١٩ پرسیارێکم ئاراستەی وەزیری کارەبا کرد بۆچی پێداچوونەوە بە نرخی کارەبا ناکەن، دوای پێنج مانگ وەڵامی دامەوە، خەریکی بەدواداچوونن بۆ ئەو بابەتە، دوای ئەو وەڵامەش حەوت مانگ واتە ساڵ و نیوێکی پێچوو، پێویستە لەو بڕگەیە کات دیاری بکرێ، دوو، پەیوەندی هەماهەنگی نێوانی وەزارەتی کشتوکاڵ و بازرگانی و پیشەسازی بەتایبەتی وەزارەتی بازرگانی لە ٢٠١٦ ەوە بە رێژەی ٥٠٠% و تا ٦٠٠% نرخی یەکەی کارەبایی زیاد کراوە، لە کاتێکدا کابینەی (٨ و ٩) ئاماژەیان بەوە داوە خەرجی کارەبا کەمی کردووە بە رادەیەك کە لە کابینەی هەشت کە (٣,٥) ملیار دۆلار تێچوو بووە کردوویانە بە خوار یەك ملیار دۆلار، لەو کابینەیەش ئاماژە دراوە (٣٠٠) ملیۆن دۆلار کەم کراوە، (کۆماسایکل) لە (٦٣) دۆلارەوە بووە بە (٦٥) دۆلار، نرخی سووتەمەنی (٢٢) سەنت بووە بۆ دیزل بووە بە (٧) سەنت، قەرەبووی کردنەوەی کۆمپانیای وەبەرهێنەر لە (٣٢) دۆلار بووە (١٦) دۆلار، خەرجی کەم بووە، سەیرە ساڵ بە ساڵ نرخەکە زیاد ئەکرێ، ئەمساڵیش کە نرخ زیاد کرا لەسەر ئەساسی ئەوە بوو کە نرخی دینار بەرامبەر بە دۆلار دابەزیووە، بەڵام هەر چاوەڕوانین هاوتا بێ لەگەڵ گۆڕینی ئەو نرخانەی خەرجی کەم کردنەوە.

بەرێز د. رێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرمووو بەدریە خان.

بەرێز بدریە اسماعیل محمود:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری قسەکانی خاتوو روپاك ئەکەم سەبارەت بە ئەرکەکانی وەزارەت، داوای روون کردنەوە لە وەزیر ئەکەم سەبارەت بە وێستگەی خەبات کە وێستەگەیەکی حکومییە و کەرتی تایبەت بەرێوەی ئەبات، لە کاتێکدا لەسەر قەرزی کۆریا دروست کراوە، ئایا ئەو قەرزە کەرتی تایبەت ئەیداتەوە؟

بەرێز د. رێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك بەهجەت.

بەرێز بهجت علی ابراهیم:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگا (٥ و ٨) وەکی دکتۆرا شایانیش بەحس کری، هەردووك گرێدای ب کۆمپانیای کەرتی تایبەت، پێم باشە سەرەڕای پشتگیری رەئیا دکتۆرا شایان دگەل هندێ ئەڤە ژێ ئیزافە ببێتن، (٤٥ و ٤٨) پێدانی مۆڵەت و گرێبەست کردن دگەڵ کۆمپانیاکانی پسپۆر لە کەرتی تایبەت بۆ بەگەرخستن و چاککردنەوەی وێستگەکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبا و تۆڕەکانی گواستنەوە و دابەش کردن و هاوردە کردن و هەناردە کردنی وزە لەگەل پابەند کردنی ئەو کۆمپانیایانە بەدەست

هەڵنەگرتن لەو مۆڵەتەی پێیان دراوە لە حاڵەتی دەست هەڵگرتن بە سزایەکی غەرامە، مەگەر بە رەزامەندی وەزارەت بێ ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێکئەخرێ، هەردوو حالەت ئەگەر سزایەکی دارایی بکەوێتە سەر کۆمپانیا پتر پێگیر بێت ب ڕێنمایی و وەزارەت و گرێبەستەکە، پشتگیری کاك زیادیش ئەکەم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك هێڤیدار.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە برگەی چوارەم لەسەر نرخی کارەبا، چۆن نرخی پیشەسازی دەست نیشان ئەکرێ ئێستا زۆرترین موشکیلەی پیشەسازی کارگەکان گران بوونی نرخی کارەبایە، بەو بەرێزانەی لێرەن روون کردنەوەیان داوە، مەسەلەن تورکیا لە تەنیشتمانە گاز و سوتەمەنی و غاز ئەکرێ کارەبای هەرزانتر لە هەرێم، کە ئێمە غاز و کارەباشمان هەیە، کەرتی پیشەسازی وەکو دەعمێك، چۆن ئەو پێوەرە دائەنرێ بۆ ئەوەی کەرتی پیشەسازی ئیش نەکات و کارەبا لە دەرەوە بێنن نرخی زۆرە کارەبا بۆ کارگەکان، چۆن بیریان کردۆتەوە؟ لە بەشی شەشەم، قانوونێك دەر بکەین جێ بەجێ بکرێ، مەسەلەی ژینگە، تۆ قانوونێك دەر ئەکەی لە پەرلەمان بۆ ئەوەی لە ئەرزی واقیع جێ بەجێ بکرێ، بەهەزارەها مۆلیدە هەیە لە هەرێم ژینگەی ئەو وڵاتەی تێکداوە، نەخۆشی هەیە، ئەوە لەسەر خۆت ئەکەیە ماڵ سبەینێ پەرلەمانتار یەخەی وەزیر بگرێ دەی ژینگە پاك بکەوە، پاك ئەکرێتەوە؟ ئەگەر لەسەر خۆت ئەکەیە ماڵ ئەبێ جێ بەجێ بکرێ، تۆ کارەبای (٢٤) سەعاتیت پێ دابین ناکرێ، بەشی (١٣)، باسی مەقاصە، ئەوە لەسەر وەزارەت و حکومەت ماڵە، مادام مەقاصەت هەیە خەڵك ئەڵێ من پاشەکەوتم هەیە لەو پارەیە مەقاصە ئەکەم، ئەڵێ ئەنجامدانی کڕین و فرۆشتن و لێکردنەوە بە مەقاصە بە وزەی کارەبا ئەبێ، بەرێز وەزیری کارەبا لێرەیە، موشکیلەی گەورە هەیە موەزەفی وەزارەتی کارەبا پارەی کارەبا وەرئەگرێ، ئەچێتە بەر دەرکی ماڵ لێ ئەدا کابرا دەرگا ناکاتەوە وەرەقەکە جێ دێڵی لەسەر ئەو ماڵە ساڵێك هەیە کارەبای نەداوە مەجالی نییە بچێتە دائیرەی کارەبا، موەزەفی وەرگرتنی کارەبا کەمتەرخەمە، چاوەڕێ ناکات کابرا بێت، یان ئەبێ وەزارەت سیستەمێك دەرکات ئەو مەسەلەی فاست پەی و شتە بتوانی پارەکەی بدەیت، لەسەر کابرا نەبێتە ملیۆنێك و دوو ملیۆن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو گوڵستان خان.

بەڕێز گوڵستان باقی سلیمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بەو ماددەیە برگەی سێیەم پێم باشە وشەی پاراستن بۆ مافەکانی وەزارەت زیاد بکرێ، دەستەبەر کردنی بەرژەوەندی گشتی و کۆنترۆل کردنی بەکاربردنی کارەبا و مسۆگەر کردن و دابین کردنی کارەبا و کەمکردنەوەی بەهەدەردانی و پاراستنی مافەکانی وەزارەت لە ڕێگەی دامەزراندنی پرۆژەی تۆڕی زیرەك، برگەی چوارەم، دیاری کردنی نرخی کارەبا لەلایەن ئەنجومەنی وەزارەتەوە گونجاوترە، سەبارت برگەی (٥ و ٨) پشتگیری رای دکتۆرە شایان ئەکەم،

سەبارەت بە بڕگەی دەیەم پێشکەش کردنی پێشنیار لەلایەن راوێژکاران و ئەنجومەنی وەزارەت بۆ بەرێز وەزیر و بە مەبەستی پەرەپێدانی کەرتی کارەبا لە هەرێم و ئاراستە کردنی بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم، پشتگیری لە کاك زیاد و کاك چیا و کاك دکتۆر اسماعیل ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو شیرین خان.

بەرێز شیرین امین عبدالعزیز.

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەهەمان شێوە تێبینم لەسەر بڕگەی (٥ و ٨) هەیە، پێم وایە تیکرارن و پێم باشە یەك بخرێ و لە بڕگەیەك جێگیر بکرێ، پشتگیری لە قسەکانی دکتۆر شایان و کاك رزگار کە باسی گەرمیانی کرد بەوەی کاتی پێدانی کارەبا زیاتر بکرێ، لە وەرزی هاوین رۆژی وا بووە (٩) سەعات لەسەر یەك کارەبای نیشتیمانی نەبووە، تەنیا مۆلیدە بووە، ئەویش ناتوانێ ئەو پێویستیە پڕ بکاتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو سەلما خان.

بەرێز سلمە فاتح توفیق:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی چوارەمی دیاری کردنی نرخی کارەبا لەلایەن وەزیر و بە رەزامەندی ئەنجومەن، پێم وایە ئەم خاڵە زۆر مەرکەزییە، با لەلایەن ئەنجومەنی وەزارەت بێ، چونکە فراوانترە و باشتر ئەچنە ناو وردە کاری بابەتەکە، پشتیوانی ڕای کاك فیصل ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆر شێرکۆ

بەرێز شێرکۆ جودت مصطفی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی چوارەم پشتگیری وتەکانی دکتۆر اسماعیل ئەکەم بۆ مەسەلەی نرخ، کاك زیاد و کاك بەهجەتیش بۆ بڕگەی هەشتەم، پشتگیری وتەکانی دکتۆر اسماعیل ئەکەم سەبارەت بە رێنمایی کێبرکێی دادپەروەرانە، ئەگەر هاندانی وەبەرهێنان یان پێدانی مۆڵەت بێ ئەو قەیدە بێ وەکو ئەوەی ئەنجومەنی وەزیران بڕیارێکی دەرکردووە کە ئیحالەی راستەوخۆی هەندێ وەزارەت سەلاحیەتی ئەوەی پێ دراوە کە پرۆژەکان ئیحالەی راستەوخۆ بکەن، بێ مونافەسە، ئەوە لە رووی دادپەروەرییەوە کارەساتە و دەروازەیەکی گەورە بۆ گەندەڵی لە پرۆژەکان دێتە دی، بۆیە زیاد کردنی ئەو دێرە کە رێنمایی کێبرکێی دادپەروەرانە بۆ بڕگەی (٨) زۆر گرنگە، خاڵێکی تر، لە هەرێمی کوردستان شتێ نییە بە ناوی سیاسەتی وزە، سەرچاوەی وزە زۆرە ئەوە خۆر و رەشەباو گازی سروشتی، ئیدارەی ئەو تاقەیە بۆ تەولیدی تاقەی تر نییە، لەبەر ئەوەی وەزارەتی کارەبا بەشدار نییە لە رەسمی سیاسەتی وزە لە هەرێم، بۆیە ئەو وزانە زۆربەی بە هەدەر ئەڕوا،

وەزارەتی کارەبا ئەگەر سووتەمەنی پێویستی بۆ دابین بکرێ چ گازی سروشتی و یان گازۆیل ئەتوانێ دوو ئەوەندەی ئێستا کارەبا دابین بکات و بگاتە ئەو رێژەی بەرێزی وەزیر باسی کرد کە ئێستا ٥٠% یە، بۆ بۆی دابین ناکرێ، چونکە وەزارەتی سامانە سروشتییەکان نەوتەکە ئەفرۆشێ، بۆ مووچە ئەوەش حاڵی مووچە، شتێ هەیە پێی ئەڵێی ئیدارەی تاقە، پێشنیار ئەکەین یەکێ لە ئەرکەکانی وەزارەتی کارەبا ببێتە بەشداری کردن لە دیاری کردنی سیاسەتی وزە لە هەرێمی کوردستان، ئەو بەرێزانە بەشدار نین، بڕیاریان بۆ ئەدرێ، ئەڵێ ئەوەندەت ئەدەمی سوتەمەنی خۆت بڕۆ دەبری بکە، بەڵام ئەگەر بەشدار بێ وەکو ئەرکی وەزارەتی کارەبا لە رەسمی سیاسەتی وزە ئەوکات لەوێ ئەو بڕیار ئەدات ئەوانە پێویستە بۆ دابین کردنی وزە و سوتەمەنی بۆ وێستگەکانی بەرهەمهێنانی کارەبا، ئەو کات ١٠٠% تاقەی وێستگەکان ئەخرێتە گەر و کارەباش (٢٤) سەعات دابین ئەکرێ، ئیدارەی تاقە ئەبێ وەزارەتی کارەبا لیێی بەشدار بێ، پێشنیاری ئەوە ئەکەین ئەو تەرحە پشتگیری بکرێ و بۆ وەزارەتی کارەبا و مەنزومەی وزە لە هەرێمی کوردستان کە خوای گەورە سەرچاوەی زۆری پێ بەخشیووە.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا عمر.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی (٨) باس لە پەیوەندی وەزارەتی کارەبا و کەرتی تایبەت ئەکات، ئەزانین ئەو گرێبەستانەی نێوان وەزارەتی کارەبا و حکومەتی هەرێم لەگەڵ کەرتی تایبەت هەیە لە بەرهەمهێنانی کارەبا لە گواستنەوەی تا دابەش کردنی گرێبەستی زۆر گەورەن کە بە سەدان ملیار دینارن، بۆیە جێ کردنەوەی بابەتێکی لەو جۆرە تەنیا لە بڕگەیەك زایەع کردنی پرسێکی زۆر گەورەیە، پێشنیار ئەکەم ئەو دوو لیژنە کە ماندوو بوون لە ئامادە کردنی ئەو پرۆژە یاسایە پاش ئەوەی لە حکومەتەوە نێردراوە، بابەتی پێدانی مامەلەی وەزارەتی کارەبا لەگەڵ کەرتی تایبەت بکەنە ماددەیەکی سەربەخۆ و مەجموعەیەك زەوابت دانێن کە زەمانی پاراستنی بەرژەوەندی گشتی و شەفافیەت بکات، زەمانی کێبرکێی راستەقینە بکات، ئەو قسەی من روپاك خانیش بە جۆرێك کردی، پشتگیری ئەکەم، بەدریە خان و دکتۆر شێرکۆش، بۆیە هیوام وایە ئەو لیژنە بابەتی پێدانی گرێبەستەکان و پێدانی بەرهەمهێنان و گواستنەوە و دابەش کردنی کارەبا لەگەڵ کەرتی تایبەت لە ماددەیەکی سەربەخۆ جێ بکەنەوە بە زەوابتەوە، ئەگەر پێشیان باش بوو دڵنیام بە توانان لە داڕشتنی ماددەیەکی وا، ئێمەش هاوکار ئەبین، پشتگیری کاك رزگاریش ئەکەم، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەریز وەزیر.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئێستا ئەوە یاسای دووەمە پێشکەشمان کردووە، ئایا ئەم یاسایانە سەعاتێکی کارەبا زیاد ئەکەن، پێم وابێ کاك سەلام ئەو پرسیارەی کردبوو، لە سەختترین کات وەڵامی ئەو پرسیارە ئەدەم، بۆ مانگی یەك و دوو و سێ و چوار کە سەخترین کاتە بە هەبوونی کارەبا، لە ٢٠١٩ ئێمە (١٠،٢٠) دەقە کارەبامان هەبوو بۆ ئەم چوارە کارەبا، ئەم ساڵ کردمان بە (١٧,١٠) دەقە، وابزانم حەوت سەعاتی

زیادە زیاترە. بەڵام کێشەکانی کابینەی تر لەسەر مە حیساب مەکەن، چونکە مەفروزە هەرچەند ئەرکی ئێمەیە کە هەمووشتان پاڵپشتی ئێمەن بەس لەسەر ئەو ئەساسە و ئەنجامدانی چەندین پرۆژە، ئێمە ئەو سەعاتانە کاتی دوو قەیرانی ئابووری و تەندروستی حەفت سەعاتی کارەباش زیاد کردووە، ئایا لێ خۆش بوون ئەکرێ؟ داهاتی کارەبا مافێکی سروشتیە بۆ وەزارەتی کارەبا، ئەوە حەقی ئێمە نییە و حەتا ئەنجومەنی وەزیرانیش ئەو دەسەڵاتەی نییە، هەر لەو پەرلەمانە ئەبێ پەسند بکرێ، ئێمە ناتوانین، کاك جەلال بابەتی مەزرەعە و تەجاوزات، ئێمە لە ٢٠١٩ تەقریبەن (٦٨٠٠) سەرپێچی لاماندا، لە ٢٠٢٠ ئێمە (١٠) هەزار سەرپێچی لاماندا، لەو کابینە (١٧) هەزار سەرپێچی لاماندا، ئەو ئەرکە بەردەوامە، بەڵام ئەبێ ئیدارەی پارێزگاکان هاوکار بن بۆ چارەسەری ئەو کێشانە، دانانی پێوەری زیرەك بۆ هەر هاوبەشێك چارەسەری ئەو کێشە ئەکات، چونکە سەرپێچی لە ناو بۆردی کارەبا هاتیە کردن، بەڵام پێوەری ئێمە لەسەر عامودن ئەوکات چارەسەری ئەوە دەبینن، بابەتی نرخی کارەبا کە وەزیر پێشنیار نەکات، وەزیر ئەندامە لە ئەنجومەتی وەزارەت، وەزیرە، بریکارە، مودیرعامی شارەکانە، دگەل مودیر عام کە پێنج مودیر عام لە وەزارەتن تەقریبەن (١١) ئەندامن، ئەو بابەتە بە رێگەی ئەو ئەنجومەنە دێتە پێشنیار کردن و دێتە بەرز کردن بۆ ئەنجومەنی وەزیران و ئەویش کە رەزامەندی لەسەردا و ئەچێتە وەقائیعی و دێتە نەشر کردن و ئەو گۆڕانکاری ب سەر نرخ دا تین، ئەو زیاد کردنی نرخ و ئەوانە ئەگەر بنەمایەك نەبێت ئێمەش خەلکین، ماڵی من و زۆر برادەران و منیش (٨) ئەمپێر ئەی وەکی خەڵکی تر، وەختی کارەبا باش بێت بۆ منیش باشە، وەختی وەزارەت هەتا ئەو مەرامە بۆ ئێمە جێ بەجێ بکەن بە لایەنی دارایی تا بتوانی ئەو سەعاتە رابگری و بەرەو باشتر بات، ئێمە دەبێ خۆمان بگونجێنین لەگەل واقیع، بانکی مەرکەزی ٢٠% فەرقی دینار و دۆلاری کرد ئێمە نەبووین، وەزیری دارایی ئەمری پێ دەرکرد من نەبووم، ئێوە بابەتی کارەبا لە من دەوێ، لازم تشتەکی دارایی لەبەر دەستی ئێمە بێ، رێکخستنی ئەو برگانە هەندەك دەمج ببێ ئەوە ئیشی لیژنەی یاساییە، روپاك خان وتی عەقد کراوە بۆ بابەتی کەرتی تایبەت، نەخێر تا ئێستا نییە، هەرکات هەبوو ئەوکاتە ئیعلان ئەکەین و ئەبێ ئیوەش ئاگادار بن، مادام ئەوە کەرتی تایبەتە بۆ بابەتی چاکسازی ویستگە و ئەوانە، ئێمە گۆتی ٨٤% ویستەگەی ئێمە لای کەرتی تایبەتە، ئایا دووکان و دەربەندیخان لای کەرتی تایبەتە؟ مەحەتاتی تر، ئەوەی کەرتی تایبەت بێ ئێمە شتی لێ سەرف ناکەین، بەڵام ئەوەی لای حکومەتە لازمە ئیدارەی بکەین، دکتۆر اسماعیل بابەتی سعر، نەفسی وەڵامم هەیە، وەزیر بۆی نییە، زیاد کردنی نرخ (١٢) ئیمزای لەسەر کراوە، مقاولەك وازبێنێ، ئەوە قانوونی عقوود ئەو بابەتەی چارەسەر کردیە پێویستی بە وەزارەتی کارەبا نییە، مادام ئێمە بەرەو کەرتی تایبەت ئەچین ئەو هەیکەلیەتە بۆچییە؟ مانای وا نییە فرۆشتمان و تەواو، ئەو ژێرخانە هی ئێمەیە، ٧٠% ستافی ئێمە لەوی ئیش ئەکەن، حقووقیان لای ئێمەیە، چوار سیکتەری سەرەکیمان هەیە، ئەبێ یاسایەك هەبێ ئیشی خۆمانی پێ بکەین، ئەوکاتی کەرتی تایبەت چوو راستە وەکو لۆد لەسەر وەزارەتی کارەبا کەم دەبێتەوە، ئیشی وەزارەتیش زیاتر ئەبێتە ئیشرافی، بەڵام کەرتی گواستنەوە و کۆنترۆل هەر لای وەزارەت ئەبێ، مەقاصە یەکێ لە ئەهدافی ئەو یاسایە بابەتی وزە نوێ بووەکانە، تا ئێستا سیاسەتمان نییە کەسێ بۆ خۆی (١٠) کیلۆوات تاقەی شەمسی لەسەر بان دائەنێ، تا حەقی وی بزر نەبێ دەبێ حەقی وی بێتە دیاری کرن، چونکە تاقەی شەمسی بە شەو کارەبا نادات، هەدەفی ئێمەیە هاووڵاتی زەرەرمەند نەبێ، بەرێز کاك سەفین قەرەبووی جوتیاران ئەوەش هەر یەك لە بابەتی ئەو یاسایەیە کاتی هەر هاووڵاتییەك قەرەبوو ئەکرێ، وزەی خۆر و ئەوانە ئێستا دەست پێ کردینە و سێ تەندەر (٢٥)

مێگواتە هەر کۆمپانیایەك ئەتوانێ بەشدار بێ، سەبارەت گەرمیان، راستە وەزعی وان گەرمە بەس سالانە ل وەرزی هاوین پێش چاومان وەرگرتووە، ئینجا باشترین محەتە ئەکەوێتە گەرمیان (١٢٥) مێگاواتە، وێستگەی خەبات، حکومییە تەنیا ئیدارەدانی کۆرییە، مەقاصە، مەبەستی مە کارەبا ب کارەبایە، تاقەی شەمسی دا لازم ئەو هاووڵاتییە زەرەرمەند نەبێت، مەسەلەی عەداد راستە هاووڵاتی دەرگا ناکاتەوە، بەڵام ئێستا پێوەری زیرەك ئەو کێشە چارەسەر ئەکات، ئەو مانگە (٢٢٠) هەزار پسولە، بۆ مانگی (٥) تەوەقوعی (٤٨٠) هەزار، تا ئێستا (٦٢٠) هەزار پێوەرمان داناوە، پێویست ناکات بچێ قەرائەت بخوێنت تەنیا پسولەیە.

بەرێز هێمن احمد حمە صالح/ جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو لیژنەی تایبەتمەند.

بەرێز عەلی حمە صالح:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

چەند بابەتێك باس کرا وەکو لیژنە پێشتریش بەدواداچوونمان کردووە و لێرەش تا رادەیەك جێی کراوەتەوە، ئەوەی کاك جەلال باسی کرد لەماددەی (٧) بەدیاری کراوی هاتووە لەسەر سزای سەرپێچیکارن و پێشتریش بەرکار بووە، ئەوەی بەدواداچوونمان کردووە لەو دوو ساڵەی دوایی نزیکەی (١٧) هەزار سەرپێچی براوە، بەڵام زۆر زیاتر ماوە، ئێمە پێشتر دیاری شوێنێکی ترمان کردووە، شوێنی ڤێلا و ئەوانە شوێنی تەرفیهین، یەعنی شوێنی حاجە نین، ئەکرێ نرخی کارەبا گرانتر بێ، چەند جارێ باسی وزەی خۆر کرا، باسمان کردوە جگە لەو دوو پرۆژە پێشنیاری ترمان هەبووە بە تایبەت بۆ پرۆژە سەکەنییەکان کە بەشێکی زۆری ئێستا پێداویستی کارەبایە و روبحێکی زۆری تێدا ئەکرێ، ئەگەر مەشروعێك (٥٠) ملیۆن دۆلار روبحی تێدا کراوە، ئەگەر (٥) ملیۆن دۆلار بە ئیجباری بکرێ بە پرۆژەی خۆر زۆر باشە، مەقاصە لەسەر پێشنیاری لیژنەی ئێمە کرا، چونکە ئەزموونی چەند وڵاتێکی ترە، هاووڵاتی هەیە لە ماڵی خۆی برێك کارەبا بەرهەم دێنی، پێویستی بەو برە نییە، ئەتوان بیفرۆشیتەوە حکومەت، بۆ کەرتی تایبەت ئێمە بەردەوام پێداگیریمان لەسەر ئەوە کردووە نابێ بەهۆی گران بوون لەسەر نرخی خەڵك و تۆرەکانی کارەباش نابێ تەملیك بکرێ لەسەر کۆمپانیاکانی کەرتی تایبەت، ئەگەر ئەوەی وەزارەت ئەڵێ هەدەفی ئێمە لە کەرتی تایبەت ئەوەیە تەنیا لێچوونەکان زیاد بکەین و مەساریف کەم بکەینەوە و بەرهەمی کارەبا زیاد بکەین، ئەگەر ئەوە بێ ئێمەش پێداگیری ئەکەین ئەبێ لە پرۆسەیەکی شەفاف بێ و ئەو عقودەش لیژنەکەمان ئاگاداری واژوو کردنی بێ و قسەشمان لەگەڵ کردوون، سوپاس.

بەرێز هێمن احمد حمە صالح/ جیگری سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێزان ئەو دانیشتنە بۆ خوێندنەوەی دووەم لەسەر پرۆژە یاسایەکە، تکایە هەندێ پرسیار هەیە رەنگە پێویستی بە دانیشتنێکی کراوە هەبێ، بۆیە داوا ئەکەین ئەکرێ دوای جەژن دانیشتنێکی تایبەتی پەرلەمان بکەین و هەر بەرێزێك هەر پرسیارێکی هەبێ لەسەر کەرتی وزە ئەتوانێ ئاراستەی بەرێز وەزیری بکات، فەرموو کاك بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

کە کاك عباس لە بیدایەت راپۆرتی لیژنەی یاسایی خوێندەوە پێش ئەوەی ببێتە بە دەنگدان، ببێتە بنەما، دوو بڕگەی تێدا بڕگەی پێنجەم ڕیزی سێیەم تا بەرکارەکان نوقتە، ئەوەی تری نەخوێند بۆ ئەوەی ئەندامان ئاگادار بن لە راپۆرتی داهاتوو، چونکە تیکرارە لەگەڵ ماددەی (١٠)، لە بڕگەی هەشتەمیش هاووردە کردن و هەناردە کردنی ووزە نوقتە، ئەوەی تریش لای ئێمە مەسح بووە، کاك عەباس نەیخوێند، لە پرۆتۆکۆلیش تەسجیل نەبووە، بەڵام لە و راپۆرتە هەیە لەبەر دەستی ئێوەیە، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ماددەی دواتر.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥):

١ وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کەیبل لەسەر یان لە ژێرەوەی ڕێگا گشتییەکان یان شەقامەکانی ناوەوە یان دەرەوەی شارەکە رابکێشی و مافی هەیە ستوون دابنێت و تونێل لێ بدات و کاری دیکەی پێویست ئەنجام بدات بۆ ئەنجامدانی پرۆژەکانی وەزارەت، بۆ ئەرکەکانی لەگەڵ رەچاو کردنی ماستەر پلان و پاراستنی ژینگە و حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان.

٢- وەزارەت بە گوێرەی پێویسیت بۆی هەیە ببێتە خاوەن زەوی و بەناوی وەزارەتی کارەبا تۆمار بکرێ بەپێی یاسا بەرکارەکان.

٣- قەرەبوو کردنەوەی هەر کەسێکی زەرەرمەند ئەبێ لە ئەنجامی چالاکییەکانی و جێ بەجێ کردنی ئەرکەکانی بەپێی یاسا بەرکارەکان.

٤- بڕیارەکانی وەزیر شیاوی تانەلێدان لە بەردەم دادگای کارگێری بەپێی یاسای ئەنجومەنی شورای هەرێمی بەرکار.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ فەرموو مامۆستا عوسمان.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی میوانەکان ئەکەین، بەڕێزت وتت ئەکرێ ئەو پرسیارانەی تایبەت نین بەو بابەتە لە دانیشتنێکی کراوە بکرێن، من لە ٢/١٧ داوایەکم تەسلیمی بەڕێزتان کردووە بۆ ئەوەی بەڕێز وەزیر بێتە ئێرە و وەڵامی پرسیاری پەرلەمانتاران بداتەوە لەسەر زیاد کردنی نرخی کارەبا، لە کاتێکدا قەیرانی بێ مووچەیی و روبع مووچەییە کەس وەڵامی نەداوەتەوە، بەپێی ماددەی (٦٦) بڕگەی (١)، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

کێ لەگەڵی ئیمزا کردووی؟ ئەکرێ دوای جەژن دانیشتنی لەسەر بکرێ، ئەو بەڕێزانە ناویان نووسیوە (نەجات خان، کاك هێڤیدار، کاك شێخ زاهیر، سوسن خان، دکتۆرە گەلاوێژ، کاك

هەڵكەوت، كاك عوسمان سێدەری، مەلا ناصر، دكتۆر شێركۆ، دكتۆر محی الدين، دكتـۆر اسـماعيل، مامۆستا ابو بەكر، سەرچنار خان)، سەرچنار خان فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی دووەمی ماددەی (٥) ئەڵێ وەزارەت بـۆی هەیە ببێـتە خـاوەنی زەوی بە نـاوی وەزارەتەوە تۆمـار بكـرێ، ئەم ئیـزافە بكـرێ، وەزارەت بە گـوێرەی پێویسـتی پرۆژەكـانی بـۆی هەیە ببێـتە خاوەنی زەوی، لە بڕگەی (٣) ئەڵێ قەرەبوو كـردنەوەی هەر كەسـێك زیانمەنـد ئەبـێ لە ئەنجـامی چالاكییەكانی، بەس دیاری نەكراوە كێ ئەو قەرەبـووە ئەكـات، بـڕگەی دوو باسـی وەزارەت ئەكـا، بەس سـێیەم هـیچ نەوتـراوە، وەزارەت بیكـات یـان بەڕێـوەبەری گشـتی پارێزگـا یـان یەكە كارگێرییەكـان، ئیـزافە بكـرێ، بـڕگەی چـوار، بڕیـاری وەزیـر شـیاوی تانەلێـدانە لەبەردەم دادگـای كارگێری، ئەو لەبەردەم دادگای كارگێرییە بە بـڕوای مـن لابـرێ، چـونكە ئـێمە یاسـای ئەنجـومەنی شـورای هەرێممـان هەیە، لەوێ دادگـای كـارگێری و هەیـئەی بەرزەفـتە دوو بەشـن لە یاسـای ئەنجومەنی شورای هەرێم، مەرج نییە هەموو بریارێكی وەزیر قابیل بە تەعن بێ بچێتە دادگـای كـارگێری، چـونكە تەنیـا بڕیـارە كارگێرییەكـان ئەچێـتە دادگـای كـارگێری، بەڵام ئەو بڕیـارانەی ئینزیبـاتی و بەرزەفتـین یـان راژەیە هەیـئەی بەرزە بڕیـاری لـێ ئەدات، لەبەر ئەوە مەنتـق نیـیە دادگای كارگێری بێنی ئیختیساسـی لەسـەر تەعـن دانە لە بڕیـارە كارگێرییەكـان، ئەوە هەر لابـرێ، بەپێی یاسای ئەنجومەنی شورای هەرێم بەسە، ئەگەر واشـنەكرێ بلـی بەپێـی یاسـا بەركارەكـان، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك عوسمان سیدەری.

بەڕێز عثمان كريم سوارە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بڕگەی سێ قەرەبوو كردنەوەی هەر كەس زیانمەند ئەبـێ لە ئەنجـامی چالاكییەكـان بەپێـی یاسـا بەركارەكـان، پێشـنیار ئەكەم ئەو كەسـانەی لەو پێنـاوە گیـان لە دەسـت ئەدەن وەكـو شـەهید ئیمتیازاتیـان پـێ بـدرێ، ئەو كەسـانەش كەمئەنـدام ئەبـن پێویسـتە وەكـو كەمئەنـدام و مـافی ئەوانیان هەبێ، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو سوسەن خان.

بەڕێز سوسن محمد ميرخان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سـەبارەت بە بـڕگەی یەكەم وەزارەت بـۆی هەیە وایەر و كێبـل لەسـەر یـان ژێـرەوەی رێگـا گشتییەكان یان شەقامەكانی ناوەوە و دەرەوەی شارەكان رابكێشێت، پێم باشـە لێـرە ئیـزافەیەك بكرێ بە مەرجێ ئەو كێبلانە لە شوێنی دابنرێ نەبنە رێگر لە چاندنی دار و شـوێنەكان و ماڵەكـان، چونكە زۆر لە شارەكان كە دروست ئەكرێ هەندێ كێبل لە شـوێنك دروسـت ئەكـرێ كە ناهێڵـدری هەندێ جار لەبەردەم شۆستەكان دروست بكەن، پێوسیتە ئەوە ئیزافە بكرێ، لە بـڕگەی (٣) ئەڵـێ

قەرەبوو کردنەوە لێرە بوون نییە هەر کەسێك کێیە، چونکە ئەگەر ئاماژە بدرێ بە فەرمانبەری وەزارەت باشترە، پێم باشە فەرمانبەرانی وەزارەت لێرە زیاد بکرێ، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو دکتۆر صباح.

بەڕێز صباح محمود محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

فەقەرەی یەکەم وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کێبل راکێشی تا دوایی، ئەمەوێ ئیزافەیەك بکەم، لەگەڵ رەچاو کردنی ماستەر پلان و پاراستنی ژینگە و تەندروستی گشتیش، چونکە زەختی عالی نزیك ماڵ بێ ئەبێتە هۆی نەخۆشی، ئەگەر تەندروستی ئیزافە بکرێ باشە، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك هێڤیدار.

بەڕێز هێڤیدار احمد سلمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەسەر وەڵامەکانی بەڕێز وەزیر موقنەع کەر نەبوون، باسی نەکرد نرخی پیشەسازی چۆن عیلاج ئەکرێ، مەسەلەی ژینگە وەڵامی نەبوو، لە ماددەی (٥) مادام ماستەر پلان هەیە ئەبێ لەمەودوا وەزارەتی کارەبا هەر هێڵێکی کارەبا راکێشی کێبلەکان لە دەرێ نەبن، لە بن عەرد ئەبێ، دوو، کامە زەوی بە ناوی زەوی، روون کردنەوە بە تەفاسیل باس نەکراوە لیژنەی یاسایی، کامە زەوی بە ناوی وەزارەتی کارەبایە، هەر زەوییەکی هەبێ بۆ خۆی، سێیەم. زیانمەند، بۆ تەعریف نەکراوە، چۆن زیانمەندە، دەعم ئەکا، دەستی ئەبرێ، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صالح/ جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو نەجات خان.

بەڕێز نجات شعبان عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بماددا (٥) برگا ئێکێ، وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کێبڵ لە سەر یان لە ژێرەوە لە رێگا گشتییەکان یان شەقامەکانی ناوەوە یان دەرەوەی شارەکان رابکێشێت، ل ڤێرێ من ڤێت ئیشارەتێ ب هندێ بدەم پێتڤیە وەزارەت گرنگییەکا زێدەتر بدەتە کێم کرنا وایەر و کێبلا ل سەر عەردی، ئو زێدەتر گرنگیێ بدەتە شێوازا نو یا گەهاندنا کەهرەبێ، یەعنی بەدەل سەر عەرد بیت دیڤ شێوازێ نو یێ گەهاندنا کەهرەبێ چەوایە زێدەتر گرنگیێ پێ بدەت، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك دکتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری لە وتەکانی بەڕێز سەرچنار خان دەکەم، سەبارەت بە دادگا، سەبارەت بە نرخەکان، وە دوو پێشنیارم هەیە بۆ ئەوەی کە دەڵێت وەزارەت بۆی هەیە بە قەدەر ئەوەی کە تەولیدی کارەبا گرنگە بە قەدەر ئەوە تەرشیدی کارەبا گرنگە، موستەڵەحێك هەیە لە دونیا پێی دەڵێن

(Bel di ng code) وه له ليژنەكەش زۆر موناقەشەمان كرد (Bel di ng code) واتا ئەو بينايـانەی كه دەكرێـت له هەرێمـی كوردسـتان دەبێـت مواسـەفاتی وای تێـدا بێـت كه تـاقه بگێڕێتەوه، ئەمه وەكو ئەوه وايه تۆ تەوليدی كارەبا زيـاتر بـكەی، چـونكه (Bel di ng code) بەلای كەمەوه (٢٠%) تاقه دەگێڕێتەوه كه كۆدی بيناكردنه، چۆنيەتی بيناكان چـۆن بـن وەزارەتـی كارەبا بۆی هەبێت قسه لەسەر مواسەفاتی بيناكانی هەرێمـی كوردسـتان بكـات ئەمه رێـك بەلای كەمەوه (٢٠%) بەكارهێنانی كارەبا كەم دەكاتەوه بەلای كەمەوه، بـۆ ئەمه نەكەيـن به دەسـەڵاتێك له دەسەڵاتەكانی وەزارەتی كارەبا كه بۆی هەبێت له بيناكانی هەرێمی كوردستان قسـه بكـات، وه بـۆی هەبێـت ئەو (٢٠%)ە بگێـڕێتەوه بـۆ ئەو موستـەڵەحەی كه پێـی دەوترێـت (Bel di ng code) واتا كۆدی بيناكردن، خاڵێكی تـر وەزارەتـی كارەبـا بـۆی هەبێـت له بەكارهێنـانی ئـامێری خراپی كارەبا قسەی هەبێت ئيستيرادی تەكنەلۆجيايی بەكارهێنـانی خـراپ بـۆ كارەبـا وەزارەتـی كارەبا بۆی هەبێـت قسـەی هەبێـت، يەعنـی ئەم شـته مستەورەده سـتۆكه يـان زۆر كارەبـا بەكـار دەهێنێت به مەعايری وەزارەتی كارەبا ناخوات مەنع بكرێت لەوەی كه بێـته هەرێمـی كوردسـتان كه ئەمەش بەكارهێنانی كارەبا بيگومان تەرشيده له داهێنانی كارەبا، بەم دوو تەرحه بەڕێـزان كه وەزارەتـی كارەبـا بـۆی هەبێـت له (Bel di ng code) قسـەی هەبێـت وه بـۆی هەبێـت له ئيستيرادی ئامێری كارەبايی خراپ و بەكارهێنەری زۆر بۆ كارەبا قسەی هەبێت، زۆرێـك له تـاقەی كارەبا دەگەڕێتەوه له هەرێمی كوردستان، بۆيه من ئەو پێشنياره دەكەم كه وەزارەتی كارەبا بـۆی هەبێـت لەو دوو بـواره قسـەی هەبێـت وه لەم قـانونه ئەمه تەسـبيت بكرێـت، بـۆئەوەی كه رێژەيەكی زۆر له هەدری كارەبا بێ لەو (٣٦%)ی كه له رێی نەقڵ و گواستنەوه تووشـی دەبێـت و له رێی هەدر و گەنـدەڵييەكانی تـر تووشـی دەبێـت، ئەمەش بگێـڕدرێتەوه وه ئەم هەدره لەو دوو رێگايەوه رێگای لێ بگيرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمه صاڵح / جێگری سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، كاك دكتۆر محی الدين فەرمووو.

بەڕێز محی الدين حسن يوسف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

مـاددەی (٥) بـڕگەی يەكەم بـاس له راكێشـانی كێبـڵ له ژێـر زەوی يـاخود له رێ گشـتييەكان و شـــەقامەكان دەكـــات، يەكێـــك له ســـيفاتەكانی ئەوەيه كه دەبينـــين يەكێـــك لەو كێشـــانەی شـارەوانييەكان وه بەشـێك له ئەوەی كێشـەيان هەبێـت له راكێشـانی كێـبڵات بەتـايبەتی ئەوەی پەيوەنـدی هەبێـت به ئەنتەرنێـت و ئەوانه دەبينيـت سـيمای شـەقامەكان له زۆربەی نـاو شـار و دەرەوەی شـار تێكچـووه، بـۆيه ئيـزافەی ئەوه دەكەم و پێشـنيار دەكەم به هەمـاهەنگی بكرێـت لەگەڵ وەزارەت و لايەنه پەيوەنديـدارەكان بـۆ راكێشـانی كێبـڵ و يـاخود لێـدانی تونێلەكـان، پشـتگيری رايەكەی دكتـۆر صـباح دەكەم سـەبارەت بەوەی كه پەيوەنـدی به بـاری تەندروسـتی گشـتييەوه هەيه، وه به نيسـبەت به بـڕگەی دووەم كه وەزارەت به گـوێرەی پێويسـت بـۆی هەيه ببێـته خـاوەنی زەوی پێشـنياری ئەوه دەكەم كه ئەو زەوييـانه له بەڕێـوەبەرايەتی خـانووبەرەی تۆمـارەوه بكرێـت وه به نـاوی وەزارەتـی كارەبـاوه بكرێـت، بـڕگەی سـێيەم و چـوارەم پشـتگيری رايەكانی سەرچنار خان دەكەم و زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، کاك مەلا ناصر فەرموو.

بەڕێز عبدالناصر احمد علی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەناوی خوای گەورە و میهرەبان، لە ماددەی (٥) بڕگەی سێ قەرەبووکردنەوەی هەر کەسێك زیانمەند دەبێت لە ئەنجامی چالاکی جێبەجێ کردنی ئەرکەکانی بە پێی یاسا بەرکارەکان، من لێرە دوو خاڵم هەیە، یەکەم مافی ئەو کەسانەی زیانمەند دەبێت ئەندازیار یان کرێکاری کارەبا لە کاتی دەوامی فەرمی لە کارکردن کارەبا لێی دەدات و گیان لەدەست دەدات بە شەهیدی رووناکی ئەژمار بکرێت ئیستحقاقی شەهیدانە وەربگرێت بە مووچەیەکی شایستە، دوو مافی ئەو کەسانە کە لە کاتی دەوامی فەرمی کارەبا لێی دەدات وە پارچەیەك لە جەستەی یان لە ئەندامی لەشی لە دەست دەدات وەکو دەست، قاچ یان هەر ئەندامێکی لەشی پێویستە هەتا تەواو بوونی راژەی خانەنشینی مووچەی تەواو وەربگرن و پاشان خانەنشین بکرێن، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، دکتۆرە گلاوێژ فەرموو.

بەرَێز گلاوێژ عبێد عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە نسبەت ماددەی (٥) یەکەم وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کێبڵ لە سەر یان لە ژێرەوەی رێگا گشتییەکان یا شەقامەکانی ناوەوە یان دەرەوەی شارەکان رابکێشێت هەروەها مافی هەیە ستوون دانێت، لێرە ستوونەکان دیاری نەکراوە ئایا پاڵە پەستۆی کێبڵەکانی بەرزە؟ یان ستوونی ئیعتیادییە؟ بۆیە دەبێت لێرە دیاری بکرێت وە تونێل لێ بدات و کاری دیکەی پێویست ئەنجام بدات و بۆ ئەنجامدانی پرۆژەکانی وەزارەت وە ئەرکەکانی لەگەڵ رەچاوکردنی ماستەرپلان و پاراستنی ژینگە و تەندروستی گشتی و سەلامەتی بە پێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان، ئێمە دەزانین ئەگەر هاتوو هێڵەکانی پاڵەپەستۆی بەرز لە نزیك ماڵەکان بوو ئەوە دەبێتە هۆی چەندین نەخۆشی وەکو ژانە سەر و کەمی تەرکیز و ماندوو بوون کە پسپۆڕەکانی مێشك و دەمار ئاماژەیان پێ داوە، بۆیە چەند تۆژینەوەیەکی زانستی راسپاردە دەکات ئەو هێڵە پاڵەپەستۆ بەرزانە دەبێت نزیکەی یەك هەتا دوو کیلۆمەتر لە شوێنەکانی نیشتەجێ بوون دوور بێت هەتا کاریگەری تەندروستی نەبێت، وە هەروەها چەند پێوەرێکی تریش هەیە بۆ مابەینی ستوونەکان پێویستە لە یاساکە دابنرێت، مەسەلەن ئەگەر هاتوو (جهود عالی) بوو کێبڵەکان (١٣) سێزدە مەتر بێت یان (جهود متوسط) بێت (٥) پێنج مەتر، وە هەروەها چەند جهودی (مستوی و منخفض) بوو (٢) دوو مەتر ئەمانە هەمووی پێویستە، وە هەروەها پێویستە لە رێگای ئێرەشەوە بە خاوەن مۆلیدەکانیش رێکارێکی نوێ بۆ تەوزیع کردنی ئەو وایەرانە لە گەڕەکەکان بیبیننەوە بە شێوەیەکی مۆدێرنتر بێت وە پاڵپشتی دکتر صباح دەکەم، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك هەڵکەوت فەرموو.

بەڕێز هەڵکەوت انور خلیفه:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێرهاتنی بەڕێز وەزیر و ستافە بەڕێزەکەی دەکەم، دەستخۆشی لە خوشکە لیزا دەکەم، ماددەی (٥) بڕگەی دوو هاتووە وەزارەت بە گوێرەی پێویست بۆی هەیە ببێتە خاوەنی زەوی بە ناوی خۆیەوە، نەهاتووە کاتێك وەزارەت دەبێتە خاوەنی زەوی بە ناوی خۆیەوە چۆن و بە چ شێوەیەك قەرەبووی خاوەن موڵك دەکاتەوە ئەگەر تاپۆ بوو یا خود عەقدی زەراعی بوو، خاڵێکی تر پێشنیار دەکەم یا خود داوا لە بەڕێز جەنابی وەزیر دەکەم بڕیارێك هەیە لە وەزارەت ئەوەی کە قەرزی کارەبای لە لایە ئەگەر بگەڕێنێتەوە (١٥%) لێی خۆشبوونی بۆ دەرکراوە، من داوا دەکەم بە تایبەتی بۆ هاووڵاتییان و پڕۆژە کشتوکاڵییەکان ئەو (١٥%) کەمە بکرێتە بە لایەنی کەمەوە (٣٥%)، لەبەر ئەوەی دڵنیام بڕێکی باش پارە دەگەڕێتەوە بۆ وەزارەتی کارەبا و خەزێنەی حکومەت، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك کاروان فەرموو.

بەڕێز کاروان عبدالرحمن عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥) لە بڕگەی دووەم من تێبینییەکم هەیە وەکو پێشتریش ئاماژەم پێدا، راستە من ئەندامی لیژنەکەم بەڵام تەحەفوزم لە سەر ماددەیەك هەیە بە ئیجازەی جەنابتان، ماددەی (٥) بڕگەی دووەم کاتێك کە باس لەوە دەکات کە وەزارەت پێویستی بەوە هەیە کە بە گوێرەی پێویستی خاوەنی زەوی بێت، ئێمە پێشتریش لەگەڵ جەنابی وەزیری کارەبا ئەو گفتوگۆیەمان کرد من بەش بە حاڵی خۆم پێموایە وەزارەت ئیجاب ناکات کە خاوەنی زەوی بێت، چونکە خۆی وەزارەت وەزارەتی حکومەتی هەرێمی کوردستانە، ئەو زەوییانەش زەوی حکومەتی هەرێمی کوردستانن، وە لەم حاڵەتە پێویست بەوە ناکات کە بڵێین وەزارەت خاوەنی زەوی دەبێت، بۆیە پێشنیاز دەکەم وەکوو بەشێك لە برادەران ئاماژەیان بە تەعدیلات دا لەم بڕگەیە، من پێشنیاز دەکەم بڕگەی دووەم هەر لابرێت لەم ماددەیە، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان

سوپاس، کاك دکتۆر اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم، ماددا (٥) خالا ئێکێ ئەز پشتەڤانیا دکتۆر صباحی دکەم کو تەندروستییا گشتی بێتە زیادکرن، خالا دووێ ئەز پشتەڤانیا خوشکا سەرچنار دکەم پڕۆژەکان چونکە نابیت ئەو بیتە خاوەن زەوی ئەگەر پڕۆژێت وی پێویست نەبن، وە ئیزافا کەلیما (خانی) بۆ بکرێت یەعنی ببیتە پێویستی بە پڕۆژەکان هەیە ببیتە خاوەن زەوی و خانی، چونکە خانی دەبێت مەنسب هەبیت یەعنی مومکنە چەند خانییەك بۆ مۆزەفەکانی وەزارەتی کارەبا دروست بکرێن ئەز وێ زەروور دبینم، خالا سێیێ بێژیت قەرەبوو کردنەوە دەبێت قانون یەعنی هندی مە پێ چێ ببیت یەك تەفسیرێ هەلگریت چ قەرەبووی مەعنەوی یان مادی یان هەردوو، چونکە

بەیانی مومکینە شوکراننامەیەك بە مۆزەفێك بدەت بێژیت ئەویش قەرەبوویە رەفعی دەرەجە و عەلاوە و ئەوەش پێ دەکرێت دەبێت تەحدید بکرێت قەرەبوو کردنەوەی ماددی تا تەفسیری نەهەلگریت ئەویش ئەز بینم پێویستە، خالا چارێ ئەز پشتەڤانییا خوشکا سەرچنار خان دکەم، فعلەن ئەو ببیتە دادگای تایبەتمەند، قەرێ سەر خەلکی جەنابێ وەزیری لێرە جەنابێ سەرۆك وەزیران حازر بوو وەختێ مە موقتەرەح دایێ خەلکی پاشەکەوتێ هەی ئەوێ مەقاسە بکەن دگەل دیون و قەرێت وانا سەر خەلکی ئەڤە دێبیتە ئەگەرێ هندێ خەلك هەمی بهێت چارەسەرییا دەینێت وەزارەتا کارەبێ بکەت ئەگەر جارەکا دی وەزیر تەئکیدێ سەر ڤێ پێشنیارێ بکەت، چونکی د وی وەختی جەنابێ سەرۆك وەزیران گوتی پێشنیار د جهێ خۆدایە مادام د جهێ خۆدایە مە ڤیا کەتبا بوارێ جێبەجێ کرنێ، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك ابوبکر فەرمووو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش تێبینیم لە سەر خاڵی دووەم هەیە لەگەڵ زەوییەکان، ئەو دامەزراوانەی کە سەر بە وەزارەتی کارەبان تۆمار بکرێن بەناوی وەزارەتی کارەبا واتا کۆمەڵێك خانوو لە وێستگەکان لە محەتەکان و شوێنەکانی بەرهەمهێنانی کارەبا یان موشەعاتی وەزارەتی کارەبا ئێستا دەستیان بەسەر داگیراوە لە لایەن حزب و گروپ و کەسایەتییەکان لەگەڵ زەوییەکان دەیانەوێت بە ناوی وەزارەتی کارەبا تۆمار بکرێت، وە پشتگیری سەرچنار خانیش دەکەم لەسەر بڕگەی چوارەم کە ئیختساسی دادگای کارگێڕی بۆ فەرمانبەران و حقوقی فەرمانبەرانە، بۆیە ئەمە بوترێت شیاوی تانە لێدانە لە بەردەم دادگاکان بە پێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم، سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، سلمە خان فەرمووو.

بەڕێز سلمە فاتح تۆفیق:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

موڵکەکانی حکومەت و دەوڵەت بەناوی وەزارەتی دارایی تۆمار دەکرێت وە وەزارەتی دارایی و وەزارەتی کارەبا هەر دوو وەزارەتن و وەزارەتی حکومەتی هەرێمی کوردستانن، بۆیە داڕشتنی قسەکانی من سەرچنار خان کردی، مادده (٥) بڕگەی دووم و سێیەم و لە بڕگەی چوارەمیش پشتگیری لە قسەکانی سەرچنار خان دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز هێمن احمد حمە صاڵح / جێگری سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، کاك شێخ ظاهر فەرمووو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٥) یەکەم وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کێبڵ هەتا دوایی، بۆ ئەنجامدانی پڕۆژەکانی وەزارەت بۆ ئەرکەکانی لەگەڵ رەچاوکردنی ماستەرپلان و پاراستنی ژینگە و حوکمەکانە یاسا بەرکارەکان لێرە ئەوە زیاد بکرێت بە هەماهەنگی لایەنی پەیوەندیدار، خاڵی سێیەم

قەرەبووكردنەوەی هەر كەسێك زیانمەند دەبێت لە ئەنجامی چالاكییەكان و جێبەجێ كردنی ئەركەكانی بە پێی یاسا بەركارەكان پێم باشە ئەم بڕگەیەش بەم شێوەیە لێ بكرێت قەرەبوو كردنەوەی هەر كەسێك لە ئەنجامی چالاكییەكان و جێبەجێ كردنی ئەركەكانی زەرەمەند دەبێت بە پێی حوكمەكانی یاسا بەركارەكان، خاڵی چوارەم بڕیارەكانی وەزیر شیاوی تانە لێدانە لە بەردەم دادگای كارگێڕی بە پێی یاسایی ئەنجومەنی شورای هەرێمی بەركار، پێشنیاز دەكەم بەم شێوەیە لێ بكرێت تانەدان لە بڕیاری وەزیر لە بەردەم دادگای كارگێڕی دەبێت بە پێی یاسای ئەنجومەنی شورای بەركار لە هەرێم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، كاك سروان فەرموو.

بەڕێز سروان محمد علی:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەناوی خودای گەورە و میهرەبان، من هاوڕام لەگەڵ پێشنیاری كاك كاروان بۆ لابردنی بڕگەی دووەم لە ماددەی (٥)، لە بڕگەی یەكەم وەزارەت بۆی هەیە وایەر و كێبل لە سەر یان لە ژێرەوەی ڕێگە گشتییەكان بنات، دروستە ئێمە هەمووومان دەبینین، چونكە خەڵكی ئەم نیشتیمانەو ئەو شارانەین هەر وەزارەتێك بە پێی كاری خۆی كاری خۆی دەكات، بەڵام ڕێگاكە وەك خۆی بەجێ دەهێڵێت بۆ نمونە وەزارەتی كارەبا كێبل بە ژێر زەوی دەبات ڕێگا شەق دەكات بۆ ئەوەی كێبلەكەی خۆی بنات، بەڵام كە كێبلی برد خەرجی چاككردنەوەی دەبێت لە سەر وەزارەتی كارەبا بێت، چونكە ئیستیفادەكە بۆ كێ دەگەڕێتەوە؟ بۆ وەزارەتی كارەبا ڕێگاكان وەك خۆیان بەجێ نەهێڵدرێن كە كاریان تەواو دەبێت هەر وەزارەتێك جا چ وەزارەتی شارەوانییە وەزارەتی كارەبایە هەر وەزارەتێكە ڕێگاكەش وەك خۆی دروست بكرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، بەڕێز وەزیری كارەبا سەبارەت بە قسەی ئەندامانی بەڕێزی پەرلەمان فەرموو.

بەڕێز كمال محمد صالح / وەزیری كارەبا:

زۆر سوپاس، ب راستی چەند پرسیار ژ وانا ئەز بێژم دووبارە بوون ئێك ژوانا زەوی ب ناڤێ وەزارەتا كارەبی بێنە كرن، ئەم داخازا چ زەڤیا ناكەین، بەس پڕۆژەیەك وەختێ مە هەبیت بۆ نموونە وێستگەها خەبات مە یا هەی ئەڤ وێستگەهە یا مەوجودە عەردێ هاتییە گرتن ئیجرائاتێت خۆ یێت هاتینە كرن ئەڤە دكەڤیتە سەر ناڤێ وەزارەتێ، نەكوو ژنیكا زەڤییەكا بەتاڵ بێتە سەر ناڤی چونكی دێهێتە ئیستغلال كرن نەخێر بۆ ئەو پڕۆژێت سەر ب وەزارەتی ڤە ئەوێت كار سەر تێتە كرن، بۆ نمونە بەری دوو هەفتییا ل شاوێس محەتەیەكێ (١٣٢) دانێن لازمە ئەو بێتە سەر ناڤێ ئەو سنوورێ دیاركری بۆ پڕۆژەی، یێ دیترێ بابەتێ قەرەبوو مەبەستامە لڤێرێ نە قەرەبووایا كارمەند و یان ئەڤێت گیانێ خۆ ژ دەست دەن دكاری دا چونكی قانونا تەقاعودی و قانونەكا دیترێیە یا مە ئەڤە وەختێ خەتەكێ بۆ نمونە (١٠٥) كیلۆمەترێت خەتی ئەم ژ بازیان بەینە راپەڕین تەبعەن ئەڤە دێ ناڤ عەردێت خەلكی را چیت جووتیارێت مەنە خەلكێ مەنە یەعنی ئەم سوپاسیا وان دكەین كو رێك دایە مە چونكی بۆ مەسڵەحەتا عام

بەس قەرەبووبیا وان بێتە کرن ئەو لیژنە ژی نە ل دەڤ مەنە ل دیڤ ئەو یاسایێت بەرکار لیژنە عادەتەن ژ وەزارەتێت مەعنینە ئەگەر عەردێ زراعی بێت ئەگەر دار و درەختەك بیت عەمرێ وێ نەوعییەتا وێ دیڤ ئەوان رێنماییا قەرەبووایا وان بێتە کرن، دکتۆر صباح بەحسێ (ضغط العالی) کر وەکوو نەخۆشی تنێ بۆ بەرچاڤ رۆنییا هەوە هەمییا (ضغط العالی) چ ئێشا چێ ناکەت تنێ بورجێت ئیتیسالاتن ئەڤ کێشە چێ دبیت هەکە د بوارێ کارەبێ دا ئەڤ کێشە سەحی نینە، بەس گەلەك ژ وانا دبێژن ئەگەر نەبیت بۆچی ئەڤ محەرەماتە هاتینە دانان؟ ئەڤ محەرەماتە پێت هاتینە دانان وەختێ بورج بکەڤیت کو نەکەڤیتە سەر چ بینایا هەکە وەکوو سەحی چ کێشێت سەحی چێنابیت، چونکی عالەمێ هەمی کارەبا د مالێت وان د جاددێت وان بەس ئەوێت زەرەرێ دکەن بورجێت ئیتیسالاتانە، زەوی مە گۆت ئەون ئەوێت کو پرۆژە ل سەر، کێم کرنا وایەرا تەبعەن ئەو وایەرێت ئەغلەبە خەلك دبینیت و ئەم هەمی ژێ بێزار پێت مۆلیداتانن هەر وەختێ مە شییا کارەبەکا بەرەڤ باشتر بدەنێ ئەڤ وایەرە ژی دێ بەرەڤ کێمی چن، بەرێز دکتۆر شێرکۆ بەحسێ تەرشیدێ ماددێ (٤) ل برگا دوازدە مە گۆتی هەماهەنگی ل ناڤ وەزارەتێت مەعنی هەبیت، چونکی جەنابێ دکتۆر تو ب خۆ دزانی خەلك وەختێ دچیت ئیجازەیەکێ وەرگریت ل شارەوانیێ وەردگریت، دێ بینایێ خۆ خلاس کەت ئینجا دێبێژیت کارەبا یەعنی مەفروزە وەزارەتا شارەوانی ئەو (Belding code) ئەڤێ چارەسەر بکەت و مە ئەڤە ژی پێ ژێ داخاز کری، ئو فیعلەن دڤێت ئەڤە بێتە کرن چونکی گەلەك ژ تاقێت بەرز دبیت ل نەتیجا (Insulation) ئەڤا د خانییا دا نەهاتییە ب کار ئینان ئەڤە پێ دبیتە سەبەبێ هەدرەکا مەزن، رێنمایێت پێدانا کارەبێ بەرێزەکی پرسیار کربوو پێت عەموود کا چەند بلندن ئەڤە د رێنماییا مە پێت هەین...

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری کارەبا بەڕێزتان بەتەنها وەڵامی ئەو پرسیارەی پەرلەمانتاران بدەنەوە کە پەیوەندی بەو ماددەیەوە هەیە، خۆ ئەگەر بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەیانەوێت بەڕێزتان رۆژێك لە کۆبوونەوەیەکی پەرلەمان ئامادە بن بۆ ئەوەی پرسیارگەلی تری دەرەوەی ئەو پرۆژەیەتان لێ بکەن ئێمە وەکو سەرۆکایەتی حازرین و نووسراوەکە ئاراستەی بەڕێزان ئەنجومەنی وەزیران دەکەین و ئەوانیش بەڕێزتان رادەسپێرن، ئێستا لە دەرەوەی نەسی ماددەکە بەڕێزتان وەڵامی پرسیارەکان مەدەنەوە، بۆ ئەو دانیشتنەش ان شاءالله ئەگەر پێویست بوو ئێمە هیچ لاریمان نییە وە دڵنیام ئێوەش لاریتان نییە.

بەڕێز کمال محمد صالح / وەزیری کارەبا:

پا گەلەك ژوان پرسیارا باوەر بکە هیچ عیلاقە ب ڤی بابەتی ڤە نینە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

وەڵام مەدەنەوە بەڕێزتان، سوپاس بۆ بەڕێزتان، ماددەی (٦).

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦):

یەکەم: هاوبەشەکانی کارەبا پۆلێن دەکرێن بەم شێوەیەی خوارەوە:

١ -یەکەی نیشتەجێ بوونی ماڵەکان.
٢ -بازرگانی.
٣ -پیشەسازی.
٤ -کشتوکاڵی.
٥ -کەرتی گشتی.

دووەم: وەزارەت دەتوانێت جۆری دیکەی هاوبەشی کارەبا زیاد بکات.

سێیەم: دیاری کردنی جۆری پۆلێنەکان وە بنەمای جیاکردنەوەیان بە ڕێنماییەك دیاری دەکرێت کە وەزیر دەری دەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، هەر بەڕێزێکتان دەیەوێت لە سەر ماددەی (٦) قسە بکات، بەڕێزان ناوەکان دەخوێنمەوە (هلز خان، دکتۆر اسماعیل، کاك عثمان، مامۆستا عومەر، کاك زیاد، کاك چیا، دکتۆر زێدان، حاجی سفین، دکتۆر محی الدین) کەس هەیە نەمان نووسیبێت؟ (دکتۆر شێرکۆ، شێخ ظاهر)، بەڵێ هلز خان فەرموو.

بەڕێز هلز احمد محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیێت من سەر ماددا (٦) بڕگا ئێکێ، پۆلین کرن یێت هاتینە دانان بەس بەحسێ کەرتێ تایبەت نەهاتییە کرن، ل بەر هندێ پێشنیار دکەم خالەك بێتە ئیزافە کرن کو کەرتێ تایبەت ژی زمنی خالێت سەرەکی بیت، تێبینییا دوویێ سەر بڕگا سێیێ بوو دیار کرنا جۆرێ پۆلینا دەرکرنا ڕێنماییا دەسەڵات یا دایە وەزیری ل ڤێرێ، ئەز پێشنیار دکەم دەسەڵاتێ بدەنە ئەنجومەنێ وەزارەتێ، یەعنی شینا وەزیری بێتە گۆڕین ب ئەنجومەنێ وەزارەتێ، چونکی ل دیڤ ماددا هە ژی دێ هێت بڕگا ئێکێ بەحسێ ئەنجومەنێ وەزارەتێ کری، ئایا ئەرکێ ئەنجومەنێ وەزارەتێ چییە ئەگەر بەژدار نەبیت د ڤێ دەسەڵاتێ دا؟ زۆر مەمنون.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، مامۆستا عثمان فەرموو.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خودای بەخشندەی میهرەبان، ئەگەر مۆڵەتم بدەی یەك فەرموودەی پێغەمبەری خودا (د.خ) روون بکەمەوە لێرە کە سێ کەلیمەیە، ئیمامی ئەحمەد ریوایەت دەکات بەو زاراوەیە دەفەرمووت (المسلمون شركاء في ثلاث في الماء و الكلاء و النار) ئیمامی ئەلبانی تەسحیحی کردووە شاریح دەفەرموون (نار) بریتییە لە رووناکی ئەو رووناکییەش کارەبایە دەکرێت لیژنەی فتوای هەرێم فتوایەك دەربکرێت بە تەحریم کردنی هەر سەرپێچییەکی کارەبا، دووەم داوا دەکەم پاڵپشتی ئەو قسەی خوشکە هلز دەکەم کە کەرتی تایبەتی مرۆیی خێرخوازی زیاد بکرێت، یەعنی وەکوو کەرتێکی گشتی سەیر نەکرێت کە پرۆژەیەکی هەبێت بۆ نمونە دەزگای

خێرخوازی بازرانی هەیە، دەزگایی بەخشینمان هەیە ئەگەر موساعەدەیان بکرێت هەم خێرە بۆ جەنابیشتان و هەم بۆ حکومەت و هەم بۆ خەڵکیش ئیستیفادەی هەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت، کاد زیاد فەرموو.

بەڕێز زیاد جبار محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی یەکەم خاڵی دووەم و سێیەم بازرگانی و پیشەسازی، بازرگانی بچووك و گەورە، پیشەسازی بچووك و گەورە، بۆ نمونە کارگەیەکی چیمەنتۆ ناکرێت موقارەنە بکرێت لەگەڵ دوکانێکی میکانیکی لە پۆلێنەکە حەقە ئەمە باشتر ڕێك بخرێت یان مۆڵێکی گەورە ناکرێت لەگەڵ دوکانێکی ناو کۆڵانان بە هەمان شێوە لە یەك پۆلێن دا بن، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، دکتۆر زێدان فەرموو.

بەڕێز زێدان رشید خان اودل:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی من لە سەر خاڵی سێیەمە لە سەر ئەوەی کە بەڕێز وەزیر ڕێنمایی دەربکات لەو یاسایەدا لە ماددەی (١٣) ئاماژەی پێکراوە کە وەزیر ڕێنمایی دەردەکات بۆ کارئاسانی ئەم یاسایە، بۆیە بە پێویستی نازانم و دووبارەیە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك حاجی سفین فەرموو.

بەڕێز سفین اغا عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٦) خاڵی یەکەم هاوبەشەکانی کارەبا پۆلێن دەکرێن بەم شێوەی خوارەوە، یەکەی نیشتەجێبوون یەعنی ماڵەکان دەگرێتەوە، پێم باشە ئەو پۆلێنە یەکەم بزانم ئەم پۆلێنە دەربارەی پێدانی کارەبایە لە رووی پۆلێنەوە یان بە نیسبەت پارەیە تەرخانکردنی نرخە؟ ئەگەر پێدانی کارەبا بێت پێم باشە بەم شێوەیە لێ بکرێت، یەکەم نیشتەجێبوون ماڵەکان، دووەم بکرێتە کشتوکاڵ، سێیەم بازرگانی، چوارەم پیشەسازی، پێنجەم کەرتی گشتی، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك چیا فەرموو.

بەڕێز چیا حمیدشریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینیا من ژی هەر سەر پۆلێنکرنێیە مادام پیشەسازی و کشتوکال و کەرتێ گشتی وەك هلز خانێ ئیشارەت دایێ کەرتێ تایبەت ژی بێتە زێدە کرن و ئەز ژی گەل رەئییا هلز خانێمە، هەروەسا خاڵا دووەم وەزارەت دەتوانێت جۆری دیکەی هاوبەشی کارەبا زیاد بکات، ئەو جۆری دیکە د مەجالێ قانونێ پیچەکێ بەرفرەهی و وازحییەك تێدا هەبیت، چونکی جۆرەکانی دیکە پێنج پۆلێن کرینە جۆرەکانی دیکە لڤێرێ زێدەیە و ئەز بێژم ئەڤ خالە زێدەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت، دكتۆر محى الدين فەرمو.

بەڕێز محى الدين حسن يوسف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە پۆلێنەکان من هاوڕای کاك زیادم بە تایبەتی لە پۆلێن کردنی کەرتەکان قەبارەیان لە گەورەیی و بچووکییان، وە پێشنیار دەکەم شوێنە گەشتیارییەکامیش ئیزافە بکرێت، چونکە ئەوانیش بەشێکن لە شوێنە تەفریحییەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس،دكتۆر اسماعيل فەرموو.

بەڕێز اسماعيل على طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەز پشتەڤانییا دكتۆر محى الدينى دكەم و هێژا زیادی دكەم فیعلەن بازرگانی و پیشەسازی و کشتوکالی ئەبێت قەبارێ وانا بێتە دیار کرن هەمی وەکوو ئێك نینن، وە ل خالا سێیی پشتەڤانییا خوشكا هلز دكەم کو ئەنجومەنێ وەزیران دانێت نە وەزیر، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خودای بەخشندە و میهرەبان، سەبارەت بە ماددەی (٦) بڕگەی یەکەم پشتگیری لە قسەکانی مامۆستا عثمان دەکەم، بە جیاکردنەوەی دام و دەزگا خێرخوازییەکان لەوانەیە لە سەدا سەد کاری خێرخوازی مرۆیی دەکەن، چونکە ئەوانە نە یەکەی نیشتەجێبوونن نە بازرگانین نە پیشەسازین نە کشتوکاڵین نە کەرتی گشتین، وە گرنگە حکومەت لەو ڕووەوە پشتگیرییان بکات ئەگەر پۆلێنەکان جیا کران ئەوسا بە دڵنیاییەوە جەنابی وەزیر لە کاتی دەرکردنی ڕێنماییەکان موراعاتی نرخەکانیشیان بۆ دەکات بە بێ بەرامبەر یاخود بە داشکاندێکی گونجاو بۆیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، دكتۆر شێرکۆ فەرموو.

بەڕێز شێرکۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پشتگیری لە قسەکانی (مامۆستا هلز و کاك زیاد و دكتۆر اسماعيل و مامۆستا عمر) دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بڕگەی دووەم وەزارەت دەتوانێت جۆری دیکەی هاوبەشی کارەبا زیاد بکات، دەکرێت پرسیار لە جەنابی وەزیر بکەم جۆری دیکەی هاوبەش چییە؟ لە کاتێکدا پێنج جۆریان ژمێردراوە، وە پشتگیریش لە رایی برای بەڕێز چیا دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، بەڕێز وەزیری کارەبا یەك دوو پرسیاریان ئاراستەی بەڕێزتان کرد.

بەڕێز کمال محمد صالح / وەزیری کارەبا:

گەلەك ژ وان پرسیارا ئەز بێژم دووبارەنە، سەبارەت ب نرخ نە وەزیر مە گەلەك جارا تیکرار کر وەزیر ئەندامەکێ ئەنجومەنێ وەزیرانە ئەو پێشنیار دچیتە ئەنجومەنێ وەزیران و ئو لوێرێژی ئەز نەك وەکی وەزیر ئەنجومەنێ وەزارەت دەستنیشان کرنا وان نرخا دکەت و تێتە بەرزکرن بۆ ئەنجومەنێ وەزیران و لوێرێ موناقەشە گەل مە تێتە کرن ب قەناعەت هەتاکوو ئەنجومەن موافقێ ل سەر دکەت، پرسیارەکا دیترێ کا چ پۆلێت دیترێ هەنە مە بۆچی کرییە تێدا، مە هندەك ژوان نەقابات و ئەوێت مونەزەماتێت (NGO) ئەڤە یێت هەین، ئەڤە هەرچەندە هەتا نوکە مە دگەل پۆلێ حکومی مە تەعامولا گەل کری، چونکی ئەڤ پێنج پۆلە نوکە هەنە نەك ڤێ گاڤێ ئەڤە بیست ساڵە هەر ئەڤ جۆرە بووینە، بەس مە مافەك هەبیت ڤێ گاڤێ نەقابات و ئەو مونەزەماتە گەلەك ژ وانا دبێژن ئەم نە حکومینە ئەم سەر بخۆنە و مە ژ وا حساب نەکەن یەعنی وی دەمی مە حەق هەبیت ئەم دی پۆلێت دی ترێ ژی پێداچوونەکێ د سنفەکێ دی ترێ بۆ ڤەکەین، بەحسێ کەرتێ تایبەت کر تەبعەن بەس خاڵا پێنجێ کەرتی گشتی تەبعەن پێشتر دەڤ مە میری بووە ئەڤێت دی ترێ هەمی کەرتێ تایبەت بوون، یەعنی چ ماڵ بیت چ بازرگانی بیت چ پیشەسازی بیت چ کشتوکالی بیت هەمی کەرتێ تایبەتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت، لیژنە قسەتان نییە؟ ماددەی (٧).

بەڕێز جلال محمد امین:

بڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧):

یەکەم: هەر کەسێك زێدەڕۆیی بکاتە سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی بە پێبژاردنێك سزا دەدرێت بڕ و ڕێکارەکەی بە ڕێنمایی ڕێك دەخرێت کە وەزیر لەسەر پێشنیاری ئەنجومەن بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات.

دووەم: وەزیر بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆی هەیە ڕێژەیەك لەو بڕە پارانەی لە پێبژاردنی زێدەڕۆیی سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی وەرگیراون تەرخان بکات بۆ ئەو کەسانەی راسپێردراون بە ئاشکرا کردنی زیادەڕۆیی و لابردنی ئەمەش بە ڕێنماییەك ڕێك دەخرێت کە وەزیر بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووری دەری دەکات.

سێیەم: ئەو کەرەستانەی لە زێدەڕۆیی سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی بەکارهاتوو دەستیان بەسەر دا دەگیرێت.
چوارەم: ئەو سزایانەی لەم ماددەیە هاتوون ڕێگر نابن لە سزای توندتر هاتوو لە یاسا بەرکارەکان.
پێنجەم: پێویستە لەسەر وەزیر داوای قەرەبووی ئەو زیانانە بکات کە لە دەرئەنجامی زیادڕۆیی بە پێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، فەرموون هەر بەڕێزێك دەیەوێت قسە بکات (دکتۆر محی الدین، سەرچنار خان، کاك مسلم، دکتۆرە شایان، شیرین خان، ئاشنا خان، کاك یاسین، دکتۆر شێرکۆ، کاك هەڵکەوت، دکتۆرە گلاوێژ، گلستان خان، کاك حاجی سفین، مامۆستا مەلا ویسی، مامۆستا عمر، مامۆستا عثمان، دکتۆر اسماعیل، شێخ ظاهر)، کاك مسلم فەرموو.

بەڕێز مسلم عبدالله رسول:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەخێر هاتنی بەڕێز وەزیر و شاندەکەی دەکەم، دیارە قسەی من لەسەر ماددەی (٧) هەرچەندە لە خاڵی یەکەم دەڵێت بە پێی ڕێنمایی دواجار ئەو بڕە دیاری دەکرێت کە وەکوو سزا بۆ ئەو کەسانەی کە زێدەڕۆیی دەکەنە سەر سیستەمی کارەبا، بەڵام لە خاڵی دووەم دەڵێت وەزیر بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران ڕێژەیەك لەو پارەیە کە دەگەڕێتەوە دیاری دەکات بۆ ئەو کەسانەی کە ئاشکرای زێدەڕۆیی کارەبا دەکەن، من پێم باشە لەگەڵ ئەوانەش کە ئاشکرایی زیادەڕۆیی بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا دەکەن وە ئەو تیمەشی کە دەردەچن لە وەزارەتی کارەبا لە بنکەکانی کارەبا دەچن بەجێهێنانی ئەو فەرمانانە دەکەن کە وەزارەت یاخود بەڕێوەبەرایەتیەکان پێیان دەسپێرێت، چونکە زۆر جار ئەو تیمانە تووشی هەڕەشە و لێدان وگرژی دەبنەوە ئەوانەش پێویستە لەسەریان کە پاداشت بکرێن چونکە مەترسیشیان لەسەر گیانیان هەیە کە کارەبا مەترسی تەندروستییان لەسەر دروست دەکات، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، تێبینیە دەڵێت ئاشکرا کردنی زێدەڕۆیی و لابردنیان، کاك هەڵکەوت فەرموو.

بەڕێز هەڵکەوت انور خلیفە:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧) بڕگەی پێنج هاتووە دەڵێت پێویستە لە سەر وەزیر داوای قەرەبووی ئەو زیانانە بکات کە لە دەرئەنجامی زیادەڕۆیی بە پێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم، بەڕێز جەنابی وەزیر ئەگەر هاتوو وەزارەت زیانی هەبوو نەك هاووڵاتی یاخود هەر پرۆژەیەك بە چ شێوەیەك تەعامول لەگەڵ ئەو حاڵەتە دەکرێت؟ بۆ نمونە پرۆژەی کشتوکاڵی هەیە کاتێك کە پرۆژەکە تەواو بووە مۆزەفی وەزارەتی کارەبا هاتووە بە پرۆژەی بازرگانی ناوزەندی کردووە لە کاتێکدا وەحدەی کارەبا بۆ پیشەسازی یا خود بازرگانی وەحدەی بە (١٣٠) سەد و سی دینارە بەڵام بۆ پرۆژەی کشتوکاڵی (٣٠) سی دینارە واتا فەرقی هەر وەحدەیەك (١٠٠) سەد دینارە، دە دانە ساڵی ڕێکە ئەو پرۆژە کشتوکاڵییە بەو شێوەیە پارەی داوەتە حکومەت و وەزارەتی کارەبا، ئێستا

ماوەی سێ مانگێکە زانیاریم هەیە گەڕاندیانەتەوە بۆ کشتوکاڵی و وەحدەی کراوە بە (٣٠) سی دینار، ئایا بڕی ئەو دە ساڵە کە پارەی زیادی داوە بە وەزارەتی کارەبا بە چ حاڵەتێك بۆی دەگەڕێنێتەوە؟ لێرە خاڵێکی تر ئەگەر ئیجازەم پێ بدەی، هەر هەمان هاووڵاتی پڕۆژەی بازرگانیشی هەیە یا خود پیشەسازی لەو پڕۆژە قەرزاری وەزارەتی کارەبایە، ئایا دەکرێت بەراوردێك بکەی لە قەرزی ئەو زیادە کە لە لای وەزارەتە ئەو قەرزەی بۆ بەدل بکرێت؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك یاسین فەرموو.

بەڕێز یاسین خضر طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بە ناوی خودا، بەخێر هاتنی جەنابی وەزیر دەکەم، لە ماددەی (٧) دەڵێت هەر کەسێك زێدەڕۆیی بکاتە سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی بە پێبژاردنێك سزا دەدرێت، هیچ ماددەیەك هیچ شتێك دیاری نەکراوە کە پارەکە چەندە، یەعنی هیچ ناڵێت مەسەلەن پارەکە سەد دۆلارە دوو سەد دۆلارە، لەبەر ئەوەی کارەبا جەنابی وەزیر دەزانێت خەتی (ضغط عالی) هەیە خەتی دیکە هەیە کە زەربەی چەند دەکەوێت، خاڵی پێنجەم دەڵێت لە سەر وەزیر داوای قەرەبوو بکات، وەزیر یان وەزارەت؟ خۆ ئەو وەزیرە بۆ خۆی داوا ناکات دەبێت وەزارەت داوا بکات نەك وەزیر، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، ئاشنا خان فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر چەندە ئێمە دەنگمان داوە لە سەر ئەو راپۆرتەی کە لیژنەی تایبەتمەند ئامادەی کردووە و راستاندنی بۆ کردووە لە لایەن لیژنەی قانونی، بەڵام من پێم باشە ماددەی (٧) بڕگەی یەکەم بکرێتەوە بە هەمان ئەو پڕۆژەی کە سەرەتا ئێمە خوێندنەوەی یەکەممان بۆ کردووە بە هەمان شێوە بەو پێیەی کە پێبژاردنەکە بڕەکە دیاری کراوە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هەزارەکە دیاری کراوە، من جارێکی نایخوێنمەوە چی لێ بکرێت، بەڵام بکرێتەوە سەر هەمان داڕشتن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، لیژنە قسەتان هەیە؟ سەبارەت بەو ماددەیە بە گشتی بۆ گۆڕیوتانە؟ روونکردنەوە بدەنە ئەندامانی پەرلەمان، کاك عەلی فەرموو.

بەڕێز علی حمه صاڵح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە قەرەبوو ئێمە فکرەیەکمان هەبوو زۆریش موناقەشەمان کرد، دانانی بڕ لە هەموو لەحزەیەکدا تووشی گرفت دەکات لە قانون چونکە ئەگەری گۆڕانکاری هەیە بۆ ئەوەی گۆڕانکاری لە بەهای دراوە، لەوانەیە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هەزار ساڵێکی تر بەهاکەی بگات بە (٦٠٠$) شەش سەد دۆلار یا کەم بێتەوە یا خود نەخێر سێ سفر لە پارەکە دەهێنرێتە خوارەوە سێ سفر زیاد دەکات، ئەم سەلاحییەتە داومانە بە وەزارەت لە زووترین کات رێنمایی دەربکات،

چونکه عەمەلیەی دەستکاری کردنی ڕێنمایی عەمەلیەکی خێرایە ئەنجومەنی وەزارەت کۆ دەبێتەوە لە لەحزەیەك بە پێی ئەو دۆخەی هەیە وە لە ڕووی قانونیشەوە پرسیارمان کرد هیچ گرفتێکی نییە، بۆیە فکرەکەی ئێمە ئەوە بوو.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت، مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٧) بڕگەی یەکەم سەبارەت بە زێدەڕۆیی، بابەتی زێدەڕۆیی لە هەرێمی کوردستان لە سەر تۆڕەکانی کارەبا بابەتێکی بچووك نییە بابەتێکی گەورەیە ئەو ڕێژە ون بووە لە وزە کە نزیکەی (٤٤%) شتێکی لەو جۆرە بەشێکی گەورەی بە هۆی زێدەڕۆییەوەیە، وە خەڵکانێك کە ڤێلابە نایاسایی دەکەنەوە دوایی بە نایاسایی کارەبا رادەکێشن تەجاوزێکی گەورە دەکەن، بۆیە من پێم باشە ئەم دوو لیژنە بەڕێزە لەم بڕگەی یەکەم تۆزێك ڕوونکردنەوەی زیاتر بدەن مەسەلەن زێدەڕۆییەکان چی بن وە جۆری سزاکان چۆن بێت قەیناکات با هەر بە ڕێنماییەك بڕی سزاکان دەستنیشان بکرێت، بەڵام کارێکی باشە لە ڕوویی تەکنیکییەوە بۆ ئەوەی کارمەندی وەزارەتی کارەبا بەرچاو ڕوون بێت کامە زێدەڕۆییە بە دوو سێ بڕگە ئێوە مادام پێداچوونەوە بەم پێشنیازە یاسایە کردووە بە دڵنیاییەوە دەتوانن بڕگەی باش لەم بارەوە زیاد بکەن ئەگەر بشفەرموون ئێمە لە خزمەتانین لەو ڕووەوە پێشنیارتان دەخەینە بەردەست بە نووسراو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، دکتۆرە گلاوێژ فەرموو.

بەڕێز گلاوێژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧) سەبارەت بە خاڵی یەکەم دەڵێت بە پێبژاردنێك سزا دەدرێت لێرە لە خاڵی چوارەم دەڵێت ئەوسزایانەی لەم ماددەیە هاتوون، هیچ سزایەك دیاری نەکراوە ڕێگر نابن لە سزای توندتری هاتوو لە یاسا بەرکارەکان، بۆیە نازانم ڕوونکردنەوەیەکم دەوێت لەو دوو ماددیە مەسەلەن دەڵێت ئەو سزایانەی لەو ماددەیە هاتوون، بەڵام هیچ سزایەك لێرە دیاری نەکراوە، وە بە نیسبەت بڕگەی دووەم دەڵێت وەزیر بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆی هەیە ڕێژەیەك لەو بڕە پارانەی لە پێبژاردنی زێدەڕۆیی لە سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی وەرگیراون تەرخان بکات بۆ ئەو کەسانەی کە ڕاسپێردراون بە ئاشکراکردنی زێدەڕۆیی و لابردنیان، ئایا لێرە مەبەستی تیمی وەزارەتە یا ئەو کەسەی هەواڵ دەدات کە ئەو زێدەڕۆییە هەیە؟ چونکە ئەگەر مەبەستی کەسەکە بێت بەس زێدەڕۆییەکە دەگرێتەوە، ئەگەر مەبەستی تیمی وەزارەتی کارەبا بیت زێدەڕۆیی و لابردنی دەگرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، مامۆستا مەلا ویسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٧) لە بڕگەی یەکەم پێشنیار دەکەم ئەوە زیاد بکرێت هەرکەسێك سروشتی بێت یان مەعنەوی، چونکە جار هەیە کۆمپانیـایەك دەزگـایەك زێـدەڕۆییەکە دەکـات، هەروەهـا لە دێری دواوەش کە وەزیر لە سەر پێشـنیاری ئەنجـومەن یەعنـی ئەنجـومەنی وەزارەت وابـزانم لە کـۆی گشـتی یاسـاکەش ئەنجـومەنی وەزارەت هـاتووە پێشـنیار دەکەم وشـەی ئەنجـومەنی وەزارەت زیاد بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، سەرچنار خان فەرموو.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینییەکی گشتیم هەیە لە سەر یاساکە ئەویش تێکەڵاویـیەك هەیە لە یاسـاکە ئەگەر بەش بەش بکـرایە بـۆ نمـوونە بەشـی یەکەم پێناسـەکان بەشـی دووەم ئامانجەکـان بەشـی سـێیەم هەتـا ئەخیری، چونکە یاسا هەمووی تـێکەڵاوە لە سـەر یەکە جیـا نـاکرێتەوە ئـاوا باشـتر دەبـوو، خـاڵی دووەم بە نیسبەت ماددەی (٧) بـڕگەی یەکەم لەگەڵ بـڕگەی دووەم لەگەڵ بـڕگەی چـوارەم باسـی سزا دەکات ئەمە گرفتێکی یاساییمان بـۆ دروسـت دەبێـت کاتێـك کە فەرزی غەرامە تـۆ دەدەیـتە دەست وەزیر لەسەر پێشنیازی ئەنجومەنی وەزارەت وە بە موافەقەی ئەنجومەنی وەزیران، ئایـا بە پێی قانون وەزیر دەتوانێت بە ڕێنمـایی فەرزی غەرامە بکـات؟ حەتـمەن ناکـات یەك حاڵەتمـان هەیە ئەویش لە یاسـایی هـاتووچۆیە کە ئەویـش مەئلـوف نیـیە ئەصل وایە قـانونی بێـت، ئـێمە یاسـایی بەرکارمـان هەیە یاسـایی وەرگرتنـی قەرزەکـانی حکومەتمـان هەیە یاسـایی سـزاکانمان هەیە کە سزاکانی هەموو دیاری کردووە تا گرفتی بۆ ئێمەی پەرلەمانتار درسـت کـردووە نازانێـت ئەو یاسایە راستیش دەکات مەسەلەن دیار نییە تۆ بڕەکەت دیـاری نەکـردووە لە بـڕگەی چـوارەم چۆن دەیهێنیـت بە هەمـان شـێوە، لەبەر ئەوە پێمـوایە هەر وەکـوو لە مـاددەی (١) بـڕگەی شـەش باسی سزاکان کرا ئەم یاسایە یاسایەکە بۆ ڕێکخسـتنی هەیکەلـی وەزارەت وە یاسـایەك نیـیە بـۆ ڕێکخسـتنی سـلوکی هـاووڵاتی مەئلـوف نیـیە لە یاسـایی وەزارەتەکـان ئەم جـارەش دەڵـێم سـزا هەبێت ئەکرێ رجوع بکرێت بۆ یاسا بەرکارەکان خۆشـمان لەو کێشـە یاسـایە رزگارمـان دەبێـت و کۆتایی پێ دێت، خاڵی پێنجەم دەڵێت پێویستە لەسەر وەزیر داوای قەرەبووی ئەو زیانانە بکـات کە لە دەرئەنجامی زیادەڕۆیی بە پێـی حوکمەکـانی یاسـا بەرکارەکـانی هەرێـم، لە دوایـی وشـەی وەزیر بۆ ئەوەی شتەکە حەسڵ نەبێت لە سەر وەزیـر دوایـی لە تەتبیقـات کێشـەمان بـۆ دروسـت دەکات دەتوانین بڵێین وەزیر و بەڕێوەبەر گشتییەکانی پارێزگاکە و یەکەی ئیـدارە سـەربەخۆکان بە پێی تایبەتمەندی، ئەوەی بۆ زیاد بکەن و داوای قەرەبوو بکرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، سەبارەت بەو ماددەیە هەر لە بیـدایەتەوە مـادەیەکی جەدەلـی بـوو کە پـڕۆژە یاساکە هات بۆ پەرلەمـانی کوردسـتان، وە ئـێمە لەگەڵ وەزارەت قسـەمان کـرد وابـوو کە بـابەتی سزا دەبێت یا بۆ پاراستنی تەحتـیەی کارەبـا لە هەرێمـی کوردسـتان چـۆن پێشـنیازە یاسـایەك لە

پەرلەمانی کوردستان تەبەنی کرا بۆ پاراستنی تۆڕ و بنچینەکانی ئاو و ئاوەڕۆ، واتا ژێرخانی ئاو وئاوەڕۆ ئەسڵ ئەوەیە کە حەقە پێشنیازە یاسایەك یا پڕۆژە یاسایەك بۆ پاراستنی ژێرخانی کارەبا لە هەرێمی کوردستان ئامادە بکرێت بە هەمان شێوە، بەڵام دیارە ئەو کاتەی کە بەڕێز وەزیری کارەبا هاتبووە لیژنەی تایبەتمەند ئەوان لە لیژنەی تایبەتمەند لەسەر ئەم سیغەیە ڕێککەوتبوون بۆ خۆشم ئێستاشی لەگەڵ بێت وەکو قانوونییەك، بەڵام ئەندامێکی پەرلەمانم وەکوو بەڕێزتان باوەڕم وایە کە ئەو ماددەیە ئەوە شوێنەکەی نییە، بەڵام ئەوە دوا جار پەرلەمان بڕیاری لەبارەیەوە دەدات، دکتۆرە شایان فەرموو.

بەڕێز د. شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشتگیری کاك یاسین و ئاشنا خان و بەڕێزیشت دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، مامۆستا عثمان فەرموو.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

لێرە ئەو پێبژاردنەی کە بۆ سەرپێچیکار دانراوە ساڵی (٢٠٢٠) لەگەڵ کاك حاجی سفین و کاك شوان زراری کە ئەو کات سەرۆکی لیژنەی کشتوکاڵ بووم پۆلیك لە جووتیارانی بەرانەتی سەردانیان کردین بۆئەوەی کەوا تەنانەت مانگێك کارەبای سەرپێچییان راکێشاوە بۆ ماوەیەکی کاتی (٢٠٠٠٠٠٠) بیست ملیۆن غەرامە کرابوون، ئەو شێوازە سەرپێچی کردنە جەنابت وەزیری چۆن تەخمین دەخات سەرپێچییان بکات، دووەم حەز دەکەم بە راستی ئەو کەسانەی قەرزاری وەزارەتی کارەبان لەو پاشەکەوتی مووچەیە بە راستی بۆیان هەژمار بکرێت و بۆیان ڕێك بخرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك حاجی سفین فەرموو.

بەڕێز سفین اغا عمر:

بەڕێزسەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٧) خاڵی دووەم دەڵێت وەزیر بە رەزامەندی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆی هەیە ڕێژەیەك لەو بڕە پارانەی لە پێبژاردنی زیادەڕۆیی بۆ سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی وەرگیراون تەرخان بکات بۆ ئەو کەسانەی راسپێردراون بە ئاشکرا کردنی زیادەڕۆییەکە، ئایا ئەو کەسانەی راسپێردراون خەڵکی ئاساییە یان کارمەندی وەزارەتی کارەبان؟ ئەگەر کارمەندی وەزارەتی کارەبان ئەوە ئیشی خۆیانە و بۆ پارەیان پێ بدرێت ئەگەر خەڵکی تریش بن ئەوە جودایە، ئیشی کارمەندی کارەبا ئەوەیە بەدوایی زیادەڕۆیی بچێت و ببیڕێت، پێشنیار دەکەم ئەو پێدانی پارەیە هەڵبگیرێت، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك شێخ ظاهر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من لەلایەن برای بەڕێزم کاك مەلا ویسی کران و پشتگیری دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، گلستان خان فەرموو.

بەڕێز گوڵستان باقی سلێمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت ب ماددەێ (٧) برگا ئێكێ یێ گوتی هەر كەسێك زێدەڕۆیی بكاتە سەر سیستەمی كارەبا و تۆڕەكانی بە پێبژاردنێك سزا دەدرێت، ل ڤێرێ سەبارەت ب زێدەڕۆیی سەر سیستەمێ كارەبا ئەڤە چەندین ساڵە زێدەڕۆیی سەر سیستەمێ كارەبا دهێتە كرن، ئو كەسێن باڵا دەست ب چەندین رێكان كارەبا دزییە و كێبلێن ژ هەمییا ب هێزتر و پتر دبنە ب هەدەر دانا وزا كارەبێ بكار ئینایە، ئو ئەڤە ژی هەمی ژ بۆ مەزرەعێن وان و جهێن وان یێت گەشتیاری هاتنە بكار ئینان، ل ڤێرێ من دوو پرسیار بۆ جەنابێ وەزیرێت پەیوەندیدار هەنە بزانین كوو دەمەك درێژ دڤێت تا ئەڤ زێدەڕۆییە نەمینیت لێ ل دەمێ جەنابێ وەزیری بوویە وەزیرێ كابینێ نەهێ یێ حكومەتا هەرێما كوردستانێ ئەرێ ئەڤ زێڕۆییا دهێتە كرن تا چەند وەكوو وەزارەت هین شیاینە دەست سەردا بگرن و وێ رێژا كارەبا زێدە بۆ مولكێ گشتی ڤەگەڕینن؟ ئەرێ هەتا نوكە كەس ژ وان سەرپێچیكاران هاتینە سزادان یان ژی هەر بەردەوامن سەر وێ دیاردی؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، شیرین خان فەرموو.

بەڕێز شیرین امین عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بۆ ماددەی (٧) بڕگەی یەكەم هەر كەسێك زێدەڕۆیی بكانە سەر سیستەمی كارەبا و تۆڕەكانی بە پێبژاردنێك سزا دەدرێت، منیش هەمان تێبینیم هەیە كە جۆر و رێژەی سزاكەی لێرە دیاری نەكردووە، بۆیە پشتگیری لە قسەكانی بەڕێزان كاك یاسین و ئاشنا خان و سەرچنار خان دەكەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، دكتۆر محی الدین فەرموو.

بەڕێز محی الدین حسن یوسف:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەوەی كە گرنگە سەبارەت بە زێدەڕۆییەكان من لەگەڵ ئەوەم پڕۆژە یاسایەك یا پێشنیازە یاسایەك چۆن بۆ پاراستنی تۆڕ و بنچینەكانی ئاو كرا بە هەمان شێوە بۆ وێستگەكانی كارەبا و تۆڕكانی كارەبا بكرێت تا ئەو كاتە من لەگەڵ دەركردنی رێنماییەكانم، بەڵام پێشنیار دەكەم پاشكۆ بكرێن بە خودی یاساكە تا ئەو كاتەی پڕۆژە یاسایەك دەبێت، سەبارەت بە بڕگەی دووەمی ماددەكە ئەوەی كە بەشێك لەو پارانە تەرخان بكرێت بۆ ئەوانەی كە ئەو زیادەڕۆییانە دەبڕن هەست دەكەین ئێمە لە چەند یاسایەك ئەو پاداشتە بەو كەسانە دەدرێت بە تایبەتی لە یاسایی مادده هۆشبەرەكان و هەرەوها بە یاسایی پاراستنی بنچینەكانی ئاو، من لەگەڵ ئەوە نیم فەرمانبەری گشتی بە راستی بەو شێوە پادشت بكرێت كە ئەركی سەرەكی خۆیەتی وەكوو فەرمانبەرێكی گشتی، لە بری ئەوە پێشنیاری ئەوە دەكەم لە هەر فەرمانگەیەكی كارەبا هۆبەیەك

یان بەشێك بكرێتەوە كە تایبەت بیت بە سەرپێچییەكان بێت و لەوێ دەرماڵییەكی تایبەت بۆ ئەو فەمانبەرانە یان پداشتێكی تایبەت بۆ ئەو فەرمانبەرانەی كە لە بەشی لابردنی سەرپێچیەكان و كاركردن لەو هۆبەیە دەكن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت، دكتۆر اسماعیل فەرموو.

بەڕێز اسماعیل علی طه :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بسم الله الرحمن الرحيم، ئاخفتنێت من ژ لایێ پەرلەمانتار خوشكا سەرچنار هاتنە كرن و پشتگرییا وێ دكەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، دكتۆر شێركۆ فەرموو.

بەڕێز شێركۆ جودت مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیری لە وتەكانی كاك یاسین و مامۆستا عمر و مامۆستا سەرچنار دەكەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەڕێزان لە لیژنە ئێوە قسەتان نییە؟ بەڕێز وەزیری كارەبا رێگە بە لیژنە دەدەین دوایی رێگە بە بەڕێزتان دەدەین، چونكە گۆڕانكارییەك كراوە، بەڵێ كاك بژار فەرموو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێویست بوو لە سەر ماددەی (٥)یش تەوزیح بدەین لەوێش باسی كەس كرا زۆر جار باس دەكەین ئەگەر كەس هات دەستەواژەی كەس بە تەنیا موعەرفە لە قانوون كەواتا كەسی سروشتی و مەعنەوی دەگرێت بە نسبەت قەرەبووش هەرەوها، سەبارەت بە بڕگەی یەكەم مەسەلەی سزا و غەراماتانە ئەوە لە یاسایی تۆڕ و بنچینەكای ئاو و ئاوەڕۆشدا ئەو مەوزووعە زۆر گفتوگۆیی لەسەر كرا لەوێش تەوزیحماندا ئەگەر تەماشایی سیستەمی یاسایی عێراقی بكەین ئەمە بوونی هەیە ناڵێم باشترە، بەڵام بوونی هەیە وە ئێستاش ئەگەر جەنابی وەزیریش پێی باش بێت قسەی جەنابت سەرۆكی پەرلەمان مەنتقی تێدایە ئێستا ئەگەر مەعقول بێت دەتوانین ئەمە هەڵبگرین ئەگەر وەزارەت و جەنابی وەزیر تەوزیح بدات ئەگەر بە نیاز بن مانگێك دوو مانگی تر پرۆژە یاسایەكی تر تایبەت لەسەر غەرامات و ئەو جۆرە سزا و غەراماتانە كێشەمان نییە، بەڵام كە ئێستا هاتۆتە لای ئێمە ناتوانین وەكو لیژنە یاسایی رەفز بكەین بۆ؟ چونكە پێش بیست رۆژ مانگێك نەبووە یاساییەكمان پەسند كردووە بەم شێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەڕێز لە لیژنەی پیشەسازی بەڕێزان كاك عەلی قسەت هەیە؟ تەواو رۆژان تۆ دەستت بەرز كردەوە؟ بەڵێ فەرموو.

بەڕێز ڕۆژان محمد کریم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من پێشتر دەستم بەرز کردەوە هەر تێبینییەکانی خۆم بڵێم نەك وەکو لیژنەی یاسایی، هەر لە سەر هەمان بڕگە بڕگەی یەکەم تێبینیم هەبوو، وە بە رای منیش ئەم یاسایە یاسایەکی سزایی نییە لەبەر ئەوەی یاسایی سزاکان هەیە پێویستە ئەم بڕگەیە لاببرێت بە هەمان شێوە بڕگەی شەشەم لە ماددەی دووەم لاببرێت لەگەڵیدا، وە لە حاڵەتی مانەوەشی لە یاساکە پێبژاردنەکان دیاری بکرێت یاخود ئەوەی بە ڕێنمایی نووسراوە بڕ و ڕێکارەکەی بە پەیڕەوێك ڕێك دەخرێت کە ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، بەڕێز وەزیری کارەبا فەرموون بەڕێزتان.

بەڕێز کمال محمد صالح / وەزیری کارەبا:

زۆر سوپاس، ب ڕاستی ئەڤ بابەتە مە د ڕێنماییادا جهێ بۆ کری ئەڤە ئێك، ئو ئەڤ ڕێنماییە ل عێراقێ ژی تەبعەن یێت هەبووینە مە وەکوو وەزارەتا کارەبا هەرێمێ ل ساڵا (٢٠٠٧) هەبوونە و ساڵا (٢٠٠٨) یێ هاتییە هەموار کرن ئو ل ساڵا (٢٠١٨) وە ئەڤە ئاخر نوسخا ژ (قانون وقایع الکوردستان) ل (٢٠١٩) ئەڤە یێ هاتییە ڕێکخستن، سەبارەت ئەڤە چت گریت ئەوێ سەرپێچیێ ئەڤە نە هەر هاوبەشەك دێچیت ئەوا سزایا تنێ ئەوە ئەوێ سەرپێچی ل سەر تۆڕێ کری، سەرپێچی ژی هەتا سەرپێچیێ فەرقە گەلەکا بەحسێ ئەو (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هزار پێ باشە، تەبعەن دیڤ ڤا ڕێنماییا چ سزایێت مە ژ (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هزارا نابووریت بۆ ماڵا ئەگەر (single phase) بیت (٦٠٠٠٠) شێست هزار دینارە بۆ پیشەسازی (١٠٠٠٠٠) سەد هزار دینارە بۆ کشتوکاڵی (٧٥٠٠٠) حەفتێ و پێنج هزارە ئەگەر (three phase) بۆ ماڵا (١٢٠٠٠٠) سەد و بیست هزار دینارە پیشەسازی و بازرگانی و میری (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هزار دینارە کشتوکاڵی (١٥٠٠٠٠) سەد و پێنجە هزار دینارە، بەس یێ دیترێ یێت مینیت ئەڤێت سەرپێچیێت مەزن دیڤ حەجمێ محاویلێ یێ هەی کابرایەکێ محاویلەکا (٢٥٠) یا بری ب سەرپێچی بۆ هەر کەیڤیەك ئەوا (٢٥٠) بیت (١٠٠٠) هزار دینار یێت هاتینە دەستنیشان کرن، مە گۆتی (١٧٠٠٠) هەڤدە هزار سەرپێچی د ڤێ کابینێ مە یێت راکرین وە نزیکی چار ملیار دینارا یێ هاتینە سزادان ئەگەر سزایەك نەبیت مانە غایەت ژ عقوبێ چییە؟ ئینتقام نینە ئیسلاحە ئەڤە ژێرخانەیەکە تشتەکێ نیشتیمانییە دێ تەجاوز ب ساناهی سەر هێتە کرن، شەڤ سزایە چەوا تێتە دابەشکرن تەبعەن مە موافەقا ئەنجومەنی و گەل وەزارەتا دارایی یا هەی (٣٠%) سی ژ سەدێ بۆ گەنجینا حکومەتێ ڤەتزڤریت ئەڤ سزایێت هەنێ یێت مە بەحس کری ئو (٧٠%) حەتێ ژ سەدێ بۆ ئەو کارمەندێن دژن ئەو سزایا رادکەن زائیدەن ئەو موخبرێت ئیشارەت دای مەسەلەن چێت بیت ژ دەرڤەی وەزارەتێ کابراییەك دێهێت بێژیت مەزرەعا فلان کەسی تەجاوزە وەختێ چن بڕن تەبعەن ئەگەر (single phase) بیت مە گۆت (٦٠٠٠٠) شێست هزار دینارە یەعنی (٣٠%) سی ژ سەدێ هندەك بۆ موخبرییە هندەك بۆ ئەو تیما چیت وەرگریت، یەعنی ئەگەر بۆ نمونە ئەم بێژین ئەو (٦٠٠٠٠) شێست هزار دینار (١٨%) هەژدە ژ سەدێ بۆ گەنجینێ زڤڕیت (٤٢٠٠٠) چل و دوو هزار دینار بۆ ئەڤێ تیمێ ئەو تیم ژی سایەقی فەنییە ئەوێ دەرجکێ بۆتگریت وە زائیدەن موخبر، بەڕێزان ئەگەر پاداشتەك بۆ ڤان نەبیت کەس ناچیت خۆ بکەتە نەخۆش مرۆڤ وەڵاهی یێ هەی ب

غەداریێ تێتە کارمەندی ناهێلیت ڤێ تەجاوزێ راکەت، مە یێ هەبووی مە نەڤێت ناڤا بێژین یێ هەبووی ل سەنتەرا پارێگەهی یێ دەرەجا دا هاڤێتی پێت وی یێ شکاندی، ئەگەر پاداشتەك بۆ ڤی تیمی نەبیت نەبیت کەس ڤی شۆلی ناکەت، بەڕێز سەرۆکا پەرلەمانی ئەز بێژم ئەڤ رێنمایییە گەلەك ت وازحن و گەلەك ژ وی رەقەمی ژی کێمترە یەعنی چ سزا ژ (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هزار دینارا ناتێپەڕ بیت، ڤێجا ئەز بێژم ئەو رەقەمێ مە (٥٠٠٠٠٠) پێنج سەد هزار دینار هاتییە دەستنیشان کرن تشتەکێ باشە کو ئەڤ رێنماییە جێبەجێ بین پتر د مەسڵەحەتا هاووڵاتی دایە ژی، بەس ئەوێت مینیت ئەو تەجاوزا هاتییە کرن بۆ دوو ساڵا تێتە حسابێ چێت بیت کابرا چار ساڵا تەجاوز کربیت بەس کرێیا دوو ساڵا دێ سەر وی هاوولاتی دێهێتە حسابێ، وە ئەڤ سزایە تنێ سزایەکا ماددییە نە چ سزایێت دیترێ گەل هەنە، لەوما مە ب فەر دیت کو ئەم ئەڤی بابەتی د ڤێ یاسایێ جێ وێ بکەن دا ئەم پتر بشێین ئەڤی سامانی بپارێزین، چونکی ئەڤ سامانە سامانێ مە هەمیانە ئو پێنەڤێت ژی ئەم نەرمیێ دەرحەقێ سەرپێچیکارەکێ بدەین بلعەکس مەفروزە چونکە ئەڤە مافێ خەلکییە ئەم ڤی مافێ بزڤرینین چ نەبیت ب ڤان سزایا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، ماددەی دوایی ئەوە ئەگەر کەس نەماوە.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨)

یەکەم: ئەنجومەنێك لە وەزارەت پێك دەهێنرێت بە سەرۆکایەتی وەزیر و ئەندامێتی هەر یەك لە:

١ - بریکار دەبێتە جێگری سەرۆکی ئەنجومەن.

٢ -راوێژکارەکان.

٣ -بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت.

٤ -هەر شارەزایەکی پسپۆڕ کە وەزیر لە ناوەوە یان دەرەوەی وەزارەتەوە دەستنیشان دەکات.

دووەم: ئەنجومەنی وەزارەت دەربارەی ئەو کاروبارانەی خوارەوە گفتوگۆ دەکات وە بڕیار و ڕێنمایی و راسپاردەی پێویست دەردەکات:

١ -ڕێکخستنی سیاسەتی بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردنی وزەی کارەبا، وە دانانی پلانە ستراتیژییەکان.

٢ -ڕێکخستنی وەبەرهێنان لە بواری کارەبا.

٣ -ڕێکخستنی پەیکەر وە ئەرك و وەزیفەی پێکهاتەکانی وەزارەت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، نوقتەی نیزامی.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە سەر ئەو ماددەیە لە بابی سزاکان یاسایی پاراستنی تۆڕەکانی ئاو جیاوازە لە یاسایی وەزارەتی کارەبا، سبەینێ پڕۆژە یاسایی وەزارەتی پەروەردەش دێت پێش یەعنی ئەمە یاسایی

وەزارەتەکانی حکومەتی هەرێم هەموو یاساکانی وایە هەر بە یاسا کۆنەکەشی کە ئێمە ئیلغامان کردۆتەوە ژمارە (٥)ی ساڵی (٢٠٠٦) هەر نۆ ماددەکە هیچ باسێکی سزایی تێدا نییە، ئێمە لەگەڵ سزا نین، بەڵام لە شوێنی خۆیدا لە رووی قانونیەوە بە قەناعەتی من کێشەمان بۆ دروست دەبێت وە جێگای نابێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ رەئییە و ئەوە لیژنە هەیە و دوایی دەخەینە دەنگدان ئێمە رەئیمان وتووە وەکو قانوونی، قسە لەسەر ماددەی (٨) دەکەی یا جواب دەدەیەوە، بەڵێ فەرموو.

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

خۆیی ئەم بابەتە (مال العامە) خۆمان دەزانین چەند سەرپێچی دەکرێن لە سەر کەرتی کارەبا ئەگەر بچێتە مەحکەمە عەمەلیەی مەحکەمە زۆر متەوەڵە بدرێتە وەزارەت ئەو سەڵاحیەتە تەنها بۆ غەرامە کردن ئەمە باشترە خۆی لە قانوونی عێراقیش وەختی تەعدیلیان کرد هەر لەبەر ئەو ماددەیە بوو دەبێت ئیزافە بکرێت نەچێتە مەحکەمە، چونکە مەحکەمە عەملیەکە دوور و درێژتر دەبێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەو کەسانەی لە سەر ئەو ماددەیەی کە گلیزار خان خوێندییەوە دەیانەوێت قسە بکەن فەرموون دەست بەرزبکەنەوە، (مامۆستا ابوبکر، شیرین خان، دکتۆرە شایان، ئاشنا خان، کاك یاسین، حسیبە خان، کاك حاجی سفین، کاك چیا، کاك ارشد، کاك بەختیار، کاك مەلا ویسی) کەس هەیە نەمان نووسی بێت؟ (مامۆستا عمر)، کاك بختیار فەرموو.

بەڕێز بەختیار شوکری سلێمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٨) ئەنجومەنێك لە وەزارەت پێك دەهێنرێت بە سەرۆکایەتی وەزیر و ئەندامێتی هەر یەك لە بریکار و راوێژکارەکان بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت، چوارەم نووسراوە هەر شارەزایەکی پسپۆڕ کە وەزیر لە ناوەوە یان لە دەرەوەی وەزارەت دەستنیشان دەکات، لێرە هەیئەت لە سەر ئەساسی موتڵەقی نە لە سەر ئەساسی حەسری یەعنی دیاری نەکردووە دووە؟ سێیە؟ پێنجە؟ پەنجا کەسە؟ پێم باشە ئەو ماددەیە تێدا دیار بکات ئەو شارەزایانە چەند کەس بن، بە نیسبەت راویژکارەکان بە خۆی چوار راوێژکاری هەیە ئایا ئەو هەر چوار راوێژکارە دەبنە ئەندامی ئەو ئەنجومەنە یان بەشێك لێیان؟ بە عامی هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس بۆ بەڕێزت کاك بەختیار، کاك ارشد فەرموو.

بەڕێز ارشد حسێن محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر لە سەر خاڵی چوارەم لە بڕگەی یەکەمی ماددەی (٨) قسە دەکەم پێموایە لە خاڵی دووەم راوێژکاران هەیە دەتوانن راوێژکارەکان ئیختساسیان بدرێتێ وە موختەستر بن لەوە، ئەو

بڕگەیە هەر لابدرێت کە شارەزایەك لە دەرەوە یان لە ناوەوەی وەزارەت دەستنیشان بکرێت، چونکە خۆی چوار راوێژکاری هەیە بەڕێوەبەرە گشتییەکان و بریکاریش هەیە، دەست خۆش.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، شیرین خان فەرموو.

بەڕێز شیرین امین عدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بۆ ماددەی (٨) بۆ پێکهێنانی ئەنجومەنێك پێویست دەکات زیاتر لە راوێژکارێکی هەبێت لە خاڵی دوو نووسراوە راوێژکاران لە هەمان کاتدا لە خاڵی چوار هەر شارەزاییەکی پسپۆڕ کە وەزیر لە ناوەوە یان لە دەرەوەی وەزارەت دەستنیشان دەکات، بۆیە پێشنیار دەکەین کە راوێژکاران بکرێت بە راوێژکارێك، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، دکتۆرە شایان فەرموو.

بەڕێز شایان کاکە صالح محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لە خاڵی دوو منیش پێشنیار دەکەم کە راوێژکاران بکرێتە راوێژکارێك لە وەزارەت، وە لە خاڵی چوار پشتگیری بەڕێز کاك بەختیار دەکەم وە پشتگیری شیرین خانیش دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس دکتۆرە، مامۆستا عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالله فتاح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەنجومەنی وەزارەت ئەنجومەنێکی گرنگە دەتوانێت زەمانی دەرکردنی بڕیاری دروست و پلانی دروست و ستراتیژی دروست بۆ وەزارەت بکات، وە لەبەر ئەوەی زۆرینەی پرۆسەکانی کارەبا لە بەرهەمهێنانی وە لە گواستنەوش پەیوەندیدارن بە دۆخی ژینگە و تەندروستی هاووڵاتیان، من پێشنیار دەکەم ئەندامێك بە نوێنەرایەنی دەستەی ژینگە ببێتە ئەندامی ئەم ئەنجومەنە پلەکەی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت، بۆ ئەوەی ئەو ئەندامە هاوکاری ئەم ئەنجومەنە بێت لە سەرجەم بڕیار و پلانەکانیان رەچاوی بابەتە ژینگەییەکان بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس مامۆستا عمر، مامۆستا ابوبکر فەرموو.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش سەرنجەکەم لە سەر پێکهاتەی ئەم ئەنجومەنیە لە سەر خاڵی چوارەم تەبیعییە ئەنجومەن پشت بە پسپۆڕ و شارەزا ببەستێت، بەڵام لەبەر ئەوەی ئەم ئەنجومەنە رەسمی سیاسەتی وەزارەت بە تەولید و بە نەقل و وەبەرهێنان بە تەوزیع و ئەمانە دەکات ناکرێت ئەو شارەزا و پسپۆڕانە دواتر لە بڕیاردان بەشدار بن، چونکە ئەمە شتێکی نوقسانە دوایی دەبێ بوترێت کارەکانی ئەم ئەنجومەنە و بڕیاردان بە پەیڕەوێك رێك دەخرێت، چونکە ئەمە هەر

راوێژکـاری نیــیە دەبێــت ســیغەیەکی هەبێــت بە زۆریــنە بە کەمیــنە بە چــی بڕیارەکــانی ئەم ئەنجـومەنە یەلایـی دەبێـتەوە، بـۆیە ئەگەر پسـپۆڕ و شـارەزاکانیش ئیسـتیعانەیان پـێ بکرێـت پشـتیان پـێ ببەسـترێت، بەڵام نابێـت بەشـێك بـن لە پێکهـاتەی بڕیـاردانی نـاو ئەنجـومەن، هەر ئەوانەی پێشـەوە کـافییە وەزیـر و بریکـاری وەزیـر و راوێژکـاران و بەڕێـوەبەرە گشـتییەکان، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك چیا فەرموو.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئاخفتنێت کو من ڤیا بێژم کاك بەختیار و کاك ارشـدی کـرن ئەز پشـتەڤانیا هەردووکـا دکەم ئەگەر جەنابێ تە روخسـەت بدەت خالەکێ پەیڕوی بەحـس بـکەم، ب مخـابنی ڤە ئەم بەرێ خـۆ بـدەینە هۆلا پەرلەمانی نوکە من ژمـاردن نزیکـی شێسـت کەسـا ئامـادەی کۆمبـوونێ نیـنە جهـێ داخێـیە ئەڤ پڕۆژە یاسایە ژیانا خەلکەکێ پێڤە گرێـدایە گەلەك جـارا خەلـکەك گازنـدێ دکەن گەنـدەلی و دزی هەمی هەیە پێتڤیـیە د وان پـڕۆژە یاسـایا ئەم هەمـی ئامـادە بـین، بەس ئەز بەرێ خـۆ دەمە هۆلێ براستی جهێ داخێیە هەر کەسێك ژ مە ل دەستپێکا کۆمبوونێ خالەکێ پەیـڕەوی دکەت و بۆ موزایەداتێت سیاسی تشتەکی بێژیت و پشتی پێـنج دەقـا هـۆلێ تەرك کەت و دچیـت راسـتی جهێ داخێیە سەرۆکێت فراکسیۆنا هیڤیدارم بەرچاڤ وەرگرن، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

قسەکەت دروسـتە هەمـوو جارێـك ئەمە دووبـارە دەکەیـنەوە بەڕێـزان سـەرۆکی فراکسـیۆنەکان ئاگادار دەکەینەوە کە بە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان بڵێن کە پابەنـدی دانیشـتنەکانی پەرلەمـان بن، چونکە دانیشتنی پەرلەمـان هەر ئەو نیـو سـەعاتە نیـیە کە شـتێکی تێـدا عەرزدەکرێـت کە بە ناوی خاڵی پەیڕەوی دانیشتنەکانی پەرلەمان دوایـی ئەوەش دەگرێتەوە کە ئەرکـی پەرلەمـان بە تەنهـا یەك شـت نیـیە پەرلەمـان قـانون تەشـریع دەکـات و بـودجە پەسـند دەکـات وە چـاودێری حکــومەتیش دەکــات، لەبەر ئەوە دانیشــتنەکانی پەرلەمــان بەس نیــو ســەعاتی یەکەم نیــیە دانیشــتنی پەرلەمــان تــا ئەو کــاتەیە کە ئــێمە ئەو چەکوشــە لە مێــزەکە دەدەیــن و دەڵــێن کۆبوونەوەکـان تەواو بـوو، بەڵام ئـێمە نـاتوانین ئیجبـاری ئەنـدامانی پەرلەمـان بکەیـن کە دێـت غیاباتەکەی دەنووسێت و دەڕوات پەیوەندی بە خۆیەوە هەیە، ئاشنا خان فەرموو.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

تێبینی منیش لە سەر ماددەی (٨) هەمان شتە راوێژکارەکـان وەکـو پێشـتر ئامـاژەی پێـدرا چـوار راوێژکـار هەیە دەبێـت ژمـارەکە دیـاری بکرێـت یـا خـود لایەنـی کەم ژمـارەی ئەنـدامانی ئەم ئەنجومەنەی کە پێك دێت دیاری بکرێت، چـونکە لە خـاڵی چـوارەمیش دەڵێـت هەر شـارەزایەکی پسـپۆڕ کە وەزیـر لە نـاوەوە یـا لە دەرەوەی وەزارەت دەستنیشـان دەکـات، ئەمە ڕەهـایەتییەکی تەواو دەدات بە وەزیر کە لە ناوەوە وە لە دەرەوەی وەزارەت ئەو کاتە لەوە دەچێـت ژمـارەی ئەم ئەنجومەنە زۆر گەورە ببێـت، وەکـو کـاك ابـوبکریش وتـی پشـتیوانی دەکەم لە خـاڵی چـوارەم کە

باسی ئەوە کرد خۆ ئەمانە لە کۆتایی دەبێت قەرارێك بدەن، بۆیە ئەگەر ژمارەکە تاك بێت ژمارەی لیژنەکەش هەر دەبێت تاکیش بێت ئەگەر قەرار بێت بڕیاریان لابێت، وە پشتگیری قسەکانی خاتوو شیرین دەکەم وە خاتوو شایان، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس ئاشنا خان، حسیبە خان فەرموو.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨) هەمان یاسایی ژمارە (٥)ی ساڵی (٢٠٠٦)ە بەڵام هەندێك لە پێکهاتەکانی وەزارەت کەم کراوەتەوە، بۆیە من پێشنیار دەکەم ماددەکە وەك خۆی لە ناو ئەو یاسا نوێیە جێگیر بکرێت بەم شێوەیە، ماددەی (٨) ئەنجومەنی راوێژکاری وەزارەت پێك دێت لە یەکەم وەزیر دەبێتە سەرۆکی ئەنجومەنی راوێژکاری، دووەم راوێژکاران بە مەرجێك لە سێ کەس زیاتر نەبن، سێیەم بەڕێوەبەرە گشتییەکانی وەزارەت، چوارەم لابچێت یەعنی لە شوێنی چوارەم خاڵی پێنجەم نوێنەری وەزارەتی سامانە سرووشتییەکان لە ناو بێت کە پلەی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت، شەشەمیش نوێنەری وەزارەتی ژینگە ئەویش پلەی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت، وە لە بەشی دووەمیش دوایی زنجیرەی سێیەم خاڵێك زیاد بکرێت بەم شێوەیە، چوارەم لەسەر پێشنیازی وەزیر و بە بڕیاری ئەنجومەنی راوێژکاری وەزارەت کرێی کارەبا دیاری دەکرێت بە مەرجێك ئەنجومەنی وەزیران پەسندی بکات، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس حسیبە خان، کاك مەلا ویسی فەرموو.

بەڕێز ویسی سعید ویسی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٨) ئەم ئەنجومەنە زۆر گرنگە، بەڵام لەگەڵ ئەوەی کە گرنگە دەبینین زۆریش قەرەباڵغ بووە، بۆیە من لە سەر راوێژکارەکان پێم باشە بە مەرجێك دیاری بکرێت لە دوو راوێژکار زیاتر نەبێت، وە بەڕێوەبەر گشتییەکانیش نازانم مەبەستی ئایا بەڕێوەبەری گشتی پارێزگاکانیشە؟ ئەگەر ئەویش بێت ئەوا زۆر دەکات پێشنیار دەکەم ئەویش کەم بکرێتەوە، وە هەروەها لە خاڵی چوارەمیش هاوڕام لەگەڵ کاك بەختیار و کاك ارشد، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ سوپاس، کاك یاسین فەرموو.

بەڕێز یاسین خضر طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

قسەکانی من زۆربەی کرا پشتگیری شیرین خان و ئاشنا خان و دکتۆرە شایان و کاك بەختیار دەکەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، کاك حاجی سفین فەرموو.

بەڕێز سفین اغا عمر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (٨) بڕگەی دووەم خاڵی یەکەم ئەو پرسیارەم بۆ جەنابی وەزیرە، رێکخستنی سیاسەتی بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردنی وزەی کارەبا دانانی پلانە ستراتیژییەکان بە پێی ئەو بڕگەیە دەبێت خەڵکێکی شارەزا هەبێت پلانی هەبێت بۆ دابەشکردنی کارەبا

خیبرەی هەبێت چۆن ئەو کارەبایە تۆڕەکانی کارەبا محەتەکانی کارەبا دابەش دەکرێت ماوەیەك پـێش ئێسـتا دە رۆژێـك دەبێـت لە مـحەتەی (جێژنیکـان ئەفەنـدی) هـاتن کارەبـای (جێژنیکـان ئەفەنـدی) کە پەنجـا مەتـر دوورە لە مـحەتەی کارەبـا بە خـۆی چـل مـاڵە دوو محـاویلەی تێـدایە هەستا دەستکاری کارەبایان کرد کارەبای (جێژنیکانیان) کردە دوو فیدەر محاویلەیەکیان خستەر سەر فیدەری محەتەی (جێژنیکان) محاویلەیەکیشان خستە سەر محەتەی موبـایلی (بەرهەشـتر) کە دە کیلۆمەتر دوورە لە (جێژنیکان ئەفەندی) تەلەفۆنم بـۆ مـدیری کارەبـای کـرد وەڵا غەلەتمـان کردووە کاربرایەکیان داناوە مودیر کارەبای بەحرکەیە ئەسـلەن خوێنـدەواری نیـیە، ئەسـلەن هەر لە کارەبای نازانێت نازانێت چ دەکات شەو و رۆژێك لایەکی گوند بـێ کارەبـا کـرد لایەکـی تـریش لەسەر (جێژنیکان) بوو، داوا لە جەنابی وەزیر دەکەم بەدواداچوونێـك بکـات بـۆ ئەو مەبەسـتەی، پێمان باشە خەڵکی شارەزا خەڵکێك مودیر کارەبا بێت شارەزایی هەبێت لە تۆڕەکانی کارەبـا و لە محەتەی کارەبا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن / سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، بەڕێز وەزیری کارەبا بەڕێزتان یەك پرسـیارم هەیە وەك ئەنـدامێکی پەرلەمـان پرسـیار دەکەم، چـوارەم هەر شـارەزایەکی پسـپۆڕ کە وەزیـر لە نـاوەوە یـا لە دەرەوەی وەزارەت دەستنیشانی دەکات، دەبێتە ئەندامی ئەنجومەنی وەزارەت؟

بەڕێز کمال محمد صالح / وەزیری کارەبا:

زۆر سوپاس، تەبـعەن وەزارەتـا کـارەبێ پەیوەنـدی گەل چەنـدین وەزارەتـا یێـت هەیـن نە دبیـتە ئەندامێ بەردەوام بۆ نموونە بەری هەیڤەکێ تەقریبەن دوو هەیڤە مەدەسـت ب محەتـا شـاوێس کر ئاسار ل وێرێ دەرکەتن ڤێجا مە کۆمبوونەك کر گەڵ مودیر عامێ ئاسـار هـاتن هەتـا ئەو پـارێ ئەو ئاسار مە دەرئێخست ژێ مە وەکوو وەزارەتا کارەبێ مە یێ دای ئیدی بۆ وەحالەتان کە نەبـێ هەمـی جـارا مەسـەلەن دائیـرەش شـین وەڕا دگەل مەبـی، یـان بـابەتەکی دی تـرن مەسـەلەن مەحەتەیەکن یـێ دانـن یـێ دیجلە یـێ غـازییە ئەوی دی، یـانی ئایـا مەصـدەرێ وقـوت سـامانێ سرووشتی دێتە مە، ئەرێ غـاز هەیە مەحەتەیەکـی غـاز دانـێم ئەرێ نەفتـا ڕەش هەیە دانـێم، بـۆ ڤاستی ئیشارەتا یانی جـار هەیە وەزارەتـا زراعە بەژداربـن گەل مە، جـارا هەی ژیـنگە، جـارا هەی سـامانێ سرووشـتی، جـارا هەی ئاپـار، بەس بـۆ وا حالەتـان هەی وەکیتـر نەخێـر، وەکـو گەلەك پرسـیار کـرن حەدەدێ ڕاوێژکـارا کـم بـکەن ڕاوێژکـار تەبـعەن مە گـووتی چـوار ڕاوێژکـار هەن، هەریەك ژبـۆ ئیختساسـەکیە ئێـك بەرهەمهێنـانە، ئێـك گواسـتنەوەیە، ئێـك دابەشـکردنە، ئێـك کونترۆلە، تنێ وی بابەتی دا یانی ئەڤ ڕاوێژکارە گەل مە بەژدار ببی، بەس کەبابەتەکی ئەم بێـژن یـێ دابەشـکردنێ پـێ نەڤێـت ڕاوێژکـارێ یـێ بەرهەمهێنـانێ دگەل مە بەژداربـی، یـان بـابەتەکی گواستنەوە پێنەڤێت ڕاوێژکـارێ کـونترۆلێ دگەل مە بیـت ئەز بێـژم گەلەك جـار پرسـیارا دووبـارا هاتن دپەیوەندیا شۆلی، هەکە ئەڤ شۆلە پێویستی نێنەرێ ژینگەیێ ببی بێتن ڤـێ گەل مە بیـت، سامانێ سرووشتی بێتن ڤێ گەل مە بیـت شـونواردن ڤـێ گەل مە بیـت زراعە بیـت ڤـێ گەل مە بیت، ڕاوێژکاربی هەمان شێوەکانێ ئەڤ ڕاوێژکارە ئەڤ بابەت چ ئیختیصـاص دایە وێـرێ دگەل مە بی بەژداربیت تنێ مە هەبوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرمووو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

واللە ئەوەی پەیوەندی بە ڕاوێژکارەوەیە ئەو حەضەرەی برادەران باسیانکرد حەضەرێکی زۆر جدییە بەم دیکیۆمێنتەی خوارەوە کە ئەیخەمە بەردەست بەڕێزت وجەنابت ئەگەر وابێ، ئەگەر ئەو دەستکراوە زۆرە هەبێت خەتەرە بۆ، لە (٢٠١٤/٤/٥) وەزارەتی کارەبا گرێبەستی لەگەڵ کۆمپانیای(BP)کرد بە ساڵانەی حەوت ملیۆن و شەست و دوو هەزار دۆلار، بەپێی ڕاپۆرتی دیوانی چاودێری دارایی هیچ سوودێکی نەگەیاندوە بە وەزارەتی کارەبا ئەو گرێبەستانەشی کە لەم فەترەو زەمەنیەیا کراون هەمووی لەخزمەتی کۆمپانیاکە بووەو نەخراوەتە خزمەتی گشتی، خۆم لەساڵی (٢٠١٦) لەسەر ئەم گرێبەستە سکاڵام تۆمارکرد دوای ئەوە گرێبەستەکە هەڵوەشایەوە بە فەترەیەك دواتریش دوای ئەوە، بەڵێ لە ڕاپۆرتیشا ئەڵێ حەوت ملیۆن و شەست و دوو هەزار دۆلار زۆر زۆرە لەساڵێکا بەبێ ئەوەی ئیستیفادە بکا، ئیستیفادەی ئەم پارەش بۆ کۆمپانیاکان بووە یەعنی لەکاتێکا وەزارەت ئەمساڵ بۆنموونەو ساڵی پێشتر بەبێ ئەم کۆمپانیا ڕاوێژکارییە خۆی هات ئەم گرێبەستانەی هەموو موراجەعە کردەوە نرخەکانی هەموو هێناوە بۆ نیوە بۆ خزمەتی گشتی ئێستا پێمان وایە وەکو لیژنە ئەو تاقانەی کە ئێستا لە وەزارەتی کارەبا هەن، دانیشتون لەگەڵیان مدیرعامەکان خۆیان هەموویان پسپۆڕن وەزیری کارەباو بریکارەکەشی پسپۆڕە لە کارەکەی خۆیانا چوار ڕاوێژکارەکەش پسپۆڕن لە بوارەکەی خۆیانا وە ڕۆژانەش لەگەڵ ئەم مەشاکیلانە ژیاون جیاواز لەوەی کۆمپانیایەکی بیانی کە نە لەواقعی کوردستان نە لەمەشاکیلەکان تێدەگات، بۆیە هیوامان وایە بەنەزەری ئیعتیبار وەربگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، بەڵام بەڕێزتان سەرۆکی لیژنەی پیشەسازین وە ئێوە ڕاپۆرتان نووسیوە، کاك علی قسەکە لەسەر ئەوەیە کە ئەمەی لەبەر دەستی ئێمەیە ڕاپۆرتی بەڕێزتان ولیژنەی قانوونی ڕاستاندوییەتی، ئەم حەزەرەتان هەبوو، ئەبوو لەوێ بەڕێزان بەلەبەرچاوگرتنی گفتوگۆی ئەندامانی پەرلەمان وەڵامی بەڕێز وەزیری کارەبا، وە دوای ئەوەی کە خۆتان ڕێکدەکەون لەسەر سیاغەیەك ئەوە بەنەزەری ئیعتیبار وەربگرن، کە ئایا ئەندام دەبێت دەنگ ئەدات بەژدار دەبێت دائیمییە زەرووڕەتە ڕەقەمە، بەڵێ کاك دکتۆر بژار فەرمووو.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر خاڵی چوار ئیزافە بکەین کەمافی دەنگدانی نییە ئەوە کێشەکە تەقریبەن حەل دەبێت، دوو ناتوانین یانی بڵێین ئەگەر ئەمەی ئیزافە نەکەین ناتوانین بڵێین نوێنەرێکی مەسەلەن دەستەی چاکردنەوەی ژینگە سامانە سرووشتیەکان، چونکە لە وەزارەتەکی تر بێت وەزارەتی کارەبا لەوێ دەنگیش بدات ئەوە ڕاستە مەعقوڵ نییە، بەڵام دەبێت ئیعتیادی بێت، چونکە

ئەنجـوومەنێکی ڕاوێژکـاری نیـیە لێـرە ئـی وەزارەتە، مـادام وایە دەبێـت بنووسـین کە مـافی دەنگدانی نییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

زۆر سوپاس لەبەر ڕۆشنایی هەمـوو ئەو قسـانەی کە کـراوەو ئەو تێبینیـانەی کەکـراوە ئەوەی کە خۆتان ڕەئیتان هەیە بـۆ دوای جەژن کە ڕاپـۆرتەکە ئامـادە دەکەن بەجۆرێـك ڕێکـی بـخەنەوە کە ئەم بابەتانە لەبەرچاو بگیرێت، زۆر سوپاس، ماددەی دوای ئەوە ماددەی(٩).

بەڕێز گلیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان:

مـاددەی(٩) وەزیـر بەگـوێرەی پێویسـتی وەزارەت بـۆی هەیە گرێبەسـت بکـات لەگەڵ ژمـارەیەك ڕاوێژکـارو شـارەزای خـاوەن ئەزمـوون وەپسـپۆر لەوەی پەیوەسـتە بە وزەی کارەبـا بەپێـی ئەو ڕێکسازانەی لەهەرێم کاریان پێدەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان هەر بەڕێزێـك لەسـەر ئەم مـاددەیە قسـەی هەیە ناوەکـان بنووسـە، بەڕێـزان کـێ قسـە ئەکات دەست بەرزکاتەوە؟ بۆ ئەوەی منی خان ناوی بنوسێت، د. اسـماعیل، کـاك شـاخەوان، کـاك عوسمان سێدەری، کاك بەختیار، کاك بەهجەت، د. گەلاوێژ، کاك یاسین، مامۆسـتا ابـوبکر فەرمـوو نوقتە نیزامیەکەت بڵێ.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو لیستی غیاباتە پێموایە نـاپەیڕەوییە، چـونکە ئێمە لە بەیـانیەوە دانیشـتن هەڵنەگیـراوە ئەمە جەلسەی دوای نیـوەڕۆ بێـت، دووەم مـن جـارێکی دیـکەش گـوتم بەڕاسـتی بەردەوامـی گفتوگۆ پەیوەندی بەنیصابەوە نییە، سێیەم تەبیعیە ئەو خوشك وبرایانەی کەلێـرەنین پسـپۆڕیان نەبێـت شـارەزاییان نەبێـت پشـوو وەرگـرن، لەبەر ئەوەی بـا ئەو وێـنە لەسـەر پەرلەمـان نەگیرێـت کە پەرلەمانتار یەعنی بە ئیهتیمامەوە سەیری ئەو پڕۆژەیە ناکات، زۆر تەبیعیە لەو پسـپۆڕیەی خۆتـا قسەنەکەی مەعلوماتت نەبێت زانیاری نەبێ جێگای بـایەخی تـۆ نەبێـت، لەبەر ئەوە مـن پێمـوایە ئەو ئیمزا کۆکردنەوەی ئێستا ناپەیڕەوییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

خۆی قسەنەکەی ئاساییە، بەڵام ئیمزا کردن و چوونەدەرەوە مامۆسـتا ابـوبکر هـیچ ئاسـایی نـیە، یەعنـی قسـەناکا ئەنـدامێکی پەرلەمـان هـیچ قسـەناکاو لە دانیشـتنەکەیا مووشـکیلە نـیـیە، بەس چۆڵکردنی هۆڵی پەرلەمان بەو شێوەیە هیچ ئاسای نییە، یەك جەلسەیە ئێمە بـۆ زانیـاری خۆمـان ئەمانەوێـت هەمـان بێـت لەڕاسـتیا، چـونکە پێویسـتە ئێمە فراکسـیۆنەکان ئاگـادار بکەیـنەوە لە غیابـاتی ئەنـدامەکانیان بەتـایبەتی غیابـاتی ئێـواران، بەڵـێ دەزانـم ئاسـاییە ئەنـدام قسـەنەکات لەسـەر بابەتێـك ئەصـڵەن هەر بـاش نیـیە لەسـەر هەمـوو بابەتێـك قسـەبکات، بەڵام ناکرێـت هۆڵەکەش بەمشێوەیە چۆڵ بکرێـت، مـاددەی (٩) بەڕێـزان ئەو بەڕێـزانەی ناوتـان نووسـیوە کـاك بەهجەت فەرموو قسەبکەن.

بەڕێز بهجەت علی ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت ماددەی (٩) وەزیر بەگوێرەی پێویستی وەزارەت بۆی هەیە گرێبەست بکات لەگەڵ ژمارەیەك ڕاوێژکارو شارەزای خاوەن ئەزموون و دەستووری، پێویستە بە وزەی کارەبا بەپێی ئەو ڕێکسازیانەی لە هەرێم کاریان پێدەکرێتن، بەرێ خۆ دەمە ئەڤ ماددە (٨) خالا چوارێ، یانی چ جیاوازی هەیە یانی ئەز بێژم ئەوە یان ئەڤ دبێت نەمێنێت یان ئەڤ دبێت نەمێنێت؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان ئەوە پرسیارە، بەڕێزان ئەو قسەیەی کاك بهجەت پرسیارێکی هەیە ئەڵێ بڕگەی چوار کە لەماددەی (٨)دا لەگەڵ ماددەی (٩) فەرقیان چییە؟ وایە پرسیارەکە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت پرسیارا کاك بهجەتی خالا چارێ بڕگەی یەك ماددا (٨) بەعسێ ئەندام بوونا ئەڤ کەسی بکەت ناڤ ئەنجوومەنێ وەزارەتێ دا بەردەوامی ببتە ئەندامی ئەنجوومەنی دا...

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بۆ ئەوە جواب دەداتەوەو جوابەکەش بۆ کاك بهجەت و ئەندامانی پەرلەمانە.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

ئەڤ ماددە نە وەکی هەریاسایەکا وەزارەتێ خو دەسەڵاتا هەی گرێبەستەك گرێ دات ئیستیفادەش ل خیبراتەو پسپۆڕیا وی بکەت یەعنی ل ماددێ دی تنی وەکو ئەندام بوونێ ئەنجوومەنێ دا بۆ ئیستفادا کردنا هەمی پسپۆڕیا وی شول وەزارەتێ وەکو گرێبەست دەوام بکەتن، یەعنی عقد دوو شتی لیك جوودانە نەك ماوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك علی.

بەڕێز علی حمە صاڵح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

نییەتی ئێمە لە داڕشتنەوەی ئەم ماددە ئەوە بووە بۆ ئەوەی ئەو دەستکراوەی پێشووتر، وە وەڵامیشە بۆ کاك بەهجەت، بۆ ئەوەی ئەو دەستکراوەی پێشووتر نەهێنین کۆمپانیا بێت عەقدێك بەهەمیشەی ساڵانەی هەبێت چەنێك بۆ حاڵەتێکی دیاریکراو کەسێکی دیاریکراو بۆ کاتێکی دیاریکراو هەرسێکیان، بۆ نموونە پلان دائەنرێت وێستگەیەکی کارەبا بە با دروستکرێت، وەزارەت خۆی پسپۆڕی نییە کەسێکی دیاریکراو ئەهێنێ بۆ دوو مانگ بەس بۆ ئەو حاڵەتە، یەعنی نییەتی ئێمە لەم هێنە ئەگەر داڕشتنەوەکەشی وەکو پێویست نەبێت نیەتەکەی ئێمە تەنیا ئەوە بووە ئەویش بەئەزموون گرتنی ئەو دۆخەی کە لەپێشووترا هەبووە، بەڵام ناتوانین تۆ بڵێی بەتەواوەتی ڕاوێژکار نابێت بێت، چونکە لەوانەیە ئەگەر ڕاوێژکارەکەی زەرەرێك بدات زەرەرەکە چەندین ملیۆن دۆلار بێت وە زیانەکەی زیاتربێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

ئەوە نییەتی موشەرع باس دەكات كاك علی حمە صاڵح، وە دەبێت داوای ڕوونكردنەوەش بكەین لە بەڕێز وەزیری كارەبا بزانین مەبەستەكە چییە؟ یانی بەڕێزیان پێمان ئەڵێ، دواتر ئاخیر كەس كاك بەختیار فەرموو.

بەڕێز بەختیار شوكری سلێمان:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

من پشتگیری قسەكانی كاك بەهجەت دەكەم، بەڕاستی مداخەلە لەسەر ماددەی (٨) كرد، ئەگەر ماددەی (٩) بمێنێت دەبێت ماددەی (٨) بڕگەی (چوارەم) نەمینێت، ئەگەر ئەوەش ماوە یەكیتریش دەمینێت، بەڕاستی هەردووكیان ئاماژە بەوە دەكات كو وەزارەت پێویستی بە ڕاوێژكاران هەیە، ئەو ڕاوێژكارانە دیار نەكریە ماوەكەی چەندە لەسەر ئەساسی تعقیتە یان تعبیدە یانی بۆ ماوەی ساڵێكە دووە پێنجە دیار نەكرایە لێرە، ئەوجە پێم باشە ماددەی (٩) بڕگەی (چوارەم) لەماددەی (٨) لادرا، ماددەی (٩) ماوەی دیاربكرێت وە لۆچ مەبەستە لەسەر ئەو ئەساسە بێتە دامەزراندن، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك دكتۆر عوسمان.

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی(٩) وەزیر بەگوێرەی پێویستی پێویستی وەزارەت بۆی هەیە بە گرێبەست گرێبەست بكات لەگەڵ ژمارەیەك ڕاوێژكارو شارەزای خاوەن ئەزموون و پسپۆڕی لەوەی پەیوەستە بە وزەی كارەبا بەپێی ئەو ڕێكسازیانەی لە هەرێم كاری پێدەكرێت، من پێشنیار دەكەم ئەم ڕستەیەشی بۆ زیادبكرێت ئێمە با هەرباسی ڕاوێژكار نەكەین ئێستا من بەپێی ئەو بەدواداچوونەی كردوومە لەبەشێك لە فەرمانگەی كارەبا كردوومە شارو و شارۆچكەكان فەراغێكی زۆر هەیە لە بواری كارمەند لە بوارە جیاجیاكاندا بەتایبەتی خوێندنەوەی حداد لە هەموو بوارێكیش كرێكاریش جاری وا هەیە پەیژە هەڵگرێكیش زەرووره، بۆیە ئەمەی بۆ زیادبكرێت و بۆی هەبێت بە گرێبەست فەرمانبەر دابمەزرێنن لە كاتی فەراغدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرمانبەر؟

بەڕێز عثمان علی سمایل:

بەڵێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو كاك شاخەوان.

بەڕێز شاخەوان رؤوف مصطفى:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لێرەش تەقریبەن جارێكی دیكە وەكو برای بەڕێزم كاك بەختیار ئیشارەتی پێیا وەكو پێشتر لە ماددەی(٨) هاتووە لێرەش تا ڕادەیەكی زۆر دووبارە بۆتەوە یانی بەبڕوای من ئەوا پێویستی بە

سیاغەیەکی تر هەیەو دەستکاری بکرێ، وە چونکە صلاحیەتی کردنی ڕاوێژکارو شارەزا لێرە نییە، چونکە صلاحیەتەکە تا چەندەو دیاری نەکراوە چەند ڕاوێژکار بوونە جەنابی وەزیر بۆی هەیە چەند ڕاوێژکار داخیل بکات یان دایبنێ وە لەگەڵ شارەزا چەند ئەوە بکات، تاڕادەیەك ئەو مادده لەگەڵ ماددەی (٨) یانی وەکو یەك هاتووە یانی ئەوە پێویست دەکات جارێکی دیکە سیاغەیەکی بکرێ، وە پشتیوانی قسەکانی کاك بەختیار دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو کاك یاسین.

بەڕێز یاسین خضر طه :

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەر پشتگیری قسەکانی کاك شاخەوان و کاك بەختیار دەکەم، بەڵام کاك علی ڕۆی ڕوونکردنەوەمان داتێ ئیحتمالمان هەیە پێمان خۆشە ئاوابیت، من پێم خۆشە هەموو کەس مەعاشی بدرێتێ ئەگەر بەنووسین نەبێت چۆن ئەبێت بۆخۆی بەمیزاجی خۆی کاك ئاوایە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

یەعنی چۆن؟

بەڕێز یاسین خضر طه :

کاك علی قسەکی کرد، کە ئەمە ئیحتیمالی ئەوەمان ئەوە کردووە کە بتوانێ ڕاوێژکار بێنێت، ئاخر ئەوە نابێت دەبێت شت بە نووسین بێت، بۆیە من پشتگیری قسەکانی کاك شاخەوان و کاك بەختیار دەکەم..

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئێمە ئەگەر دوای بەڕێز وەزیر ڕوونکردنەوە ئەدات، بۆ ئەو نیەتەی کە لیژنە هەیبووە بمانەوێت وازحتر یکەین ئەتوانین نەصەکە وازحتر یکەین، وابکەین کە ئەو مانایە بدات کە کاك علی ئەیەوێت، بەڵام با جارێ گوێ لە بەڕێز وەزیر بگرین، زۆر سوپاس.

بەڕێز ابوبکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

من هەرچەندە لە ماددەی (٣) و (٨) باسی ڕاوێژکار کراوە، بەڵام بوونی ئەم ماددەیە مانەوەی بە زەروور دەزانم، بەڵام ئەمەی بۆ زیادبکرێت دوای پەیوەستە بە وزەی کارەبا بۆ ئەرکێکی دیاریکراو بابەتێکی دیاریکراو.

دوو: شێوازی گرێبەست لەگەڵ ڕاوێژکار و شارەزایان و ژمارە و پسپۆڕی و ماوەی گرێبەستەکە بەڕێنمای ڕێکبخرێت کە ئەوە بۆ مووهیمەیەکی دیاریکراوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دکتۆرە گەلاوێژ.

بەڕێز گەلاوێژ عبید عثمان:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی(٩) من پێم باشە لەجیاتی وەزیر بنووسرێت ئەنجومەنی وەزارەت بەگوێرەی پێویست وەزارەت بۆی هەیە گرێبەست بکاتن، وە هاوڕام لەگەڵ قسەکانی کاك بەختیار پێویستە دیار

بكرێـت، بەڵام لێـرە هـیـچ پێناسـەیەك بـۆ شـارازای خـاوەن ئەزمـوون و پسـپۆڕی نە لەمـاددەی(١) كراوە نە لێرە، ئایا هەندێكجار زۆرجار هەیە بازرگانێـك هەیە بەهـۆی مهـنەكەی بەهـۆی كـارەكەی شارەزایی و پسپۆڕیەكە زۆر پەیادەكـات، بەڵام هـیـچ ئیختصاصـێكی نیـیە لە بـواری كارەبـا، بەڵام بەس بەهۆی مهنەكەیەوە ئەو شارەزایەی پەیاكردووە یـانی شـەهادەكی نیـیە لەو بـوارە شـتێكی نییە، بۆیە لێـرە دەبـی دیـاری بكرێـت یـانی پێناسـەیەك بـۆ شـارەزاو خـاوەن ئەزمـوون و پسـپۆڕ بكرێتن. زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو دكتۆر اسماعیل.

بەڕێز اسماعیل علی طه :

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پشتگیریا مامۆستا ابوبكری دكەم، دگەل ڤێ ئیزافیش، یانی بۆ ئەركەكی دیـاركری و بـۆ دەمەكـی دیاركری یانی ئەرك ژی دیاركری بیت وە دەم ژی دیاركری بیت دایە ڤەكـری نەبیـت ئەگەر ڤەكـری بیتن ئەز بێژم ئیشكالا دێ دروست بن، زۆر سوپاس.

بەڕێز/ ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

سوپاس، فەرموو جەنابی وەزیر.

بەڕێز كمال محمد صالح/ وەزیری كارەبا:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

زۆر سوپاس ئەڤە دوو مەوزووعـی گەلەك گەلەك ژێ جـودانە وە گەلەكـا ڕۆنە ژی بەس ئەم نـزانم تێكەڵیەكـا هەی، لە مـاددەی (٨) ئەڤە وەختــێ ئەنجـوومەن پێكـدێت مە گـوتی وەزیـر بریكـار ڕاوێژكار دگەل مدیرعام و هەر پسپورەك یـانی مەپەلەن ئەڤە بـابەتێ شاویسـە ئەم دێ بێـژن ئەم موحتاجی مدیرعامێ یێ شونوار بـوون، ئەمە چ عقـد دگەل كـرینە ئەمە چ ڕاتـب داینــێ نە بەس وەرە ئالیاتە چارەسەر كرنا ڤێ كێشێ چیيە، گوتی ڤێت ئەم ڤێ تەقیمێ بیننە دەرێ پاشـی هنـدی شۆلی خۆ بكەن چ پێدڤێت چار ملیۆن و حەوت سەد هەزار پێدڤێت هەتا ڤێ ئالیاتێ نە ئەڤێ بـۆ تەئمـین كـری یـانی چـۆن مە نەبـووە ڕاوێژكـارێن مە بـۆ چارەسـەر كرنـا ڤـێ كێشـە تنـێ، ئـان ژی بابەتەكێ ئەم دبێژم گەرمیـانە مەحەطەیەكە (١٦٥) میگـاوات یێـت غـازێ مە دانە ئەرێ ئەو (١٦٥) یەكەم پرسـیار دبێــژم چەنــد ڕاســتە لــۆ ئیــرا هەیە شــولی مە نیــنە ئەز دێ وەزارەتــا ســامانێ سرووشتی مدیرعامەكی وان دێت داخوازكەن بێ بابەتەن چەند غاز هەیە وە نەوعیەتـا وێ چـیە دابچــن بڕیــارا خــۆ دروســت بــدەن یەعنــی مــاددەی (٨) هــیچ ئیلتزامەكــێ دگەل مە نیــنە، و بـۆ دەنگدان ژی بەژدارنینە دگەل مە چنێ وەكی بێـژن ڕاییـا خۆیـا فەنـی دەربـارێ وی بـابەت دەداتە مە ماددەی(٩)...

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڕێز وەزیری كارەبا بۆ ئەوەی بزانن ئەمە نەصێكی ئابووریە ئامانجەكە دەپێكێت یەعنـی بـڕگەی (٤) لە ماددەی (٨) هەر لایەنێكی پەیوەندی دار یان شارەزایەكی پسپۆر كە وەزیـر لە نـاوەوە یـان دەرەوە وەزارەتەوە دەستنیشــانی دەكــات و بەژداری كۆبوونەوەكــانی ئەنجــوومەنی وەزارەت دەكات بێ ئەوەی مافی دەنگدانی هەبێت كێشەكە چارەسەر دەكات...

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

تەبعەن بەڵێ بێ هیچ ئیلتزامەکا مالی ژ کەفتە سەر یان چ عقدا من دگەل ناکەم..

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەوەش ئیزافە کەین...

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەلێ، ماددێ(٩) تەبعەن ئەڤە بۆ یانی ئەز بێژم پەیوەندییێت قوەت مە دگەل لیژنا وزە مە یێت هەین ودیسان مە دگەل لیژنا یاسای ژمە ئەڤە گوتی، ئەڤە تەقریبەن دوو ساڵە، ساڵەك و دە هەیڤە، ڤێ کابینێ بێ هیچ ڕاوێژکارەك مە نەهینایە، وەمە چ گرێبەستیش لەگەڵ نەکرینە بەس هاتوچوو ئەم دبێژم بابەتەکا مەحەتەکی کاهرەبایی هەبێتن، ئەم شارەزایی نینە وکو وەزارەت، چونکە هیچ مەحەتەکی کاهرەبائی پشتکی دوکان و دەربەندیخان نەهاتینە دانان، ئەز موحتاجی یان کۆمپانیایەکی راوێژکاری یان راوێژکارەکی مە بۆ فەرترەکی موحەدەد و جهەکی موحەدەد راتبەکی موحەدەد حەتا ئەو خلاص بێت و ئەوڤ راویژکارە هیچ علاقەکی ب مە نینە، تنێ بۆ سەرپەرشتیارە ڤێ پرۆژەیی و دیڤ مواسەفاتی فەنی بیتە جێ بەجێ کرن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێز وەزیری کارەبا بەرمەبنای ئەوەی ئەندامانی پەرلەمان وتیان بزانە ئەوە ئەتوانێ ئیشەکەی ئێوە بکات؟ وەزیر بەگوێرەی پێویستی وەزارەت بۆی هەیە بە شێوەی کاتی و بۆ ماوەی دیاری کراو گرێبەست لەگەڵ ژمارەیەك راوێژکار و شارەزای خاوەن ئەزموون و پسپۆری لە بواری تایبەت بە وزەی کارەبا بۆ ئەرکێکی دیاری کراو بە پێی ئەو رێکسازیانەی لە هەرێم کاریان پێ ئەکرێت بکات.

بەرێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

دروستە، هیچ کێشە نییە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ماددەی (١٠).

بەرێز گلیزار رشید حاجی:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٠): ئەو کۆمپانیایانەی مۆلەتیان پێ دراوە یان گرێبەستیان لەگەل کراوە لە بواری کارەبا تەنیا بە رەزامەندی وەزارەت ئەتوانن دەست لە کارەکانیان هەڵگرن، ئەوەش بە پەیرەوێك رێکئەخرێتەوە کە ئەنجومەنی وەزیران دەریئەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ (مامۆستا ابوبەکر، شیرین خان، شایان خان، ئاشنا خان، شێخ ظاهر، کاك چیا، کاك یاسین)، فەرموو کاك یاسین.

بەرێز یاسین خضر طە:

بەرێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەڵێ ئەو کۆمپانیایانەی مۆڵەتیان پێ دراوە، یان گرێبەستیان لەگەڵ کراوە لە بواری کارەبا تەنیا رەزامەندی وەزارەت ئەتوانێ دەست لە کارەکانی هەڵگرێ، ئەمەش بە پەیرەوێك رێکئەخرێ، کۆمپانیا هەیە چۆن ئەبێ بەس وەزارەت رێی پێ بدات، ئەگەر بێتە کوردستان لەوانەیە ژینگە

تێکبدات، کاك سەروان جوانی قسە کرد، ئەبێ ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیرانی لەسەر بێ نەك وەزارەتەکە، جادە و کۆڵان هەڵدەکەنن، چاکی ناکەنەوە، ئەبێ بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران بێ نەك وەزارەت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ئاشنا خان.

بەڕێز ئاشنا عبدالله قادر:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەیە، ئەو ماددەیە دووبارەیە، لە ماددەی (٤) بڕگەی (٥، ٨) باس کراوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوان لایاندا، بۆ ئەوەی ماددەیەکی سەربەخۆی هەبێت، کاك شێخ زاهیر فەرموو.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو کۆمپانیایانەی مۆڵەتیان پێ دراوە یان گرێبەستیان لەگەڵ کراوە لە بواری کارەبا تەنیا ڕەزامەندی وەزارەت ئەتوانێ دەست لە کارەکانی هەلگرێ، ئەمەش بە پەیرەوێك ڕێکئەخرێ کە ئەنجومەنی وەزیران دەریئەکات، تێبینم لەسەر ئەوەیە کاتێ کۆمپانیایەك عەقدێك ئەکات لەگەڵ وەزارەت، ئەو مەرجانەی لە ناوەرۆکی عەقدەکە هاتووە کۆمپانیاکە پابەندە بەو مەرجانە، بەپێی قاعیدەی (العقد شريعة المتعاقدين)، ئەگەر مەرجەکان جێ بەجێ کرد کۆمپانیاکە بۆی هەیە هەلوەشێنیتەوە یان کار نەکات، بۆیە پێشنیار ئەکەم ڕەزامەندی وەزارەت ئەتوانن لە کارەکانیان، ڕەزامەندی وەزارەت لابرێ بەو شێوەیە (ئەو کۆمپانیایانەی مۆڵەتیان پێ دراوە یان گرێبەستیان لەگەڵ کراوە لە بواری کارەبا تەنیا بە جێ بەجێ کردنی برگەکانی گرێبەست ئەتوانن دەست لە کارەکانیان هەڵگرن کە بە پەیرەوێك ریکئەخرێ ئەنجومەنی وەزیران ڕێکی ئەخات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك چیا.

بەڕێز چیا حمید شریف:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

منیش هەمان تێبینیم هەبوو، دگەل هندێ مە کو بە پەیرەوێك ڕێك ئەخرێ، دووماهی بێتە نقیسین، ئەنجومەنا وەزیران دەربکەتن و گەنگێ و چ زەمان دەست نیشان نەکریە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو مامۆستا ئەبو بەکر.

بەڕێز ابو بەکر عمر عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەو سیغەیە هەست ئەکەم پەیوەندی بە کۆمپانیاکەوە هەیە، ڕاستە ئەڵێ بە ڕەزامەندی وەزارەت، واتە کە دەستی هەڵگرت، بۆیە بە ڕای من هەڵوەشاندنەوە و نوێ کردنەوەی مۆڵەتەکەش نەك دەست هەلگرتن تەنیا ئەبێ بە ڕەزامەندی وەزارەت بێ، دوو، ئەو بابەتە قانوون هەیە بۆ عقود، ناکرێ بە پەیڕەو بێ، ئەبێ بە پێی یاسا بەرکار بێ، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو شیرین خان.

بەڕێز شیرین امین عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

بەپێی ئەو ماددەی هەیە هەمان تێبینی ئاشنا خانم هەیە، دووبارەیە، ئێمە پێشنیاری ئەوەمان كرد ئەو دوو بڕگەیە لێك بدرێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دكتۆرە شایان.

بەڕێز د. شایان كاك صالح محمد:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

وەكو شیرین خان باسی كرد تەعامول لەگەڵ ئەو وەرەقانە دەكەین كە لەبەردەستمانە، بەڕێزان لە لیژنە دەستیان خۆش بێ، تێبینیەكانیان هەندێ جار لە ناو جەلسە سەرلێشێواوی دروست ئەكات، ئەوان شتێك ئەڵێن و ئێمەش شتیكی تر هەیە لە وەرەقەكان، ماددەی (١٠) بڕگەی (٤، ٥، ٨) لە ماددەی (٤) دووبارەیە، ئەبێ رێك بخرێ یان لەوێ یان لێرە، پشتگیری شیرین خان و ئاشنا خان ئەكەم، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

دیارە تەبع كرابوویەوە، ئەگەرنا لە كاتی خوێندنەوە كۆپێ پێست كراوە، فەرموو ماددەی (١١)، فەرموو بەڕێز وەزیر.

بەڕێز كمال محمد صالح/ وەزیری كارەبا:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەو بابەتە كەلیمەیەكی كەمە، بواری بەرهەمهێنانی كارەبا تێ ئەو وشە زیاد بكرێ ئەو ئیشتیباهە نامێنێ، یەعنی ئەو كۆمپانیا مۆڵەتی پێ دراوە یان گرێبەستی لەگەڵ كراوە لە بواری بەرهەمهێنانی كارەبا، ئێمە وەكو وەزارەت بەرپرسیارییەتی لەسەر شانی ئێمە، كۆمپانیای ماس چوار هەزار مێگەواتی كارەبا لە هەرێمی هەی، یەعنی شتەكی یاسایی نەدیت، وشەی بەرهەمهێنانی كارەبا، (٢٣٨) مەحەتە هەیە، بەڵام چوار هەزار مێگەوات لای یەك موستەسمیرە، ل بواری بەرهەمهێنانی كارەبا زەمانەتەكی زیاترە تا بتوانین دگەل موستەسمەرەكانی بەرهەمهێنانی كارەبا كۆنترۆلیان بكەین، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

لیژنەكان گوێیان لە بەڕێزت بوو، وشەی بەرهەمهێنانی بۆ زیاد بكرێ، فەرموو دكتۆر بژار.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

لای خۆمان نووسیمان، ئەو ماددەیە موستەقیل نەبوو، پێشتر لە راپۆرتەكە هەبوو، لە پرۆژەی حكومەتیش هەبوو، لێرە بە دارشتنێكی تر كردمانە ماددەیەكی سەربەخۆ، هەندێ جار

تەوزیحـــات وابـــزانم خەلەل لە لیـــژنە تایبەتمەنـــدەکان نیـــیە، کـــاك عەبـــاس کە راپـــۆرتەکەی ئەخوێندەوە یەکسەر باسی کرد ئەوانەی تر مەسح ئەکەین دووبارەیە، بەرێز سـەرۆکی پەرلەمـان لێرە نەبوو، جێگرەکەی کە ئیـدارەی جەلسـەی ئەکـرد جـارێکی تـر تەوزیحـم دا، بـڕگەی (٤، ٨) ئەو فەقەرەیە زیادە، بەڵام هەنـدێ جـار تەوزیجـیش ئەدەیـن زیـاتر (١٠) ئەنـدام پەرلەمـان دووبـارەی ئەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ماددەی (١١).

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـاددەی (١١): یاسـای وەزارەتـی کارەبـای هەرێمـی کوردسـتان_عێـراق ژمـارە (٥) ی سـاڵی (٢٠٠٦) هەڵدەوەشێتەوە و گشت ئەو رێنماییانەی پاڵپشت بەو یاسا دەرچوون کاریـان پـێ ئەکـرێ، ئەگەر ناکۆك نەبن لەگەڵ حوکمەکانی ئەو یاسایە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کی قسەی هەیە؟ فەرموو کاك حیکمەت.

بەڕێز حکمت محمد عبو زید:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئیشـارەت درایە کـو یاسـایی ژمـارە (٥) ی (٢٠٠٦) بێـتە هەڵوەشـاندن، ئەو رێنمـاییە ئەگەر نـاکۆك نەبن، ئیشارەت پێ داتن کو کار پێ دکەتـن، بەس مـادام دێـتە هەلوەشـاندن، پـێ باشـە ئەو برگـی دووی نەمیتن، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو کاك شیخ زاهیر.

بەڕێز ظاهر محمد علی حسین:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پشـــتگیری رای کـــاك حکمـــت ئەکەم، ئەگەر یاســـا ئەســـلیەکە هەڵوەشـــایەوە رێنماییەکـــانیش هەڵوەشێتەوە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو بەرێز وەزیر.

بەڕێز کمال محمد صالح/ وەزیری کارەبا:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

لەبەر ئەوەی ئـێمە لەسـەر ئەساسـی قـانوونی (٥) (٢٠٠٦) ئیشـی خۆمـان کـردیە، سـزایە، پێـدانی کارەبایە، ئەگەر ناکۆك نەبن باش نییە نەمێنیتن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

یەعنی تا ڕێنمایی تازە دەرئەچێ ئەو ڕێنماییە ئەگەر ناكۆك نەبێ لەگەڵ ئەو یاسا نوێیە ئیشی پێ ئەكرێ، بەڵام كە ڕێنمایی نوێ بە گوێرەی یاسای نوێ دەرچوو ئەوانەی تر هەڵدەوەشێتەوە، فەرموو ماددەی (١٢).

بەڕێز علی حمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٢): كار بە هیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێك ناكۆك لەگەڵ حوكمەكانی ئەو یاسایە ناكرێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە؟ فەرموو سەرچنار خان.

بەڕێز سەرچنار احمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ئەگەر داڕشتنەكەی بەو شێوازە بێت (كار بە هیچ دەقێكی یاسایی یان بڕیارێك ناكرێت كە لەگەل حوكمەكانی ئەو یاسایادا ناكۆك بێت).

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو دواتر.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

ماددەی (١٣): پێویستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێ بەجێ كردنی حوكمەكانی ئەو یاسایە دەربكات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

كێ قسەی هەیە؟ فەرموو كاك هەلكەوت.

بەڕێز هەڵكەوت انور خلیفە:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێوستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویست بۆ ئاسان جێ بەجێ كردنی ئەو یاسایە دەر بكات، دوو پێشنیارم هەیە، یەكەم ئەڵێ پێویستە لەسەر وەزیر، وەزیر لابرێ بكرێتە وەزارەت، ئەگەر مایەوە وەزیر لەگەل ئەنجومەنی وەزارەت ڕێنمایی دەربكات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

فەرموو كاك رزگار.

بەڕێز رزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

پێویستە وەزیر لەگەڵ وەزارەت، پشتگیری كاك هەڵكەوت ئەكەم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێـزان وەزیـر ئیمـزای ئەخیـر ئەکـات، بێگومـان لەگەڵ ئەنجـومەنی وەزارەت کـۆئەبنەوە و بە ناراسـتەوخۆ ڕەزامەنـدی ئەنجـومەنی وەزیـرانیش وەرئەگـرن، مەبەسـت لە ئیسـدارە. فەرمـوو ماددەی (١٥).

بەڕێز علی حەمە صالح

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

مـاددەی (١٤): پێویسـتە لەسـەر ئەنجـومەنی وەزیـران و لایەنە پەیوەنـدارەکان حوکمەکـانی ئەو یاسایە جێ بەجێ بکەن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

فەرموو ماددەی (١٥).

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەی (١٥): ئەو یاسایە لە ڕێکەوتی بڵاوکـردنەوەی لە ڕۆژنـامەی فەرمـی وەقـائیعی کوردسـتان جێ بەجێ ئەکرێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ فەرموو هۆیەکانی دەرچوواندن.

بەڕێز علی حەمە صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هۆیەکانی دەرچوواندن.

لەبەر بایەخی وزەی کارەبا لەسەر ژیان و تەندروستی گشتی هاونیشتیمانیان و کاریگەری لەسـەر ژێرخانی ئابووری و ڕێکخسـتنەوەی کارەکـانی وەزارەت بە هـۆی گرنگـی ئەو چالاکیـانەی کەرتـی گشـتی بە تـایبەت پێـی هەڵدەسـتێ و بـۆ هێنـانەدی ئامـانجی وەزارەت و بەجـێ گەیانـدنی ئەرکەکانی ئەو یاسایە درچووێنرا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

کێ قسەی هەیە؟ فەرموو حەسیبە خان.

بەڕێز حسیبە سعید ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

پێم باشە بەو شێوەی لێ بکرێ (لە پێناو گەشەپێدان و پاڵپشتی کردنی کەرتـی کارەبـا و بـایەخی وزەی کارەبـا لەسـەر ژیـان و تەندروسـتی گشـتی هاونیشـتیمانیان و کـاریگەری لەسـەر ژێرخـانی ئـابووری و ڕێکخسـتنەوەی کارەکـانی وەزارەت بەهـۆی گرنگـی ئەو چالاکیـانەی کەرتـی گشـتی و تایبەت کە پێی هەڵدەستن و پاڵپشـتی کـردن و هانـدانی فـرە سـەرچاوەی وزەی کارەبـا و ڕێگـری

کردن لە سەرپێچی کردن و زێدەڕۆکاری بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا و هێنانەدی ئامانجەکانی وەزارەت بەجێ بەجێ گەیاندنی ئەرکەکانی ئەو یاسایە دەرچووێنرا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان، ئێمە تا دوای چەژنی پیرۆزی ڕەمەزان دانیشتنی تر ئەنجام نادەین، داوا لە لیژنەی یاسایی و لیژنەی پیشەسازی و وزە ئەکەین بۆ دانیشتنی یەکەمی دوای جەژن خوێندنەوەی سێیەم و دەنگدان ئامادە بکەن، سوپاستان دەکەین.

منى نبى قهوچى	**هێمن هەورامی**	**د. ڕێواز فائق حسێن**
سکرتێری پەرلەمانی	جێگری سەرۆکی پەرلەمانی	سەرۆکی پەرلەمانی
کوردستان – عێراق	کوردستان – عێراق	کوردستان - عێراق

تــاوتوێکردن و داراشــتنەوەی ئەو پێشــنیارانەی کە لەلایەن ئەنــدامانی پەرلەمــانەوە پیشــکەش کــراوە لە دانیشــتنی خوێنــدنەوەی دووەمــدا ســەبارەت بە پــرۆژە یاســای وەزارەتــی کاروبــار لە هەرێمــی کوردســـتای عێــراق، دوای گفتوگــۆکردن هەردوو لێــژنەی تایبەتمەنــد گەیشــتنە ئەم ئەنجامەی خوارەوە:

سەبارەت بە ناونیشان هیچ پێشنیار نییە وەك خۆی.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەرێــزان ئەنــدامانی پەرلەمــان ســەبارەت بە ناونیشــان هــیچ پێشــنیازێك نیــیە وەك خــۆی، هەر ئەندامێکی بەرێزی پەرلەمان لەگەڵ ئەوەیە وەك خۆی دەنگی پــێ بــدرێت بــا بفەرموێــت دەست بەرز بکاتەوە؟ بە دەنگی (٧٧) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا. ...

بەڕێز عباس فتاح صالح:

..... سەبارەت بە ماددەی (١) دوو پێشنیار هەیە:

ماددەی (١): دوو پێشنیار هەیە، ماددەکە وەك خۆی تەنیا بڕگەیەك لە زنجیرەی نۆیەم زیـاد بکـرێ، بەو پێیەی زنجیرەی بڕگەکانی گۆڕانکاری بەسەردا دێت و بەم شێوەیە:

نۆیەم/ وزە نوێبوونەوەکان بە مانا و لێکدانەوە دێت بۆ وزەی پاك کە لە سەرچاوە سروشتییەکان دەستەبەر دەکرێـت، کە بەرهەمهێنانیـان پەیوەسـتە بە شـوێن و کـاتەوە و وزەی هایـدەر و پـاوەر ئینتۆربـاینی بـای وزەی خــۆر یــان هەر جــۆرێکی نــوێی وزە کە لەپرۆتۆکـۆلی وەزارەتــی کارەبـا دانپێدانراو بێت.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەك خۆی.

پێناسە:

مـاددەی یەکەم/ بـۆ مەبەسـتی حوکمەکـانی ئەم یاسـایە ئەم دەسـتەواژانەی خـوارەوە ماناکـانی بەرامبەریان دەگرێتەوە:

١-هەرێم: هەرێمی کوردستان-عێراق.

٢-وەزارەت: وەزارەتی کارەبای هەرێم.

٣-وەزیر: وەزیری کارەبا.

٤-ئەنجومەن: ئەنجومەنی وەزیران.

٥-بەرهەمهێنان: بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا.

٦-گواستنەوە: گواستنەوەی وزەی کارەبا بە هێلی (٣٣) کیلۆڤۆڵت بەرەوسەر.

٧-دابەشکردن: دابەشکردنی وزەی کارەبـا لە ڕێـگەی تـۆڕی ناوەنـد لە هێڵەکـانی (٣٣-٠٤) (١١-٠٤) و (٠٤) کیلۆڤۆڵت بەرەو خوار.

٨-وزە: وزەی کارەبا.

٩-کۆنترۆڵ: کۆنترۆڵی سەر تۆڕەکانی کارەبای هەرێم.

١٠-هاوبەشەکان: هەر بەشداربووێك کە گرێدراوی تۆڕەکانی کارەبـا بێـت بە مەبەسـتی وەرگرتنـی وزەی کارەبا لە ڕێگەی پێوەری کارەباوە.

١١-تۆڕەکان: پێکهاتەکانی کارەبا لە هەردوو سێکتەری گواستنەوە و دابەشکردن دەگرێتەوە.

١٢-وێستگەکانی بەرهەمهێنان: سەرجەم وێزگەکانی بەرهەمهێنانی کارەبا لە هەردوو کەرتی تایبەت و گشتی.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان سەبارەت بە ماددەی (١) تەنها دوو پێشنیار هەیە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ سێ کەسی لەگەڵە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی دووەمە وەك خۆی؟ بە دەنگی (٧٠) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (٢) شەش پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆڕانکاریانەی خوارەوە لە بڕگەکانی یەکەم و سێیەم و پێنجەم دا بەم شێوەیەی خوارەوەیە:

یەکەم/ دابینکردن و پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستییەکانی گۆمەڵگە و ئابووری و نیشتیمان.

سێیەم/ پاڵپشتی کردن و هاندان بۆ فرە سەرچاوە کردنی وزەی کارەبا.

پێنجەم/ ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرخکاری و زێدەڕۆیی کردن لەسەریان و بەدەستەوە بوونی نرخەکان.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەو گۆڕانکارییانەی لە بڕگەکانی چوارەم و شەشەم ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی خوارەوە:

چوارەم/ ڕێکخستن و دامەزراوەیی کردنی گشت چالاکییەکانی پەیوەست بە کارەبا لە بواری بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردن وبەکارهێنانی بەو شێوەیەی کارایی وبەردەوامی و بەرهەمهێنانی وزدەی کارەبا پڕکردنەوەی خواست مسۆگەر دەکات ولەگەڵ زامن کردنی پاراستنی ژینگە و بەرەنگاربوونەوەی ئاڵوگۆڕی کەش و هەوادا.

شەشەم/ سزادانی زێدەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا و هەموو ئەوانەی پێشێلکاری یاسا و ڕێنمایی بەرکارەکان لە هەرێم دەکەن لەم بوارەدا.

پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەك خۆی لەگەڵ ئەم گۆڕانکارییانەی خوارەوە:

بڕگەی دووەم بەم شێوەی لێ دەکرێت:

دووەم/ هاندان و وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا و بەرەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی.

دووەم/ بڕگەی شەشەمی ئەم ماددەیە لابرێ.

پێشنیاری چوارەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆڕانکارییە لە بڕگەکانی دووەم و سێیەم دا بەم شێوەیەی خوارەوە:

دووەم/ هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبا و بە بەرەچاوکردنی بەرژەوەندی گشتی.

سێیەم/ پاڵپشتی کردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا و وزە نوێبوونەوەکان و وزەی جێگرەوە.

پێشنیاری پێنجەم/ ماددەکە وەك خۆی:

ئامانجەکان/ ماددەی دووەم:
ئامانجەکانی ئەم یاسایە بریتین لەمانەی خوارەوە:
١-پەرەپێدانی وزەی کارەبا بە گوێرەی پێداویستییەکانی کۆمەڵگە و ئابووری نیشتیمانی.
٢-هاندانی وەبەرهێنانی ناوخۆیی و بیانی لە بواری کەرتی کارەبادا.
٣-پاڵپشتی کردن و هاندانی فرەسەرچاوەیی وزەی کارەبا.
٤-ڕێکخستنی گشت چالاکییەکانی پەیوەست بە کارەبا لە بواری بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەشکردن و بەکارهێنان بەو شێوەیەی کارایی و بەردەوامی بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا پڕکردنەوەی خواست مسۆگەر دەکات لەگەڵ زامن کردنی پاراستنی ژینگە و بەرەنگاربوونەوەی ئاڵوگۆڕی کەش و هەوادا.
٥-ڕێگەگرتن لە بەهەدەردانی کارەبا و قۆرخکاری و بەدەستەوەبوونی نرخەکان.
٦-سزادانی زێدەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا.
پێشنیاری شەشەم/ پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند:
بەپێی ئەو دەسەڵاتەی ماددەی (٩١) (بڕگەی چوارەم) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان کە بە لیژنەی ئاسایی و تایبەتمەند دراوە ئێمە لە کۆبەندی ئەو بڕاردانەی پێشنیار کراون و لەلایەن ئەندامانی پەرلەمان لە دانیشتنی خوێندنەوەی دووەم دا ئەم پێشنیارە دەخەینەڕوو و داوا دەکەین بخرێتە دەنگدان.
ماددەکە وەك خۆی تەنیا بڕگەی چوارەم و شەشەم بەم شێوەی لێ بکرێ:
چوارەم/ ڕێکخستنی گشت چالاکییەکانی پەیوەست بە کارەبا لە بواری بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەش کردن و بەکارهێنان بەو شێوەی کارایی بەردەوامی بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا و پڕکردنەوەی خواست مسۆگەر دەکات لەگەڵ زامن کردنی پاراستنی ژینگە و گەیاندنی وزەی کارەبا بۆ هەموو جێگا و ناوچەیەکی هەرێمی کوردستان.
شەشەم/ پێبژاردن و زێدەڕۆکار بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا.
بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:
بەڵێ، بەڕێزان ماددەی (٢) شەش پێشنیاز هەیە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ دوو بەڕێزی لەگەڵە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ دوو ئەندامی لەگەڵە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی پێنجەمە با بفەرموێ دەست بەرز بکاتەوە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی شەشەمە؟ پێشنیازی لیژنەی تایبەتمەند، هەردوو لیژنەی تایبەتمەند، سوپاس، بە دەنگی (٧٨) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا.
بەڕێز عباس فتاح صالح:
بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.
سەبارەت بە ماددەی (٣) حەوت پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەك خـۆی لەگەڵ ئەو گۆڕانکاریـانەی خـوارەوە لە خاڵەکـانی (١) و (٤) و بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا بەم شێوەیەی خوارەوە:
١-وەزیـر: سـەرۆکی بـاڵای وەزارەتە و بەرپرسـە لە ئەرکەکـانی و ئاراسـتەکردنی سیاسـەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری کردنی کارەکانی لە ڕێگەی بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەکانی لە گشت ئەو بابەتـانەی پەیوەنـدارن بە ئەرکەکـانی وەزارەت و پێکهاتەکـانی و دەسـەڵاتەکان و سـەرجەم کاروباری تەکنیکی و دارایی و کارگێری، وەزیر دەتوانێ هەنـدێ لە دەسـەڵاتەکانی لە چوارچێـوەی یاسـای وەزارەت بەبریکـاری وەزارەت یـان بەڕێـوەبەرییە گشـتییەکان یـان هەر فەرمـانبەرێکی وەزارەت کە دەستنیشانی دەکات بسپێرێت.
٤-ژمـارەیەك ڕاوێژکـار کە لە چـوار کەس زیـاتر نەبـێ بەو مەرجەی هەر یەکێکیـان لایەنـی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەن شارەزایی بێت.
پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیـا خـاڵی سـێیەم لە بـڕگەی یەکەم دا بەم شـێوەیەی لـێ بکرێت:
٣-بریکـــاری وەزارەت یـــارمەتی وەزیـــر دەدات لەسەرپەرشـــتیکردنی کاروبـــاری وەزارەت لە چوارچێـوەی ئەو دەسـەڵاتانەی وەزیـر پێـی دەسـپێردرێت بەو مەرجەی لایەنـی کەم هەڵگـری بڕوانامەی زانکۆیی بێ لە ئەندازیاری کارەبادا و خاوەنی شارەزایی بێت.
پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا خاڵی (١)ی بڕگەی یەکەمی بەم شێوەیەی لێ بکرێت:
١-وەزیر سەرپەرشتیاری باڵای وەزارەت و بەرپرسە لە ئەرکەکانی ئاراستەکردنی سیاسـەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری کردنی کارەکانی لە ڕێگای بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەکـانی لە گشت ئەو بابەتـانەی پەیوەندیـدارن بە ئەرکەکـانی وەزارەت و پێکهاتەکـان و دەسـەڵاتەکان و سـەرجەم کاروبـاری تەکنیکـی و دارایـی و کـارگێری وەزیـر دەتـوانێ هەنـدێ لە دەسـەڵاتەکانی بسـپێرێ لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یـان بەڕێـوەبەرە گشـتییەکانی فەرمـانبەرێکی وەزارەت کە دەستنیشانی دەکات.
پێشنیاری چوارەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا خاڵی (١)ی بڕگەی یەکەم بەم شێوەی لێ بکرێ:
١-وەزیـر: سـەرۆکی بـاڵای وەزارەتە و بەرپرسـە لە ئەرکەکـانی و ئاراسـتەکردنی سیاسـەتەکان و سەرپەرشتی و چاودێری کردنی کارەکانی لەڕێگای بڕیار و فەرمـان و ڕێنماییەکـانی لە گشت ئەو بابەتـانەی پەیوەندیـدارن بە وەزارەت و پێکهاتەکـان و دەسـەڵاتەکانی و سـەرجەم کاروبـاری تەکنیکی و دارایی و کارگێری وەزیـر دەتـوانێ هەنـدێ لە دەسـەڵاتەکانی بسـپێرێ لە چوارچێـوەی یاسـای وەزارەت بە بریکـاری وەزارەت یـان بەڕێـوەبەرە گشـتییەکان یـان هەر فەرمانبەرێـك کە پلەکەی لە بەڕێوەبەر کەمتر نەبێت و یاخود ئەزموون و پسپۆڕی هەبێت لەو دەسـەڵاتەی کە پێـی دەسپێردرێت.
پێشنیاری پێنجەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا خاڵی (١)ی بڕگەی یەکەم بەم شێوەی لێ بکرێ:
١-وەزیـر: سـەرۆکی بـاڵای وەزارەتە و بەرپرسـە لە ڕێکخسـتن و ئەرکەکـانی و ئاراسـتەکردنی سیاســەتەکانی و سەرپەرشــتی و چــاودێری کردنــی کارەکــانی لەڕێگــای بڕیــار و فەرمــان و ڕێنماییەکـانی لە گشت ئەو بابەتـانەی پەیوەندیـدارن بە ئەرکەکـانی وەزارەت و پێکهاتەکـانی و دەسـەڵاتەکانی و سـەرجەم کاروبـاری تەکنیکـی و دارایـی و کـارگێری وەزیـر دەتـوانێ هەنـدێ لە

دەسەڵاتەکانی بسپێرێ لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوەبەرە گشتییەکان یان هەر بەڕێوەبەرێکی فەرمانگە یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت دەستنیشانی دەکات.

پێشنیاری شەشەم/ ماددەکە وەك خۆی:

پێکهاتەکانی وەزارەت

ماددەی (٣):

یەکەم/ وەزارەت پێك دێت لە:

١-وەزیر: سەرۆکی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەرکەکانی و ئاراستەکردنی سیاسەتەکانی و سەرپەرشتی و چاودێری کردنی کارەکانی لە ڕێگای بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەکانی لە گشت ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە ئەرکەکانی وەزارەت و پێکهاتەکان و دەسەڵاتەکان و سەرجەم کاروباری تەکنیکی و دارایی و کارگێری وەزیر دەتوانێ هەندێك لە دەسەڵاتەکانی بسپێرێ لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریکاری وەزارەت یان بەڕێوبەرە گشتییەکان یان هەر فەرمانبەرێکی وەزارەت کە دەستنیشانی دەکات.

٢-نووسینگەی وەزیر فەرمانبەرێك بە پلەی بەڕێوەبەر بەڕێوەی دەبات کە لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و ژمارەیەك فەرمانبەر یارمەتی دەدەن.

٣-بریکاری وەزارەت یارمەتی وەزیر دەدات لە سەرپەرشتی کردنی کاروباری وەزارەت لە چوارچێوەی ئەو دەسەڵاتانەی وەزیر پێی دەسپێرێت بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بێت و خاوەنی شارەزایی بێت.

٤-ژمارەیەك ڕاوێژکار زیاتر نەبن لە چوار کەس بەو مەرجەی هەر یەکێکیان لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت و خاوەنی شارەزایی بێت.

٥-بەڕێوەبەری گشتی دیوان: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێ لە یاسا یان کارگێری خاوەن شارەزایی بێت.

٦-بەڕێوەبەری گشتی بەرهەمهێنانی وزەی کارەبا: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی هەبێ لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.

٧- بەڕێوەبەری گشتی گواستنەوەی وزەی کارەبا: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆی بەرایی بێ لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.

٨-بەڕێوەبەرایەتی گشتی دابەش کردنی وزەی کارەبا لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی بەڕێوەی دەبات و بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەنی شارەزایی بێت.

٩-بەڕێوەبەرایەتی گشتی پلاندانان: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێ لە ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.

١٠-بەڕێوەبەری گشتی کاروباری وزە: بەڕێوەبەرێکی گشتی بەڕێوەی دەبات بەو مەرجەی لایەنی کەم هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری، کارگێری یان ئابووری یان بازرگانی یان خاوەن شارەزایی بێت.

دووەم/ لە هەر پارێزگایەك و ئیدارەیەكی سەربەخۆ لە هەرێم بەڕێوەبەرایەتیەكی گشتی كارەبا پێك دەهێنرێت و هەر یەكەكیان خاوەن كەسایەتی مەعنەوی دەبێ.
٢-هەر بەڕێوەبەرایەتییەكی گشتی هاتووە لە خاڵی یەكەمی ئەم بڕگەیە لەلایەن بەڕێوەبەرێكی گشتی بەڕێوەدەبردرێت كە بەلایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە ئەندازیاری و خاوەنی شارەزایی بێت و فەرمانبەرێك بە پلەی یاریدەدەر بەڕێوەی بەرێ بەڕێوەبەری گشتی یارمەتی دەدات كە بەلایەنی كەم هەڵگری بڕوانامەی زانكۆیی بەرایی بێت لە بواری كارگێری یان یاسایی یان ئەندازیاری و خاوەن شارەزایی بێت.
پێشنیاری حەوتەم پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند: ماددەكە وەك خۆی تەنیا خاڵی یەكەمی بڕگەی یەكەم بەم شێوەی لێ بكرێ:
١-وەزیر: سەرۆكی باڵای وەزارەتە و بەرپرسە لە ئەركەكانی و ئاراستەكردنی سیاسەتەكانی و سەرپەرشتی و چاودێری كردنی كارەكانی لە ڕێگای بڕیار و فەرمان و ڕێنماییەكانی لە گشت ئەو بابەتانەی پەیوەندیدارن بە ئەركەكانی وەزارەت و پێكهاتەكان و دەسەڵاتەكان و سەرجەم كاروباری تەكنیكی و دارایی و كارگێری وەزیر دەتوانێ هەندێك لە دەسەڵاتەكانی لە چوارچێوەی یاسای وەزارەت بە بریكاری وەزارەت و بەڕێوبەرە گشتییەكان بسپێرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

زۆر سوپاس، بەڕێزان ماددەی (٣) حەوت پێشنیاز هەیە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی یەكەمە با بفەرمێ دەست بەرز بكاتەوە؟ دوو ئەندامی بەڕێزی لەگەڵە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ یەك بەڕێزی لەگەڵە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ كەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ كەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی پێنجەمە؟ كەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی شەشەمە وەك خۆی؟ كەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێكی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی حەوتەمە پێشنیازی هەردوو لیژنە؟ بەدەنگی (٦٣) ئەندامی پەرلەمان پەسەند كرا، فەرموون.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (٤) شەش پێشنیار هەیە:
پێشنیاری یەكەم/ماددەكە وەك خۆی تەنیا بڕگەی چوارەمی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بكرێت:
چوارەم/ دانانی نرخ لەلایەن وەزیر و لیژنەیەكی تایبەتمەند لە وەزارەت كە پێكهاتبن لە ئەندامانی ئەنجومەنی وەزارەت گفتوگۆ و تاوتوێ بكرێت و بەرزكردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆ ڕەزامەندیدان لەسەری بەو مەرجەی ئەو بارودۆخ و گۆڕانكارییانەی لەسەر تێچووی كارەبا و بژێوی هاووڵاتیان و ئابووری هەرێم ڕوودەدەن لەبەرچاو بگیرێت.
پێشنیاری دووەم/ ماددەكە وەك خیۆ تەنیا بڕگەكانی پێنجەم و هەشتەمی ئەم ماددەیە بكرێتە یەك بڕگە و داڕشتنەوەكەی بەم شێوەیەی لێ بكرێت بە زنجیرەی پێنجەم:

پێنجەم: پێدانی مۆڵەت و گرێبەست کردن لەگەڵ کۆمپانیاکانی پسپۆر لە کەرتی تایبەت بۆ بەگەڕخستن و چاکردنەوەی وێزگەکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبا و تۆڕەکانی گواستنەوە و دابەشکردن هاوردەکردن و هەناردەکردنی وزە و بەرزکردنەوەی ئاستی وەبەرهێنانی وزەی کارەبای پاك بۆ پێداویستییەکانی بەرژەوەندی گشتی لەگەڵ ڕەچاوکردنی یاسا و پەیڕەو و ڕێنما بەرکارەکان و بایەندکردنی ئەم کۆمپانیانە بە دەست هەڵنەگرتن لەم مۆڵەتانەی پێیان دراوە مەگەر بە ڕەزامەندی وەزارەت بێت و ئەمەش بەڕێنمایی ڕێك دەخرێت.
پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا لەگەڵ ئەم گۆڕانکارییانەی خوارەوە لە بڕگەکانی چوارەم و پێنجەم و هەشتەم و سێزدەیەمی ئەم ماددەیەدا بەم شێوەیەی خوارەوە:
چوارەم: دیاریکردنی نرخەکانی کارەبا لەلایەن ئەنجومەنێکی ڕاوێژکاری تایبەت بە ڕەزامەندی ئەنجومەن و بەرزکردنەوەی بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆ ڕەزامەندیدان لەسەری بەو مەرجەی ئەو بارودۆخ و گۆڕانگارییانەی لەسەر تێچووی کارەبا و بژێوی هاووڵاتیان بۆ هەرێم ڕوودەدەن لەبەرچاوبگیرێن.
پێنجەم: بەرزکردنەوەی ئاستی وەبەرهێنانی وزەی کارەبای پاك بۆ پێداویستییەکانی بەرژەوەندی گشتی و مۆڵەتدان بە کۆمپانیاکانی بەرهەمهێنانی کارەبا لەسەرچاوە نوێبووەکان لەگەل ڕەچاوکردنی یاسا و پەیڕەو و ڕێنماییە بەرکارەکان و پابەندکردنی ئەم کۆمپانیانە بە دەست هەڵنەگرتن لەم مۆڵەتانەی پێیان دراوە مەگەر بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزارەت بێت بە مەرجی هەبوونی جێگرەوە و ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێك دەخرێت.
هەشتەم: پێدانی مۆڵەت و گرێبەست کردن لەگەڵ کۆمپانیاکانی پسپۆر لە کەرتی تایبەت بۆ بەگەڕخستن و چاکردنەوەی وێزگەکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبا و تۆرەکانی گواستنەوە و دابەشکردن هاوردەکردن و هەناردەکردنی وزە لەگەڵ پابەندکردنی ئەم کۆمپانیانە بەدەست هەڵنەگرتن لەو مۆڵەتانەی پێیان دراوە مەگەر بە ڕەزامەندی وەزارەت بێت لەسەر بنەمای کێبڕکێ دا ئەمەش بە ڕێنمایی ڕێك دەخرێت.
سێزدەیەم: ئەنجامدانی کڕین و فرۆشتن و لێك دەرکردن (مقاصە) بۆ وزەی کارەبا نوێبووەکان بەپێی پێویست و بەرژەوەندی گشتی.
پێشنیاری چوارەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا لەگەڵ زیادکردنی دوو بڕگە بۆ ماددەکە بە زنجیرەی چواردەیەم و پازدەیەم بەم داڕشتنانەی خوارەوە:
چواردەیەم: هاندانی هاووڵاتیان بۆ دانانی سیستەمی وزەی خۆر بۆ ماڵ و باخ و ڤیلاکان بە لەبەرچاوگرتنی خۆرێکی زۆر لە ناوچەکەی ئێمە و بەمەش ئەرك لەسەر تۆڕە نیشتیمانییەکان کەم دەبێتەوە بەمە چەندین وێزگەی وەبەرهێنان بۆ سەر تۆڕە نیشتیمانییەکان زیاد دەکات و دانانی ڕێنمایی بۆ کڕینەوەی وزە لە هاووڵاتیان لە کاتی زیادبوونی.
پازدەیەم: دابەشکردنی کارەبای بەرهەمهاتوو لە تۆڕی نیشتیمانی بە یەکسانی بەسەر هاووڵاتیان دا.
پێشنیاری پێنجەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا بە زیادکردنی بڕگەیەك لە زنجیرەی چواردەیەم بەم شێوەیە:
چواردەیەم: بەشداریکردن لە دیاریکردنی سیاسەتی وزە لە هەرێمی کوردستان.

پێشنیاری شەشەم/ ماددەکە وەك خۆی:

ئەرکەکانی وەزارەت:

ماددە (٤) وەزارەت ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت:

١- بەرهەمهێنـــان و گواســـتنەوە و دابەشـــکردنی کارەبـــا و دامەزرانـــدن و بەگەڕخســـتن و چاککردنەوەی وێزگەکان و بەرهەمهێنان و گۆڕینی تۆڕەکانی کارەبا.

٢- بەگەڕخستنی تۆڕەکانی کارەبا بەشێوەیەکی زانستییانە، بە پێـی سـتانداردە نێودەوڵەتییەکـان لە رێـگەی دامەزرانـدنی سیسـتەمی گەیانـدن و مسـۆگەرکردنی پارێزگـاریکردن لە پێکهاتەکـانی تۆڕەکانی کارەبا و کەمکردنەوەی تێچووەکان.

٣- دەستەبەرکردنی بەرژەوەندی گشتی و کۆنترۆڵ کردنـی بەکـاربردنی کارەبـا و مسـۆگەرکردن و دابینکردنـی کارەبـا و کەمکـردنەوەی بەهەدەردانـی مافەکـانی وەزارەت لە رێـگەی دامەزرانـدنی پرۆژەی تۆڕی زیرەك.

٤- دیـاریکردنی نرخەکـانی کارەبـا لەلایەن وەزیـر بە رەزامەنـدی ئەنجـومەن و بەرزکـردنەوەی بـۆ ئەنجــومەنی وەزیرانـــی هەرێـــم بـــۆ رەزامەندیـــدان لەســـەری بەو مەرجەی ئەو بـــارودۆخ و گۆڕانکارییـــانەی لەســـەر تێچـــووی کارەبـــا و بژێـــوی هاووڵاتییـــان و ئـــابووری هەرێـــم روودەدەن لەبەرچاو بگیرێن.

٥- بەرزکـردنەوەی ئاسـتی وەبەرهێنـانی وزەی کارەبـای پـاك بـۆ پێداویسـتییەکانی بەرژەوەنـدی گشـتی و مۆڵەتـدان بە کۆمپانیاکـانی بەرهەمهێنـانی کارەبـا لەســەرچاوە نوێبووەکــان لەگەڵ ڕەچاوکردنی یاسا و پەیڕەو ڕێنماییە بەرکارەکان.

٦- گرتنەبەری رێکاری پێویست بۆ پاراستنی ژینگە و دەسـتەبەرکردنی سـەلامەتی و تەندروسـتی و گشتی.

٧- رێکخستنی میلاکی پێویست و پەرەپێدانی توانای فەرمـانبەران لە رێـگەی ناوەنـدی راهێنـانی پیشـــەیی و هاوکـــاری لەگەڵ دامەزراوە فێرکارییەکـــان ئەکـــادیمی و ناوەنـــدە پســـپۆرەکان، یـــان رێکخراوە ناوخۆییەکان یان نێودەوڵەتییەکان.

٨- پێــدانی مــۆڵەت و گرێبەســت کــردن لەگەڵ کۆمپانیاکــانی پســپۆر لە کەرتــی تــایبەت بــۆ بەگەڕخستن و چاککردنەوەی وێزگەکانی بەرهەمهێنان و گۆڕینی کارەبـا و تۆڕەکـانی گواسـتنەوە و دابەشکردن، هەناردەکردن و هاوردەکردنی وزە.

٩- هەمـاهەنگی کـردن لەگەڵ وەزارەت و لایەنە پەیوەندیـدارەکان بە چالاکییەکـانی وەزارەت و کـارکردن لەسـەر رێنـوێنی و بەکـاربردنی وزەی کارەبـا لە رێـگەی دانـانی سیاسـەت و رێنمـایی و هاندانی بەکاربەران بۆ ئەم مەبەستە.

١٠- پێشکەشکردنی پێشـنیار بە ئەنجـومەنی وەزیرانـی هەرێـم بە مەبەسـتی پەرەپێـدانی کەرتـی کارەبا لە هەرێم.

١١- نوێنەرایەتی کردنی هەرێم لە رێکخراو و کۆنفرانسـە نێـودەوڵەتی و هەرێماتییەکـانی تـایبەت بە کەرتی وزەی کارەبا.

١٢- هەماهەنگی و تەواوکردنی یەکتر لەگەڵ وەزارەتەکانی هەرێم و وەزارەتە ئیتیحادییەکان.

١٣- ئەنجامدانی کڕین و فرۆشتن و لێك دەرکردن (مقاصە) بۆ وزەی کارەبا بەپێی پێویست و بەرژەوەندی گشتی.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، زۆر سوپاس، بەڕێزان ماددەی (٤) شەش پێشنیاز هەیە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ سێ کەسی لەگەڵە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ سێ ئەندامی لەگەڵە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی پێنجەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی شەشەمە وەك خۆی با بفەرموێ دەستی بەرز بکاتەوە؟ بەدەنگی (٥٥) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (٥)، بەڕێزان ئەو هەموو پێشنیازەتان کردووە، لیژنەی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەند دادەنیشێ ئەو هەموو خۆ هیلاك کردنە، بە دە سەعات و دوانزە سەعات دادەنیشن گوێ لە یوتیوب دەگرنەوە، یەك پێشنیازیشتان دانەنرێ گلەیی دەکەن، هیچ پێشنیازێکیش دەنگ ناهێنێ، بەڵێ فەرموون.

بەڕێز جلال محمد أمین:

سەبارەت بە ماددەی (٥) چوار پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ بڕگەکانی یەکەم،سێیەم، چوارەمی ئەم ماددەی بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

یەکەم: وەزارەت بە هەماهەنگی لایەنە پەیوەندیدارەکان بۆی هەیە وایەر و کێبڵ لەسەر یان لە ژێر ڕێگە گشتییەکان یان شەقامەکانی ناوەوە یان دەرەوەی شارەکان رابکێشێت و هەروەها مافی هەیەستوون دانێت و تونێل لێبدات و کاری دیکەی پێویست ئەنجام بدات بۆ ئەنجامدانی پرۆژەکانی وەزارەت بۆ ئەرکەکانی لەگەڵ ڕەچاوکردنی ماستەرپلان و پاراستنی ژینگە و حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان.

سێیەم: قەرەبووکردنەوەی هەر کەسێك لە ئەنجامی چالاکییەکان و جێبەجێ کردنی ئەرکەکانی زیانمەند دەبێت بەپێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان.

چوارەم: تانەدان لە بڕیاری وەزیر لەبەردەم دادگای کارگێری دەبێت بە پێی یاسای ئەنجومەنی شورای بەرکار لە هەرێم.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەك خۆی تەنیا بڕگەی دووەمی ئەم ماددەیە لاببرێت.

پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (٥):

١- وەزارەت بۆی هەیە وایەر و کێبەڵ لە سەربان، یان لە ژێرەوەی ڕێگە گشتییەکان، یان شەقامەکانی ناوەوە، یان دەرەوەی شارەکان رابکێشێت و هەروەها مافی هەیە ستوون دابنێت و تونێل لێبدات و کاری دیکەی پێویست ئەنجام بدات بۆ ئەنجامدانی پرۆژەکانی وەزارەت بۆی هەیە ئەرکەکانی لەگەڵ ڕەچاوکردنی ماستەرپلان و پاراستنی ژینگە و حوکمەکانی یاسا بەرکارەکان.

٢- وەزارەت بەگوێرەی پێویستی بۆی هەیە ببێتە خاوەن زەوی بە ناوی وەزارەتی کارەبا و تۆمار بکرێت بەپێی یاسا بەرکارەکان.

٣- قەرەبووكردنەوەی هەر كەسێكی زیانمەند دەبێت لە ئەنجامی چالاكییەكان جێبەجێ كردنی ئەركەكانی بەپێی یاسا بەركارەكان.
٤- بڕیارەكانی وەزیر شیاوی تانەلێدانە لەبەردەم دادگای كارگێری بەپێی یاسای ئەنجومەنی شورای هەرێمی بەركار.
پێشنیاری چوارەم/ پێشنیازی هەردوو لیژنەی تایبەتمەندە، ماددەكە بەم شێوەیەی لێ بكرێت:
١- وەزارەت بۆی هەیە وایەر و كێبەڵ لە سەربان، یان لە ژێرەوەی ڕێگە گشتییەكان، یان شەقامەكانی ناوەوە، یان دەرەوەی شارەكان رابكێشێت و هەروەها مافی هەیە ستوون دابنێت و تونێل لێبدات و كاری دیكەی پێویست ئەنجام بدات بۆ ئەنجامدانی پرۆژەكانی وەزارەت بۆی هەیە ئەركەكانی لەگەڵ رەچاوكردنی ماستەرپلان و پاراستنی ژینگەی تەندروستی گشتی و حوكمەكانی یاسا بەركارەكان.
٢- وەزارەت بۆی هەیە بەگوێرەی پێویستی پرۆژەكان، بۆی هەیە ببێتە خاوەن زەوی بە ناوی وەزارەتی كارەبا و تۆمار بكرێت بەپێی یاسا بەركارەكان.
٣- وەزارەت هەڵدەستێت بە قەرەبووكردنەوەی هەر كەسێك كە زیانمەند دەبێت لە ئەنجامی چالاكییەكان جێبەجێ كردنی ئەركەكانی بەپێی یاسا بەركارەكان.
٤- بڕیارەكانی وەزیر شیاوی تانەلێدانە بەپێی یاسای ئەنجومەنی شورای هەرێمی بەركار.
سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، بەڕێزان ماددەی (٥)، بەڵێ كاك زانا.

بەڕێز زانا خالد سمایل:

بەڕێز سەرۆكی پەرلەمان.

هەر بۆ ئیزافەی ئەو ڕایەی جەنابت ئێستا باست كرد لەسەر ئەو پێشنیارانەی بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان دەیكەن، دیارە بەپێی ماددەی (٩١) لە بڕگەی چوارەم بە وازحی هاتووە كە لە كۆبەندی ئەو بژاردانەی كە بەڕێزان پەرلەمانتاران لە خوێندنەوەی دووەم دا دەیخەنەڕوو، دەسەڵاتی لیژنەی تایبەتمەندە لە كۆبەندی بژاردەكان پێشنیارێك ئامادە بكات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

راستە.

بەڕێز زانا خالد سمایل:

یەعنی مانای ئەوە نییە كە پەرلەمانتارێكی بەڕێز پێشنیارێك دەكات و دەنگ بە پێشنیارەكەی خۆی نادات، نەخێر بەو مانایە دێت كە قەناعەتی تەواوی بە جێبەجێ كردنی ئەم بڕگەیەی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان هەیە و قەناعەتی بەو پێشنیارە هەیە كە بەڕێزان لە دوای ئەو ماندیبوونە لیژنەی تایبەتمەند دەیانەوێ بیخەنەڕوو، بۆیە دەنگ تەنها ئەم پێشنیارە دەیهێنێت، هەر بۆ ڕوونكردنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆكی پەرلەمان:

دەستخۆش، راستە دەستخۆش، راستە، ئەو دیوەشی راستە، سوپاس، ماددەی (٥) بەڕێزان چوار پێشنیار هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی یەكەمە؟ سێ ئەندامی بەڕێزی لەگەڵە، هەر

بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ بەدەنگی (٥٧) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (٦)، فەرموون.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٦) سێ پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا زیادکردنی خاڵێك بە زنجیرەی (٦) بۆ بڕگەی یەکەم و بڕگەی سێیەمیش بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

٦-کەرتی تایبەت.

بڕگەی سێیەم: دیاریکردنی جۆری پۆلینەکان و بنەمای جیاکردنەوەی بە ڕێنماییەك دیاری دەکەن کە ئەنجومەنی وەزارەت دەری دەکات.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا هەردوو خاڵی (٢) و (٣)ی بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

١-شوێنی بازرگانی گەورە و بچووك.

٣-شوێنی پیشەسازی گەورە و بچووك.

پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەکو خۆی:

ماددە (٦): بڕگەی یەکەم: هاوبەشەکانی کارەبا پۆلین دەکرێن بەم شێوەیەی خوارەوە:

١- یەکەی نیشتەجێبوون ماڵەکان

٢- بازرگانی.

٣- پیشەسازی.

٤- کشتوکاڵی.

٥- کەرتی گشتی.

بڕگەی دووەم: وەزارەت دەتوانێ جۆری دیکەی هاوبەشی کارەبا زیاد بکات.

بڕگەی سێیەم: دیاریکردنی جۆری پۆلینەکان و بنەمای جیاکردنەوەیان بە ڕێنمایی دیاری دەکەن کە وەزیر دەری دەکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ زۆر سوپاس، سەبارەت بە ماددەی (٦) سێ پێشنیاز هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ دوو بەڕێزی لەگەڵە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ دوو بەڕێزی لەگەڵە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە وەك خۆی؟ بەدەنگی (٥٦) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (٧)، فەرموون، کاك د.ڕێبوار نوقتەی نیزامی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د.ڕێبوار عبدالرحیم عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

هەر لە میانی ئەوەی کە باست کرد کێ دەنگ بە پێشنیاری خۆی دەدات و دەنگیشی پێ نادات، حەقە...

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

ئەوە تەواو بوو کاك دکتۆر.

بەڕێز د.ریبوار عبدالرحيم عبدالله:

ئاخر با ڕوون کردنەوەیەك بدەم.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەندێك قەناعەتی بەوە هەیە کە پێشنیازی لیژنەی هاوبەش ڕەئیەکانی ئەوی تێدایە، بۆیە دەنگی پێ دەدات.

بەڕێز د.ریبوار عبدالرحيم عبدالله:

بەڵێ، ئێمە بەش بە حاڵی خۆمان کە پێشنیار دەکەین دەنگیشی پێ دەدەین، بەڵام ئەوانەی کە پێشنیار دەکەن دەنگی پێ نادەن حەقە ناویان بێ، بۆ ئەوەی کە جیابکرێتەوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

پێویست ناکات، چونکە قەناعەتی بەوە هەیە کە بەشێك لە تێبینییەکانی جێی دەکرێتەوە لە ناو لیژنەی هاوبەش، تەواو، بەڵێ، ناوی هیچ کەسێ ناهێنرێ، من جواب دەدەمەوە، پێویست ناکات، ئەوە عیلاقەی بەو ماددەی قانونییەوە هەیە کاك مەم، دڵنیابە هەمووتان وەردەگرم، بەخوا نارۆمەوە تا هەمووتان قسە نەکەن، بەڵێ فەرموون.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددە (٧) چوار پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا بڕگەی پێنجەمی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

٥-پێویستە لەسەر وەزارەت داوای قەرەبووی ئەو زیانانە بکات کە دەرئەنجامی زێدەڕەوی بەپێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا بڕگەی پێنجەمی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

٥-پێویستە لەسەر وەزیر و بەڕێوەبەرە گشتییەکانی پارێزگاکان و یەکەی ئیداری سەربەخۆیەکان بەپێی تایبەتمەندی داوای قەرەبووی ئەو زیانانە بکات کە دەرئەنجامی زێدەڕەوی بەپێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم.

پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەکو خۆی:

ماددە (٧)

بڕگەی یەکەم: هەر کەسێك زێدەڕەوی بکاتە سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی، بە پێبژاردنێك سزا دەدرێ بە ڕێنماییەك ڕێك دەخرێت کە وەزیر لەسەر پێشنیاری ئەنجومەن و بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات.

بڕگەی دووەم: وەزیر بە ڕەزامەندی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێم بۆی هەیە ڕێژەیەك لەو بڕە پارانە لە بژاردنی زێدەڕەوی سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی وەرگیراون تەرخان بکات بۆ ئەو

کەسانەی راسپێردراون بە ئاشکراکردنی زێدەڕەوی و لابردنیان، ئەمەش بە رێنمایی رێك دەخرێ کە وەزیر بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزیری دارایی و ئابووری دەری دەکات.
بڕگەی سێیەم: ئەو کەرەستانەی لە زێدەڕەوی سەر سیستەمی کارەبا و تۆڕەکانی بەکارهاتوون دەستیان بەسەردا دەگیرێت.
بڕگەی چوارەم: ئەو سزایانەی لەم ماددەیە هاتوون رێگر نابن لە سزای توندتر هاتووە لە یاسا بەرکارەکان دا.
بڕگەی پێنجەم: پێویستە لەسەر وەزیر داوای قەرەبووی ئەم زیانانە بکات کە لە دەرئەنجامی زێدەڕەوین بەپێی حوکمەکانی یاسا بەرکارەکانی هەرێم.
پێشنیاری چوارەم: پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنیا بڕگەی یەکەم و چوارەم بەم شێوەیەی لێ بکرێت:
بڕگەی یەکەم: پێبژاردنێکی زێدەڕەوی و دیاریکردنی بڕ و رێکارەکانی بە رێنماییەك رێك دەخرێت کە وەزیر لەسەر پێشنیاری ئەنجومەن و بە رەزامەندی ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات.
بڕگەی چوارەم: ئەو پێبژاردنانەی کە لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە هاتووە رێگر نابن لە سزای توندتر هاتووە لە یاسا بەرکارەکان دا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ بەڕێزان، سەبارەت بە ماددەی (٧) چوار پێشنیاز هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟، پەیوەندی بە ماددەکەوە هەیە؟ یەك دەقە، بەڵێ شیرین خان، فەرموو.

بەڕێز شیرین أمین عبدالعزيز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

بەپێی ماددەی (٩١) بڕگەی سێیەم سەبارەت بە ماددەی (٧) ئێمە پێشنیارمان کردووە کە جۆر و بڕی سزاکە لەو ماددەیەدا دیاری بکرێت، پێشنیارەکەشمان پشتگیری هەبووە، بەڵام ئێستا لە داڕشتنەوەکەدا نەهاتووە، لە لیژنەی تایبەتمەند و بەڕێزانی لیژنەی یاسایی دەپرسین، بۆچی نەهاتووە؟ سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، سوپاس، بەڵێ کاك ڕزگار، فەرموو.

بەڕێز رزگار محمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ماددەکە دەنگی لەسەر درا بەڵام دەستم بەرز کردەوە جەنابت وەرت نەگرت، چونکە ماددەی (٤) لە بڕگەی (٤)دا کە دەڵێ کارەبا بە یەکسانی بێ، ئێمە لە دانیشتنی پێشوودا من پێشنیارم کرد و شیرین خان و مامۆستا عمریش پشتگیری ئەو پێشنیارەیان کرد کە لە ناوچە گەرمەکان جیاوازی بکرێت لە پێدانی کارەبا، بەداخەوە لێرە جێ نەکرابۆوە، سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، سوپاس، سەرچنار خان، فەرموو.

بەڕێز سەرچنار أحمد محمود:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە بڕگەی (٤) بابەتی سزاکان، ئێمە پێشنیاری ئەوەمان کرد کە ئەو بڕگەیە لابرێ، پشتیوانیشی هەبوو، لەبەر ئەوە ئێمە وتمان نابێ مەوادی عیقابی لە یاسای وەزارەت دا هەبێ، بەڵام نەخراوەتە ناو پێشنیارەکان، داوای ڕوون کردنەوە لە لیژنەی یاسایی دەکەین.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ فەرموون، پێش ئەوەی بیخەینە دەنگدان.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

ئەگەر ڕووخسەتی جەنابت بێ، ئەگەر لە شیرین خان دەست پێ بکەین، بەس حەز دەکەم ئیعادە بکاتەوە، چونکە هەموو شتێك لەبەر دەستمە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

دووبارەی بکەوە شیرین خان، جەنابت پێشنیاری چیت کردبوو دانەنراوە؟.

بەڕێز شیرین أمین عبدالعزیز:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

وەکو ئاماژەم پێکرد بە پێی ماددەی (٩١) کە هەر پشتگیرییەك یان ڕەئیێ سێ پشتگیری هەبێ، دەبێ لە ڕاپۆرتی دەنگدان دا ئامادە بکرێت، بەڵام ئێمە پێشنیاری ئەوەمان کرد کە جۆر و بڕی سزاکە دیاری بکرێت، واتا وەزارەت یان ئەنجومەنی وەزیران دەست واڵا نەبێت لەوەی کە خۆی چۆن جۆری سزاکە دیاری دەکات، پێشنیاری ئەوەشمان کرد هەر بەپێی راپۆرتی یەکەم کە هاتووە، با بڵێین کە ئەو پێشنیازە یاسایە وەکو خۆی لایەنی کەم کە هاتووە مەبلەغەکە دەڵێ پێنج سەد هەزار دینار، یان کەمتر نەبێ لە پێنج سەد هەزار دینار.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

وەکو ئەوەی لە پرۆژەکە حکومەت دا هاتووە.

بەڕێز شیرین أمین عبدالعزیز:

بەڵێ، بەڵێ.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، زۆر سوپاس، فەرموون کاك دکتۆر.

بەڕێز بژار خالد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

شیرین خان مەبەستت ماددە حەوتە؟ ئەوە شیرین خان جەنابت قسەت کردیە لەسەر بڕگەی یەکەم، دەلێی/ (پشتگیری کاك یاسین، ئاشنا خان، سەرچنار خان پشتگیری دەکەم)، شێوازی تەرح کردنی پێشنیار بەڕاستی یەعنی چەند جاری تریش یەعنی ئەو تەوزیحەمان داوە، ئێستا مەسەلەن مەبەست لێی چییە کە (٤٨) سەعات پێشتر راپۆرتی خوێندنەوەی دووەم لە ناو سندووقدابێ؟ بۆ ئەوەی جەنابت دەخوێنی، مولاحەزەیەکت هەبێ شتەك دەنووسی، بە وازحی لێرە دەلێی کە لە پرۆتۆکۆلیش تەسجیل دەبێ، یەعنی زۆرجار هەیە یەکێك لەو حالەتانە دەڵێن

(بڕی سزاکە زیاد بکرێ)، بەڵام دەبێت بڵێی (بیکە دوو ساڵ، بیکە چوار ساڵ)، ئەگەر پارە بێ دوو سەد هەزارە بیکە سێ سەد هەزار، بۆ ئەوەی بتوانم دانێم، من ناتوانم بەپێی پەیڕەو بێم نەصێك دانێم کە مەلەسەن بە صەراحەت لەلایەن ئەو ئەندام پەرلەمانە تەرح نەکراوە، چونکە لەبەردەم دەنگدانین، ئێستا لێرە ئەگەر ئەو پێشنیارە من بێم تەفسیرێك بکەم و دارشتنەوەیەك دانێم، موحتەمەلە لێرە نوقتەی نیزامی وەربگرم، دەڵێم بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان، ئەم پێشنیارە تەعبیر لە ئیرادە و پێشنیاری من ناکات، بەڵام بەم شێوە هەر لەگەڵی نیم، لەبەر ئەوە بەپێی پەیڕەو پێویستە بڵێین بڕگەی دووەم هی ئەم ماددەیە بەم شێوەیە لێ بکرێت، نەصەکەی دەخوێنی، ئەو کات منیش دەنووسم، تەسجیل دەکەم لەگەڵ لیژنە، دواتر لە راپۆرت دادەنێم، بەڵام ئەگەر پشتگیری هەیە و نەصت هەیە، لێرە نییە، ئەوا مەسئولیەتی ئێمەیە و ئیعتیراف دەکەم، بەڵام بەم شێوەیە نییە، یەعنی پەنجا و دوو پێشنیار لەو راپۆرتەدا هەن، ئەگەر دروست بێت، بەپێی پەیڕەوی بێت، ئاخر چییە ئەویش ئیزافە دەکەین با ببێتە پەنجا و سێ، هیچ تەخسیرییەك ناکەین دڵنیابن وەکو لیژنەی یاسایی و لیژنەی تایبەتمەند، هیچ تەخسیرییەك ناکەین لەسەر پێشنیارەکان، یەك بە یەك پێشنیارەکان، هەر پەنجا و دوو پێشنیاری ئێستا لێرە هەیە من دەزانم کێ قسەی کردییە، یەعنی بە ڤیدیۆ و بە دەقە و بە سانیەش لەلای من نووسراوە کێ قسەی کردییە و بە چ شێوەیەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، ماددەی (٧) سێ پێشنیاز هەیە، ماددەی (٧) پێشنیازی یەکەم کێی لەگەڵە؟ هەر بەڕێزێکی لەگەڵە؟ ئیستیفادەی نییە ئەو شەرحە، ئیستیفادەی نییە، تازە شتێکە رۆیشتووە، تەواو ئەوە دواتر موناقەشەی دەکەین دڵنیا بە، بەڵێ، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ بەدەنگی (٦٠) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (٨)، فەرموون.

بەڕێز گولیزار رشید حاجی:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٨) چوار پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا خاڵی (٤)ی بڕگەی یەکەمی لابدرێت.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەکو خۆی تەنیا خاڵی (٢)ی بڕگەی یەکەمی بەم شێوەیە لێ بکرێت:

٢-راوێژکارێك لە وەزارەت.

پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەکو خۆی:

ماددە (٨)

بڕگەی یەکەم: ئەنجومەنێك لە وەزارەت پێك دەهێنرێت بە سەرۆکایەتی وەزیر و ئەندامێتی هەر یەك لە:

١- بریکار دەبێتە جێگری سەرۆکی ئەنجومەن.

٢- راوێژکارەکان.

٣- بەڕێوبەرە گشتییەکانی وەزارەت.

٤- هەر شارەزایەك پسپۆر کە وەزیر لە ناوەوە یان دەرەوەی وەزارەتەوە دەستنیشان دەکات.
بڕگەی دووەم: ئەنجومەنی وەزارەت دەربارەی ئەم کاروبارانەی خوارەوە گفتوگۆ دەکات و بڕیار و ڕێنمایی و ڕاسپاردەی پێویست دەدرێت.
١- ڕێکخستنی سیاسەتی بەرهەمهێنان و کۆنترۆڵ و گواستنەوە و دابەش کردنی وزەی کارەبا و دانانی پلانە ستراتیجییەکان.
٢- ڕێکخستنی وەبەرهێنان لە بواری کارەبا.
٣- ڕێکخستنی پەیکەر و ئەرك و وەزیفەی پێکهاتەکانی وەزارەت.
پێشنیاری چوارەم/ پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە وەکو خۆی تەنیا خاڵی (٤)ی بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:
بڕگەی یەکەم:
٤- نوێنەری هەر لایەنێکی پەیوەندیدار یان شارەزایەکی پسپۆر کە وەزیر لە ناوەوە یان لە دەرەوەی وەزارەت دەستنیشان دەکات و بەشداری کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن دەکات بەبێ ئەوەی مافەی دەنگدانیان هەبێت

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێزان سەبارەت بە ماددەی (٨) چوار پێشنیاز هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی سێیەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی چوارەمە؟ پێشنیازی لیژنەی تایبەتمەند؟ بەدەنگی (٥٧) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، لەبەر ئەوەی لیژنەی دارایی وەزیرەکانیان بانگ کردووە بۆ قسەکردن لەسەر چاکسازی، تۆزێك ئەگەر دەست و برد بکەن لە خوێندنەوەیدا، بەڵێ کاك عباس، فەرموو.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

سەبارەت بە ماددەی (٩) چوار پێشنیار هەیە:
پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە بکرێتە دوو بڕگە و بەم شێوەیەی خوارەوەی لێ بکرێ:
١- وەزیر بە گوێرەی پێویستی وەزارەت بۆی هەیە گرێبەست بکات لەگەڵ ژمارەیەك راوێژکار و شارەزای خاوەن ئەزموون و پسپۆڕ لەوەی پێویستە بە وزەی کارەبا بۆ ئەرك و بابەتێکی دیاریکراو بەپێی ئەو ڕێکسازیانەی کە لە هەرێم کاریان پێ دەکرێت.
٢- شێوازی گرێبەست کردن لەگەڵ راوێژکار و شارەزایان ژمارە و پسپۆڕیان و ماوەی گرێبەستەکان بەڕێنمایی ڕێك دەخرێت کە وەزیر دەری دەکات.
پێشنیاری دووەم/ ماددەکە بەم شێوەی لێ بکرێت:
ئەنجومەنی وەزیران بە گوێرەی پێویستی وەزارەت بۆی هەیە گرێبەست بکات لەگەڵ ژمارەیەك راوێژکار و شارەزا و خاوەن ئەزموون و پسپۆڕی لەوەی پێویستە بە وزەی کارەبا بەپێی ئەو ڕێکسازیانەی لە هەرێم کاریان پێ دەکرێ.
پێشنیاری سێیەم/ ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (٩):
وەزیـر بە گـوێرەی پێویسـتی وەزارەت بـۆی هەیە گرێبەسـت بکـات لەگەڵ ژمـارەیەك راوێژکـار و شارەزا و خاوەن ئەزموون و پسپۆڕ لەوەی پێویستە بە وزەی کارەبا بەپێـی ئەو رێکسـازیانەی لە هەرێم کاریان پێ دەکرێ.
پێشنیاری چوارەم/ پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە بەم شێوەیەی لێ بکرێت:
ماددەی یەکەم بەم شێوەی لێ بکرێت:
وەزیـر بە گـوێرەی پێویسـتی وەزارەت بـۆی هەیە بە شـێوەیەکی کـاتی بـۆ ئەرك و مـاوەیەکی دیـاریکراو گرێبەسـت لەگەڵ شـارەزای خـاوەن ئەزمـوون و پسـپۆڕی لە بـواری تـایبەت بە وزەی کارەبا بەپێی ئەو رێکسازیانەی کە لە هەرێم کاریان پێ دەکرێت بکات.
سوپاس.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، زۆر سوپاس، سەبارەت بە ماددەی (٩) چوار پێشنیاز هەیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێشـنیازی یەکەمە؟ کەسـی لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێشـنیازی دووەمە؟ کەسـی لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێــك لەگەڵ پێشــنیازی ســێیەمە؟ کەســی لەگەڵ نیــیە، هەر بەڕێزێــك لەگەڵ پێشــنیازی چوارەمە؟ بەدەنگی (٥٩) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (١٠)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١٠) دوو پێشنیار هەیە:
پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەك خۆی:
ماددەی (١٠)
ئەو کۆمپانیایەی کە مۆڵەتیان پێدراوە و یان گرێبەستیان لەگەڵ کراوە لە بـواری کارەبـا، تەنیـا بە رەزامەندی وەزارەت دەتوانن دەست لە کارەکانیان هەڵبگرن ئەمەش بە پەیڕەوێك رێك دەخرێـت کە ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات.
پێشنیاری دووەم/ پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەند، ماددەکە بەم شێوەی لێ بکرێ:
ماددەی (١٠)
ئەو کۆمپانیایەی کە مۆڵەتیان پێدراوە و یان گرێبەسـتیان لەگەڵ کـراوە لە بـواری بەرهەمهێنـانی کارەبــا، تەنیــا بە رەزامەنــدی وەزارەت دەتــوانن دەســت لە کارەکانیــان هەڵبگــرن ئەمەش بە پەیڕەوێك رێك دەخرێت کە ئەنجومەنی وەزیران دەری دەکات.

بەڕێز د. رێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ، بەڕێزان، سەبارەت بە مـاددەی (١٠) دوو پێشـنیاز هەیە، هەر ئەنـدامێکی بەڕێـزی پەرلەمـان لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ کەسی لەگەڵ نییە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشـنیازی دووەمە؟ بەدەنگـی (٥٩) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (١١)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١١) دوو پێشنیار هەیە:
پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە بەم شێوەی لێ بکرێ:

مـاددەی (١١): یاسـای وەزارەتـی کارەبـای هەرێمـی کوردسـتان-عیـراق ژمـارە (٥) سـاڵی ٢٠٠٦ هەڵدەوەشێتەوە.

پێشنیاری دووەم/ ماددەکە وەك خۆی:

مـاددەی (١١): یاسـای وەزارەتـی کارەبـای هەرێمـی کوردسـتان-عیـراق ژمـارە (٥) سـاڵی ٢٠٠٦ هەڵدەوەشێتەوە و گشت ئەو ڕێنماییانەی کە پاڵپشت بەو یاسایە دەرچوون کاریـان پـێ دەکرێـت ئەگەر ناکۆك نەبن لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

بەڵێ ئەندامانی بەڕێـزی پەرلەمـان، سـەبارەت بە مـاددەی (١١) دوو پێشـنیاز هەیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێشـنیازی یەکەمە؟ یەك کەسـی، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێشـنیازی دووەمە؟ بەدەنگـی (٥٩) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (١٢)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١٢) دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (١٢): کار بە هیچ دەقێکی یاسایی یان بڕیارێکی ناکۆك لەگەڵ حوکمەکـانی ئەم یاسـایەدا ناکرێ.

پێشنیاری دووەم/ پێشنیاری هەردوو لیژنەی تایبەتمەندە، ماددەکە بەم شێوەی لێ بکرێ:

کار بە دەقی هیچ یاسا و بڕیارێك ناکرێ کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆك بێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

مـاددەی (١٢) دوو پێشـنیاز هەیە، هەر بەڕێزێـك لەگەڵ پێشـنیازی یەکەمە؟ کەسـی لەگەڵ نیـیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە؟ بەدەنگی (٥٩) ئەندامی پەرلەمان پەسـەند کـرا، مـاددەی (١٣)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١٣) هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (١٣): پێویستە لەسەر وەزیر ڕێنمایی پێویسـت بـۆ ئاسـان جێبەجـێ کردنـی حوکمەکـانی ئەم یاسایە دەربکات.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێـك لەگەڵ مـاددەی (١٣)یە بەم شـێوەی کە خوێنـدرایەوە؟ بەدەنگـی (٦٢) ئەنـدامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (١٤)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١٤) هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (١٤):

پێویسـتە لەسـەر ئەنجـومەنی وەزیـران و لایەنە پەیوەندیـدارەکان حوکمەکـانی ئەم یاسـایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك لەگەڵ دەقی ماددەکەیە وەکو ئەوەی بەڕێز کاك عباس خوێندییەوە؟ بەدەنگی (٦٣) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ماددەی (١٥)، فەرموون.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە ماددەی (١٥) هیچ پێشنیارێك نییە، ماددەکە وەك خۆی:

ماددەی (١٥): ئەم یاسایە لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوە لە رۆژنامەی فەرمی وەقائیعی کوردستان جێبەجێ دەکرێت.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

هەر بەڕێزێك لەگەڵ دەقی ماددەکەیە وەکو ئەوەی بەڕێزیان خوێندییەوە؟ بەدەنگی (٦٣) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا.

بەڕێز عباس فتاح صالح:

سەبارەت بە هۆکاری دەرچوواندن دوو پێشنیار هەیە:

پێشنیاری یەکەم/ هۆیەکانی دەرچوواندن بەم شێوەیەی لێ بکرێت:

لە پێناو گەشەپێدان و پاڵپشتی کردنی کەرتی کارەبا و بایەخی وزەی کارەبا لەسەر ژیان و تەندروستی گشتی هاونیشتیمانیان کاریگەری لەسەر ژێرخانی ئابووری و ڕێکخستنەوەی کارەکانی وەزارەت بەهۆی گرنگی ئەو چالاکییانەی کەرتی گشتی و تایبەتی کە پێی هەڵدەستن، پاڵپشتی کردن و هاندانی فرە سەرچاوەیی وزەی کارەبا و ڕێگری کردن لە سەرپێچی کردن و زێدەڕۆکاری بۆ سەر تۆڕەکانی کارەبا و هێنانەدی ئامانجەکانی وەزارەت بەجێگەیاندنی ئەرکەکانی ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

پێشنیاری دووەم/ وەك خۆی:

هۆیەکانی دەرچوواندن:

لەبەر بایەخی وزەی کارەبا لەسەر ژیان و تەندروستی گشتی هاونیشتیمانیان و کاریگەری لەسەر ژێرخانی ئابووری و ڕێکخستنەوەی کارەکانی وەزارەت بەهۆی گرنگی ئەو چالاکییانەی کەرتی گشتی و تایبەتی پێی هەڵدەستن بۆ هێنانەدی ئامانجەکانی وەزارەت و بەجێگەیاندنی ئەرکەکانی ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

بەڕێز د. ڕێواز فائق حسێن/ سەرۆکی پەرلەمان:

سەبارەت بە هۆیەکانی دەرچوواندن دوو پێشنیاز هەیە، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی یەکەمە؟ سێ کەس، هەر بەڕێزێك لەگەڵ پێشنیازی دووەمە بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان؟ بەدەنگی (٥٣) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، ئێستا کۆی یاساکە دەخەینە دەنگدان، هەر ئەندامێکی بەڕێزی پەرلەمان لەگەڵ پەسەندکردنی کۆی یاساکەیە؟ بەدەنگی (٦٤) ئەندامی پەرلەمان پەسەند کرا، پیرۆزبایی لە خۆمان، لە گەلی کوردستان دەکەین بەبۆنەی پەسەندکردنی یاسای وەزارەتی کارەبا لە هەرێمی کوردستان-عیراق، ئێستا وەرتان دەگرم یەك یەك، زۆر زۆر سوپاس بەڕێزان، فەرموون، دەستتان خۆش بێ سوپاس بۆ ماندووبوونتان، کاك سیروان، فەرموو.

بەڕێز سیروان فرج محمد:

بەڕێز سەرۆکی پەرلەمان.

دەمەوێ ڕوونکردنەوەیەکی بەسیت بدەم لەسەر ماددەی (٥٦) کە دەڵێ ئەندام دەتوانێ پشت بەستن...هەتا خوارەوە، لە هەر کاتێ کە بە وەرگرتنی مۆڵەت بۆ .. لە ڕێی خاڵی پەیڕەوییەوە لە